

LIETUVIŲ
DIENOS

Vytautas Kasiulis

BĖGIMAS Į EGIPTĄ

LITHUANIAN DAYS
DECEMBER, 1956

1956 M. GRUODŽIO MĖN.

TURINYS

CONTENTS

Dr. K. Šidlauskas, PRAEITIES KLAIDOS, ATEITIES PAMOKOS	3
Leonardas Andriekus, KALĖDŲ STEBUKLAI, poezija	4
DOVANA LIETUVAI, Dr. J. Leimono pasikalbėjimas su Dr. J. Eretu, jo 65 m. sukakties proga	5
1936 M. GRUODŽIO 17-JI, 20-ties metų sukakties proga gen. Plechavičiaus, gen. Grigaliūno- Glovackio, prel. Krupavičiaus ir min. Škirpos pasisakymai	6
Fabijonas Neveravičius, PRIEŠ PAT KALĖDAS, novelė	8
Faustas Kirša, PUOTA, baladė	9
Jonas Aistis, PASTOVIOS TAIKOS SĄLYGOS, tęsinys iš Nr. 9	10
L. R. K. FEDERACIJOS JUBILIEJUS	12
Telesforas Valius, KERAMIKOS MENAS, apie E. Lukšaitės Marčiulionienės kūrybą	14
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruota kronika	16
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI	18

ENGLISH SECTION

LIBERATION OR DESPAIR by Dr. G. Valančius	19
STAR OF FAITH STILL SHINES OVER ENSLAVED LITHUANIA by Archbishop J. R. Cushing.....	20
NOTED LITHUANIAN INVENTOR DIES by X. G. Y.	21
FROM THE LITHUANIAN POETS. My Happiness by Faustas Kirša	22
A TALE OF SANTA CLAUS by Nelė Mazalaitė, translated by H. Y. Petkus	22
LITHUANIAN JOAN D'ARC (Emilija Pliaterytė) by E. Tumienė	23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, I, by A. Bernotas	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Paul PUZINAS	Meno Redaktorius / Art Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Elena TUMIENĖ	Anglų klb. Redaktorius / English Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS—VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; PR. JOGA, Cleveland, Ohio; J. A. JURAGIS, Sydney, Australia; PR. MICKEVIČIUS, Milwaukee, Wisc.; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, Brooklyn, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; BR. DAUNORAS, London, Anglija.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS—BOSTON, MASS.: VL. Adomavičius, P. Bliumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinski; HARTFORD, CONN.: A. Jaras; LOS ANGELES, CALIF.: Pr. Gasparonis, L. Briedis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misliauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: Plymouth 4-1377

"Lietuvių Dienos" yra sujungtos su "Kalifornijos Lietuviu".
"Lithuanian Days" is combined with "California Lithuanian".

Skaitytojų pageidavimu prenumeratą atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo.

Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent.

Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 55 centai Single Copy 55 c.
PRENUMERATA metams — \$5.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$5.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif., under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

"The Flight into Egypt" by Vytautas Kasiulis, Paris, France. Canvas was awarded first prize at Lithuanian Religious Art exhibit in Chicago.

Back Cover

Aerial view of the Statue of Liberty shows outline of star-shaped Fort Wood, within the walls of which The American Museum of Immigration will be built.

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — K. Bradūnas; A. Česonis
Bayonne, N. J. — A. Pocius.
Boston, Mass. — S. Minkus; A. J. Jokubaitis, V. Vakauza.
Brockton, Mass. — C. P. Jurgeļun; K. Keb-linskienė.
Brooklyn, N.Y. — "Laima"
Chicago, Ill. — A. Auširienė; J. Karvelis; P. Šveņys; S. Metricks; St. Penčyla; B. Urbonas; A. Valavičius; K. Babickas; Vl. Būtėnas; Balys Brazdžionis.
Cicero, Ill. — Povilas Ramanauskas.
Cleveland, Ohio — "Dirva"; V. Rocevičius;
Columbus, Ohio — S. Viscantas /P. Joga
Detroit, Mich. — P. Polteraitis; "Neringa"
Vl. Pauža; "Gaiva" Refreshments & Gifts;
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis /M. Šimonis.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis; A. Rudzitis;
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Hartford, Conn. — V. Nenortas;
Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Miami, Fla. — Kun. A. Tamolunas;
Milwaukee, Wisc. — Pr. Mickevičius.
Newark, N. J. — K. Trečiokas
New Britain, Conn. — J. Liudžius.
Omaha, Nebr. — J. Cicėnas; kun. L. Mus-teikis; K. Pašiūnas; E. Ribokienė.
Pittsburgh, Pa. — Frank Žilionis
Philadelphia, Pa. — J. Karaška; V. Karalius; L. Meyer.
Providence, R. I. — K. Čiočys
Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas; V. Zmuidzinas; Tulip Variety Store - A. Beresnevičius
Shenandoah, Pa. — J. P. Mačiulis.
Stamford, Conn. — J. Siugzda
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus, J. Gaidys
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

KANADOJE:

Bedford, P. Q. — V. Brilvicas
Edmonton, Alberta — V. Taraškevičius.
Hamilton, Ont. — J. Pleinys; E. Gumbelvičius; Kl. Priaišauskas; Z. Orvidas.
Montreal, Que. — P. Rudinskas;
London, Ont. — K. Kudukis.
St. Catherines, Ont. — A. Dauginaitė
Sault-Ste-Marie, Ont. — V. Mockus
Sudbury, Ont. — V. Montvilas
Pembroke, Ont. — V. Baiys.
Toronto, Ont. — V. Aušrotas; A. Kuolas J Smolskis; J. Mažeika; A. Bajorinas; "Tėviškės Žiburių" knygynas; Time Cigar Store; Baltic Restaurant; Ruta Restaurant Atlantic Restaurant.
Windsor, Ont. — O. Ražauskienė.
Winnipeg, Man. — S. Bujokas, M. Januška

DAR YRA NEUŽSIMOKĖJUSIŲ
prenumeratos už 1956 metus. Metai baigiasi, nedidinkite sau kitų metų išlaidų ir nesunkinkite administracijai suvesti šių metų balanso. Padėkite savo žurnalui. Būsime nuoširdžiai dėkingi.

METINIAME BALFO KONCERTE Didžiajame New Yorke. I-je eilėje iš k. į d. Balfo vice-pirm. J. Ginkus, Balfo pirmininkas kan. dr. J. B. Končius, operos solistė Vlada Pilypavičiūtė-Sabaliauskienė, Rochester, dramos aktorius Vitalis Žukauskas, dr. kun. St. Valiūšaitis, koncertą rengusio Balfo 100-jo skyriaus pirm.; II-je eilėje: Operetės choro dir.

I. Stankūnas, rengėjų komiteto narys kun. B. Mikalauskas, OFM., pianistas Aleksas Mrozinskas, vakaro programos vedėjas Ant. Sodaitis, rengėjų k-to narys Juozas Valakas.

PRINCIPALS AND GUESTS at annual BALF concert in New York. Foto V. Maželis

PRAEITIES KLAIDOS - ATEITIES PAMOKOS

Adv. Dr. K. ŠIDLAUSKAS, Chicago, Ill.

Šį mėnesį sukanka 30 metų nuo anų lemtingų 1926 m. gruodžio 17-os dienos įvykių, pasukusių nelaukta kryptimi visą tolimesnį nepriklausomos Lietuvos gyvenimą. Tą dieną, naudojant ginkluotą jėgą, pirmąją eilę Lietuvos kariuomenės dalinius, buvo atstatytas konstitucinė tvarka sudarytas Mykolo Šleževičiaus ministerių kabinetas ir priverstas atsistatydinti tuometinio seimo išrinktas respublikos prezidentas dr. Kazys Grinius. Šitas konstitucijos pamynimas po kojom, bent visiems jos demokratiniais laužytojams, yra smarkiai atsikėrišęs. Lietuvių tautai nebuvo duota antros progos per visą likusį laisvės laiką, visoms politinėms grupėms dalyvaujant, atstatyti savo sugriautą konstitucinę santvarką.

Paprastai revoliucijoms ir visokiems perversmams pagrindą duoda užgniaujimas visuomenės daugumos svarbiausių siekimų, neleidžiant jiems nei minimalaus patenkinimo. Jei kuri nors įtakinga visuomenės grupė mato, kad jos šventiems siekimams gresia betarpiškas ir didelis pavojus, kurio negalima pašalinti legaliomis priemonėmis, tuomet ryžtasi griebtis kraštutiniausių žygių. Reikia pripažinti, kad nieko panašaus nebuvo įvykę anų 1926-tų metų Lietuvoj, kas būtų pateisinęs tokį revoliucinį žingsnį.

Demokratinų seimų laikais Lietuvos politinės grupės nebuvo parodę didelio valstybingumo. Jos buvo radikalias iki kraštutinumų ir nedaug tesugebančios dirbti bendrą politinį darbą. Kaip ryškų pavyzdį galima paminėti ir tą faktą, kad Steigiamojo Seimo laikais nei Lietuvos konstitucija, nei Žemės Reformos įstatymas nebuvo gavę abiejų stambiųjų politinių susigrupavimų, t. y. tiek dešiniųjų,

tiek kairiųjų paramos. Kas vieniems jų galiojo kaip griežtas visomis jėgomis gintinas principas, kitiems tas pats dalykas tereiškė tik siaurą "savo grupės interesų" gynimą. Rinkiminės kovos į paskutinįjį demokratinį seimą buvo vedamos tokiomis priemonėmis, kad anot gen. Raštikio buvo gavęsis vaizdas, jog daugelis mūsų politikų buvo netekę ne tik sąžinės, bet ir garbės" ("Kovose dėl Lietuvos", 202 p.).

Iš tos karštos rinkiminės kovos 1926 m. laimėtojomis išėjo kairiosios grupės, nors ir nesurinkę absoliutinės daugumos. Su tautinių mažumų grupėmis jos pajėgė sulipdyti koaliciją ir sudaryti valstiečių liaudininkų lyderio adv. Mykolo Šleževičiaus vadovaujamą vyriausybę, kuriai greitą galą padarė gruodžio 17-os perversmas.

Žvelgiant iš šių dienų į anuos įvykius, tenka pabrėžti keletą svarbių faktų, galinčių ateityje turėti pamokančios reikšmės. Šiais laikais nesunku suprasti, kiek pagrįstas buvo anų dienų aliarmas prieš tą kairiųjų vyriausybę, skelbiant, kad ji privesianti kraštą prie suirutės ir net greito laisvės netekimo. Ateitis parodė, kad Lietuvos laisvė priklausė nuo didžiųjų Lietuvos kaimynų laikomos politinės lygsvaros. Tik tą lygsvarą sutrigdžius, tiek Lietuva, tiek kitos Pabaltijo valstybės laikinai išnyko iš laisvų valstybių bendruomenės. Nežiūrint kokią negudrią izoliacijos politiką užsienio reikaluos buvo vedę tautininkų vyriausybės, Lietuvos laisvei negrėsė pavojus iš lauko, kol mūsų kaimynai laikė tarp savęs politinę lygsvarą. Net lenkų ultimatas dėl santykių užmezgimo tebuvo tik neblogai apskaičiuotas diplomatinis manevras, neturėjęs jokių tikrų kėslių į pačią Lietuvos laisvę. Galutinę išvadą tenka sutikti su ano perversmo priešais, kad tariamas Lietuvos išorinio saugumo (Pabaiga 11 psl.)

ŠVENTOJI NAKTIS

Vyt. K. Jonynas

KALĖDŲ STEBUKLAI

LEONARDAS ANDRIEKUS

I

*Ir vėl pavirs vanduo vynu,
Putosis ežerai ir upės.
Aš viltimi dar gyvenu
Suvilgyti juo savo lūpas.*

*Nejaugi niekas neragus
Kalėdų stebuklingo vyno
Ir nežinios, kaip iš dangaus
Atėjęs džiaugsmas atgaivina.*

*Šią naktį, Dieve, neuždėk
Ant vandenių per storo ledo —
Jau ir mane viena žvaigždė
Vynu suvilgyt lūpų veda.*

II

*Ir vėl kalbės gyvuliai —
Gal tai, lyg pasakoj, išrodo.
Bet aš tikiu, tikiu giliai
Išgirsti jų bent vieną žodį.*

*Nejaugi niekas nežinos,
Ką jie Kalėdų naktį sako
Apie mirties žingsnius kalnuos,
Snieguolę, žydinčią ant tako...*

*Tokia miela ta nežina,
Kai nebaigia snieguolės kristi —
Gal būt šią naktį ir mane
Jau pasiims atėjęs Kristus.*

DOVANA LIETUVAI

DR. JUOZAS LEIMONAS, So. Boston, Mass.

Prof. Dr. Juozas Eretas š. m. spalio 18 d. sulaukė 60 metų amžiaus. Jis yra gimęs ir augęs Šveicarijoje. Čia eidamas aukštuosius mokslus, susitiko lietuvių studentų, su jais susidraugavo, susidomėjo lietuvių tauta bei atgimstančia nepriklausoma Lietuva ir ją pamilo. Tai palenkė jį dirbti lietuvių tautos gerovei ir išvykti šiuo tikslu į Lietuvą.

Atsidūręs Lietuvoje, pradžioje dirba Užsienių Reikalų Ministerijoje, suorganizuoja informacijų agentūrą "Eltą" ir sėkmingai kelia lietuvių reikalus ypač kitų tautų tarpe. Juo toliau, tuo labiau jo darbas besikuriančioje Lietuvoje šakojasi. Jis išrenkamas į II seimą ir atsidėjęs dirbą naujos valstybės kūrimo darbą. Jis įsitraukia į mokslo darbą, tampa Lietuvos Universiteto profesorium ir parašo eilę veikalų ir daug straipsnių, sprendamas įvairias literatūros, meno ir kultūros problemas.

Tuo laiku jis veda lietuvaite Oną Jakaitytę ir sukuria gražią lietuvišką šeimą. Lygiagrečiai jis plačiai ir aktingai dalyvauja visuomeniniam gyvenime. Jis plečia blaivybės sąjūdį, kuria ir vadovauja sporto organizacijoms, kaip žurnalistas, dinamiškai reiškiasi spaudos darbe, organizuoja įvairius suvažiavimus etc.

Bet ypatingai daug dirba J. Eretas jaunimo tarpe, išsluodamas pasenusias jo veikimo formas ir įnešdamas į jo veikimo metodus ekspansiją, dinamizmą ir masinį, platų reikimosi būdą. Tai buvo anais laikais tikra revoliucija jaunimo tarpe. Prof. Dr. Eretas suorganizuoti ir praveisti jaunimo sąskrydžiai, kongresai, kongresėliai su išpūdingomis eitynėmis, vėliavų, orkestrų, gyvų paveikslų, plakatų lydimomis, su sporto varžybomis, dainų šventėmis, ugningomis paskaitomis ir prakalbomis, pokštais, pasiunksminimais taip patiko ne tik jaunimui, bet ir plačiai visuomenei, kad jie plačiai paplito po Lietuvą ir išiskniijo lietuvių gyvenime. Ir jisai, pilnas energijos, patvarus, judrus, pirmaeilis karštas kalbėtojas, su jaunimo gretomis, kaip audra, ėjo per Lietuvos gyvenimą. Tai jis darė ne kur kitur, bet lietuvių tautos širdyje, kaimo jaunimo tarpe. Tuo tikslu, talkininkaujamas mokslus einančio jaunimo ateitininkų, jis stojo dirbti lietuvių katalikiškojo jaunimo pavasarininkų organizacijon ir buvo jos pirmininku, o vėliau išrinktas garbės pirmininku. Ši jaunimo organizacija išaugo į didžiausią ir stipriausią jaunimo organizaciją Lietuvoje.

Lietuvą okupavus bolševikams, Prof. Dr. J. Eretas, kartu su gausiais lietuvių būriais, buvo priverstas pasitraukti ir vėl apsigyveno savo senoj tėvynėj Šveicarijoje. Bet ir čia gyvendamas, kaip pastebime, jis daug dirba Lietuvos laisvės ir lietuvių tautos gerovės reikalams, rašydamas spaudoje bei važinėdamas su paskaitomis. Su gailėsčiu ir užuojauta Profesorius tenka prisiminti sunkių karo audros pergyvenimų palaužta ir prieš pora metų mirusi jo mylima žmona, o vaikų brangi motina Ona Jakaitytė-Eretienė, kuri per visą gyvenimą buvo nuoširdi jo darbų talkininkė. Ta pačia proga noriu pareikšti mielam Profesoriumi Eretui gilią pagarbą ir padėką už atliktą ir vis be atvangos toliau vykdomą darbą Lietuvai ir lietuvių tautai. Taip pat ačiū už šį pasikalbėjimą.

Prof. Eretui, jo sūnui ir dukrelėms linkime ilgiausių metų, gražaus gyvenimo ir iki pasimatymo Nepriklausomoj Lietuvai.

— Idomu būtų sužinoti, kaip Jūs patekote į Lietuvą?

— Studijuodamas 1917 m. Friburge susitinkau su lietuviais, ten lankančiais universitetą arba dirbančiais įvairiuose šalpos komitetuose. Pastebėjė mano susidomėjimą vargstančia jų tėvyne, jie mane pakvietė bendradarbiautų. O mane į Lietuvą nuvedė — Mykolas Ašmys savo mirties valandoje. Jis, klaipėdiškis, Šveicarijon buvo atvykęs studijuoti ir gydyti silpnų savo plaučių. Buvo karštas patriotas ir dėlto rašė disertaciją, įrodančią, kad prūsų lie-

tuvių nusikaltimų skaičius nė kiek nedidesnis už vokiečių. Ruošėsi dideliui veikimui tėvynėje, tačiau savo planų įgyvendinti negalėjo, nes 1918 m. siaučias gripas jį paguldė ant mirties patalo. Susigraudinęs mane prisaikdino jo vieton vykti į Lietuvą darbuotis. Dėlto 1919 m. vykau pildydamas savo pažadą. Taigi, Ašmys mane tiesiog mistiškai pririšo prie Lietuvos, kurios vargai ir darbai greitai pasidarė ir mano vargai ir darbai.

— Kurioje srityje Jūs mieliausiai darbavotės?

— Jaunimo tarpe, nes supratau, kad ateities Lietuvą tegalima statyti ateities žmonėmis. Dėlto mano širdis karščiausiai plakė jaunimui. Remiamas nuoširdžių bendradarbių — Reinio, Dogelio, Kapočiaus, Leimono, Labanauskaitės ir kitų — pasinėriau jaunimo auklėjimo bei jų organizavimo darbuose. Pamilau pavasarininkus ir ateitininkus visa širdimi. Dėl jų be skundo visus krašto purvynus, dėl jų ir nesijaudindamas — kartu su Dovydaičiu ir Leimonu — atsisėdau į kalėjimą. Dėl jų ir antrą kartą visus vargus išvargčiau. Akstinas buvo grynas noras tarnauti Lietuvai, ruošiant jai skaistų ir ryžtingą krikščionišką jaunimą.

— Bet Jūs reikėtės ir politikoje; kaip žiūrite į politinį savo veikimą?

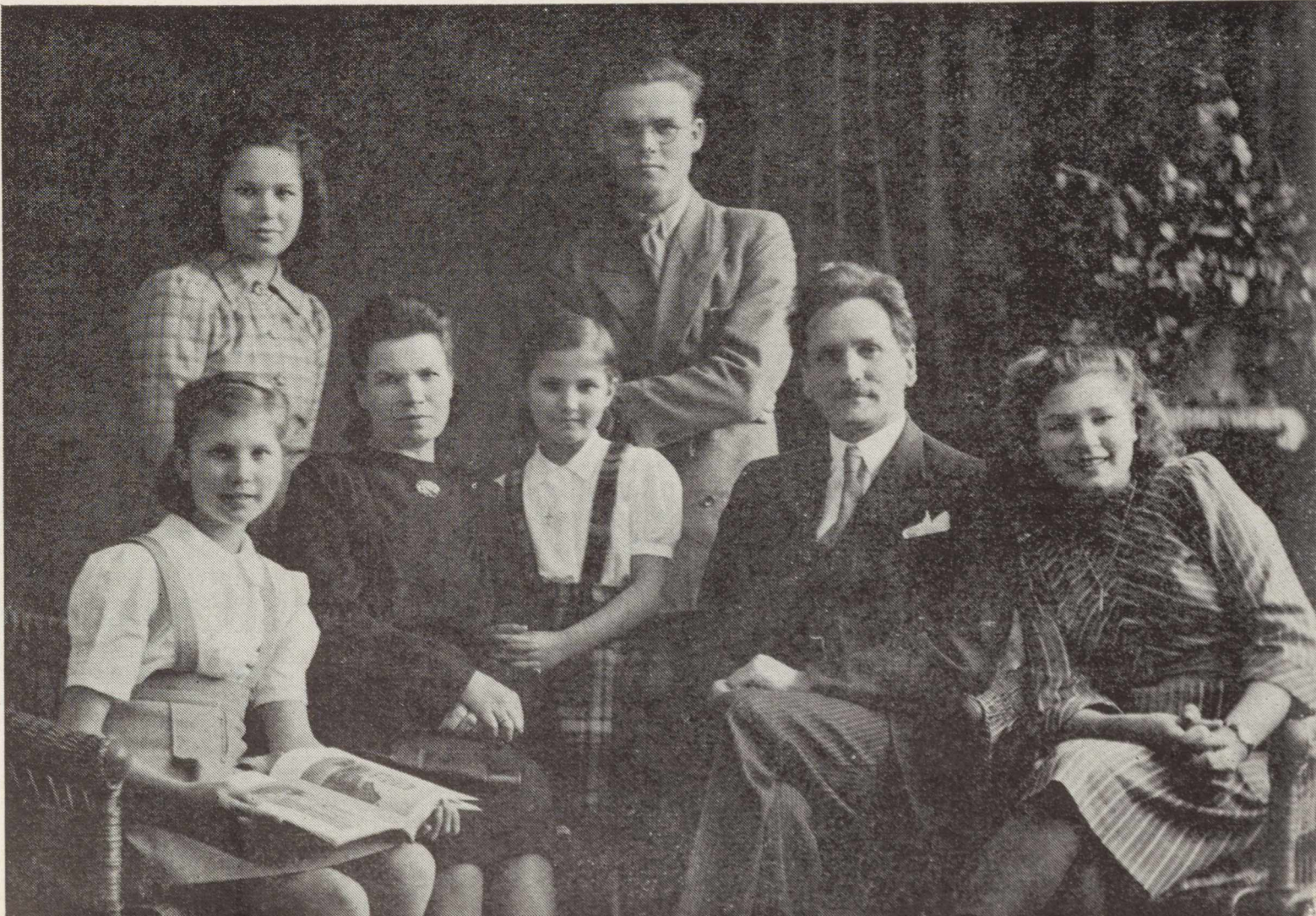
— Tiesa, pasireiškiau ir politikoje. Buvau net Seimo nariu. Tas daug kam nepatiko. Kaltino mane 1920-26 metais karjerizmu, kadangi rėmiau tuomet valdančią partiją. Šis kaltinimas pagrindo neturi, nes aš dar Šveicarijoje buvau krikščionių demokratų partijos šalininkas. Pasisakymas už juos ir Lietuvoje tebuvo nuoseklus tęsimas anksčiau pradėto darbo. Žavėjo mane ir ideali kun. Krupavičiaus asmenybė ir jo pasiaukojimas. Kad man karjera nerūpėjo, matyti ir iš to, jog ir konjunktūrai pasikeitus savo pažiūrų nekeičiau. Gyniau krikščionišką demokratiją ir prieš bolševizmą ir prieš nacizmą ir prieš mūsų pačių diktatorėlius bei "geležinius vilkus". Gailiuos tik, kad savo politiniame veikime buvau per daug temperamentingas ir permažai vertinau kitų demokratiinių partijų jėgas. Reikėjo arčiau sueiti su kitais nuoširdžiais demokratais, kaip dr. Grinius, Šlezevičius, broliai Biržiškos, Kairys, Škirpa ir pan. dvasios veikėjai. Naujoje Lietuvoje nebeįsileičiau į aktingąją politiką, apsiribodamas mokslu ir kultūra, kas labiau tinka iš svetur atėjusiam. Tačiau ir toliau pasisakyčiau už krikščioniškąją demokratiją ir už tuos niuansus, kuriuos į ją šiandien įneša mūsų jaunieji — Brazaitis, Ivinskis, Maceina, Grinius ir pan. Patarčiau jiems sueiti į sąlytį su visais tikrais demokratais. Bet ir dabar kovočiau su bet koku autoritetiniu režimu. Atsiprašau visų, kuriuos praeityje užgavau politinėje kovoje.

— O dabar ką veikiate Šveicarijoje?

— Tęsiu Lietuvoje dirbtąjį darbą. Pragyvenimui užsidirbu vienoje gimnazijoje. Dirbu mieliai. Tačiau tikrasis mano darbas prasideda pamokoms pasibaigus. Rašau straipsnius ir knygutes, važinėju su paskaitomis ir referatais. Noriu išbudinti materialiniuose reikaluose bei smaguose beskendintį šveicarą ir jo kaimynus. Tačiau pasisekimas menkas, nes žmonėms medžiagiškai puikiai sekasi, dėlto kitų vargų nenori matyti. Daug durų mums uždarytos. Bet į jas vistiek reikia klabenti, nes pavojus iš rytų visiems darosi vis didesnis. Žmonės anksčiau ar vėliau atsipeikės — tam momentui ir reikia ruoštis. Taigi, norėdami laimėti ateitį, turim aukotis dabartyje.

— Koks šiuo laiku svarbiausias Jūsų darbas?

— Tai prof. Stasios Šalkauskio biografija. Daugeliui vienminčių padedant surinkau reikšmingos apie šią nepaprastą asmenybę medžiagos, kurią dabar apdirbinėju. Antrą redakciją jau įpusėjau. Jei didesnių kliūčių neatsiras, tai

ONOS IR JUOZO ERETŲ ŠEIMA Šveicarijoje 1946 m.: iš kairės į dešinę — Birutė, Laisvutė, Ona Eretienė, Jūlytė, sūnus Juozas, Juozas Eretas, Aldona, dabar garsėjanti teatro aktorė Vokietijoje.

ONA AND JUOZAS ERETAS and family in Switzerland, 1946.

baigsiu šį veikalą ateinančiais, 1957, metais. Darbas, duosnių amerikiečių, ypač kun. Karaliaus, remiamas, vyksta lėtai, nes duomenis reikia sąžiningai apdirbti, o laiko mažai turiu, be to, jaučiu, kad jau peržengiau slenkstį į septintąją dešimtį. Visgi tikiuos galėsiąs užbaigti šią biografiją, kuri gal bus paskutinis žymesnis mano darbas lietuviams.

Jei mes buvome reikalingi gyvo Šalkauskio, tai mes dar labiau reikalingi jo balso iš Anapus, nes Nepriklausomybės laikais jis buvo mūsų mokytojas, o dabar, okupacijos ir išsisklaidymo klaikume, jis mūsų pranašas. Būtų gražu, jei šita biografija paskatintų mūsų visuomenę išleisti ir kitų dvasios milžinų gyvenimo aprašymus — Matulevičiaus, Būčio, Jakšto, Dovydaičio, Pečkauskaitės. Kiekvienas vertas tokio pagerbimo. Jiems tokį paminklą pastatyti būtų mūsų garbės pareiga.

— Ar mes galėtumėm dar šį tą išgirsti apie Jūsų šeimą?

— Kodėl ne? Tik liūdna, kad turiu pradėti mylimos žmonos Onos mirtimi. Ji negalėjo pakelti atsiskyrimo nuo savo tėvynės ir susigrauzė. Mirė 1954 m. gegužės mėnesyje širdies smūgiu. Palaidota Bazelio kapinyne, kur lietuviškas antkapis ženklina tą vietą, kuri — tikėkime — nebus paskutinė jos poilsio vieta.

Sūnus Juozas yra mokytojas, moko modernias kalbas. Aldytė tapo scenos artiste ir dabar vaidina Goettingeno ir Mannheimo teatruose. (Apie ją rašėme LD-nų 8 nr. Red.) Laisvutė studijavo meną ir šiuo metu yra piešimo mokytoja Bazelio mergaičių gimnazijoje. Birutė lanko muzikos akademiją ir kaip smuikinininkė nori tapti antra Kuprevičiūte. Jūlytė pavasarį baigs gimnaziją ir paskui ketina stoti į mokytojų seminariją. Ji dirba su skautėmis ir yra jų vadovė. — Tai mieli vaikai, kurie dideliu pasiryžimu eina pasirinktuoju keliu. Kartu jie sudaro neužliejamą lietuviybės salą svetimame okeane.

— Leiskit baigiant dar paklausti, kaip Jums atrodo mūsų likimas emigracijoje?

— Mūsų likimas emigracijoje priklausys nuo to, kaip mes suprasime emigracinę savo būklę. Jei "emigracija" suprantame tik biologinį atskilimą nuo tautos kamieno tokios dalytės, kuriai yra lemta vis labiau susilpnėti, kol ji visai išnyks, tai po vienos kitos generacijos mes tikrai ir išnyksime. Bet jeigu mes "emigraciją" suprasime dvasine prasme, jei joje ižiūrėsime uždavinį, kurį tam tikra tautos dalis turės atlikti už ribų tėvynės, su kuria mes vidiniai liekame surišti, tai mes ir išliksime gyvi ir anksčiau ar vėliau vėl suaugsim su tautos kamieniu. Taigi, emigracijos likimas ne tiek priklauso nuo biologinių dėsnių ar vad. pasaulio galiūnų, o nuo mūsų pačių nusistatymo bei pasiryžimo. — Tai nėra tuščia svajonė ir savęs svaiginimas, o istorijos patirtis. Tiesa, ir šiuo atveju emigraci-

DR. JUOZAS ERETAS, buvęs Lietuvoje Vytauto D. un-to literatūros profesorius, dabar gyvenęs Šveicarijoje, šiemet sulaukęs 60 metų amžiaus.

DR. JUOZAS ERETAS, former prof. of literature at the University of Vytautas The Great in Lithuania. He is sixty this year.

jos pakraščiai nutrupės, bet jos branduolys išliks. Prie šito neįveikiamo branduolio priklausyti — štai mūsų uždavinys. Tą uždavinį mums stato Apvaizda, o ne aklas likimas. Ir dėlto ir yra mūsų pergalės garantija, jei mes būsim verti istorinio savo pašaukimo.

PREZIDENTŪROS namai (Kaune), kuriuose gyveno visi Lietuvos prezidentai. Juose kurį laiką sėdėjo ir komunistinis "kvislingas" Paleckis. Dabar namai žadami paverstį kultūros, koncertų ir pramogų vieta.

THE LITHUANIAN WHITE HOUSE in Kaunas, where Lithuania's presidents lived.

GRUODŽIO 17 PERVERSMO

LIUDININKAI KALBA

Šių metų gruodžio mėn. 17 dieną sueina 30 metų nuo 1926. XII. 17 Lietuvoje įvykdyto perversmo, pakreipusio Lietuvos valstybės gyvenimą nauja linkme. Nors vyriausybės sąstatas keitėsi keletą kartų, tačiau viena partija ir jos pastatytas prezidentas išsilaikė iki tragiškųjų 1940 metų, komunistinės invazijos. Beveik 13 metų valdžios pobūdis buvo daugiau ar mažiau autoritetingas.

Metai bėga, nauji pasauliniai įvykiai temdo senuosius; mūsų tėvynę spaudžia ir žudo komunistinė diktatūra; kartu su visu pasauliu laukiame paskutinio diktatūrinio režimo žlugimo ir demokratijos išviespavimo. Netrukus tauta turės pasisakyti — spontaniškai ir racionaliai, sukilimo ir perversmo keliu, kaip jau ji kartą, prieš 15 metų, yra pasisakiusi. O kaip mes, kurie jaučiamės nuo tautos kamieno dar neatitrūkę? Kokios klaidos ir kokios pamokos lydi mūsų buvusį pirmąjį perversmą? Ta proga tat LD redakcija ir pakvietė spaudos tribūnon anų metų kelis gyvuosius liudininkus.

Kviesdama pasisakyti autentiškus perversmo liudininkus, redakcija pasilieka teisę būti tik stebėtoja ir turėti savo nuomonę, kaip ir kiekvienas mūsų žurnalo skaitytojas.

GENEROLAS POVILAS PLECHAVIČIUS

*Aš buvau to perversmo centrinė figūra.
Šio žygio ir dabar nesigailiu!*

Patiekus keletą klausimų Povilui Plechavičiui, mūsų redakcijos atstovui jis pareiškė, jog į patiektus klausimus nesutinkąs atsakyti.

Generolas savo nusistatymą motyvavo taip:

— Pajudinus tą klausimą, būsiąs sukeltas visas "širšynas" ir nebūsią ramybės nei galo. Jei reikėtų nuširdžiai ir atvirai atsakyti į patiektuosius klausimus, reiktų neglostyti nei vieno, nei kito; tai nepatiktų nė vienai partijai ar bent asmenims, kurie vieną ar kitą partiją atstovauja.

Toliau generolas pareiškė, jog gruodžio 17-osios perversmas esąs istorinis mūsų valstybėje įvykis ir jį įvertinsianti istorija, o ne mes patys. Per daug, esą, mes esame nuskrusta gyvenimo ir išmėtyti, kad galėtume tokiu momentu vienas kitam žarijas žarstyti.

Jis pats, esą, buvęs centrinė perversmo figūra ir to nė dabar nesigai-

lįs. Kaip bazę tolimesniems komentarams apie anų metų įvykius ir jų reikšmę, generolas nurodė 1953 m. lapkričio mėn. Dirvos numerį, kur paduota vienos jo kalbos santrauka. Šiaip gi norint pilnai atsakyti į patiektus klausimus, esą, reiktų viską plačiai nušviesti, o tam neužtektų ne tik kelių žurnalo puslapių, bet ir visos knygos. Tam jis neturįs laiko.

Redakcijos pastaba. Dirvos nr., kurį gen. Plechavičius nurodė, redakcijai nepasisekė gauti, tad ir jo pagrindinių minčių skaitytojams negalime patiekti. Manome, kad skaitytojais, kam bus įdomu, susiras patys.

Dėl "istorijos vertinimo" pasakytume taip: pati istorija yra nebylė ir nieko nevertina, jei jos lūpomis nekalba įvykiai ir jų pasekmės, faktai ir sąžiningi jų komentoriai bei autentiškieji įvykių liudininkai.

GENEROLAS VINCAS GRIGALIŪNAS GLOVACKIS

"... pradėjo ruošti iš Nepriklausomos Lietuvos padaryti Maskvos vergę."

Gen. V. Grigaliūnui Glovackiui buvo pasiūsti šie klausimai:

1. Kokios buvo perversmo priežastys ir tikslai? 2. Ar tolimesnė Lietuvos gyvenimo raida, Jūsų nuomone, pateisino 1926 m. gruodžio 17 įvykdytą žygį? 3. Koks Jūsų asmeninis įnašas į perversmą? 4. Kas buvo vyriausi perversmo organizatoriai ir vykdytojai (asmenys ir grupės)?

Gen. Grigaliūnas, šiuo metu gyvenąs P. Amerikoje, į klausimus paėiliui atsakė:

1. Kada laimėjo į Seimą 1926 m. rinkimus Liaudies Frontas ir birželio mėn. pasikeitė Respublikos Prezidentas ir vyriausybė, tai toji, vos susitvėrusi, vyriausybė pirmiausia atpalaidavo pagrindų slaptą veikusių, o taip pat kalėjimuose laikytus raudonojo slibino veikėjus ir tarnus. Prisikėlė iš numirusių ir penktoji kolona, kurios nariai, visai nedviprasmiškai, pažadėjo ruošti iš Nepr. Lietuvos padaryti Maskvos vergę. Jiems buvo leista ne tik laisvai laikyti ginklus, bet ir organizuoti ir daryti karinius pratimus, naudojantis ne tik vietos karių bei šaulių aikštėmis, bet net ir poligonu. Raudonojo slibino veikėjai ir tarnai iš Kauno S. D. kalėjimo išlaisvinti buvo kuo iškilmingiausiai prie kalėjimo vartų sutikti ir demonstratyviai didžiosiomis Kauno miesto gatvėmis pradediliuoti. Kadangi to gaivalo prieky plevėsavo raudoname dugne baltas kūjis ir piau tuvas, tai griežtai iš praeivių reikalauta mauti nuo galvos kepurės; kas gi nerangiai tai darė, ar to daryti nenorėjo, tai tos vėliavos garbės sargyba, tautinių mažumų "dėvyriai", kepurės numušdavo. Taip, pvz., Laisvės Alėjoje buvo numušta einančiam pro šalį garbingam seneliui, generolui Bulotai. Bandyta tai daryti ir sutinkamiem karininkam, tačiau vienam iš jų, kapit. X vos nenudėjęs akiplėšos drąsuolio, liautasi.

Iš kalėjimo paleistiems buvo iškeltos vaišės, kuriose dalyvavo kai kurie Seimo ir Vyriausybės nariai. Vaišių metu tartos ugningos kalbos, raginančios dėtis su močiute Maskva.

Imta iš kariuomenės šalinti veiklesnį ir Tėvynei ištikimesnį elementą. Pradėta nuo manęs.

Imta persekioti krikščionišką, tautišką, tėvynę mylinčią studentiją; gi keliant protestą viešai, nesidrovėta panaudoti policijos raitojo dalinio, kurs uolumo apakintas, persekiodamas studentus, išsoko net į visą laikomą šventovę, Karo Muziejaus sodelį ir kanopomis sutrypti Nežinomo Kareivio Kapą. Buvo pažaista ir Universiteto jam užtikrinta neliečiamybė, įvedant policiją į Rūmus bei darant kratą.

(Autoriaus reveliacijas apie Ministerio pirmininko ir Vyriausybės Galvos darbus praleidžiame. Red.)

Manau, kad iš šio trumpo ir suglausto turinio Tamsta išvesi 1926 m. gruodžio 17 perversmo priežastis ir tikslus.

2. Kiekvieną, net patį kilniausią, naudingiausią ir švenčiausią darbą galima visiškai subiaurinti ir suniekindi, pavedus jį netikusiam darbininkui. Kas galėjo manyti, kad iš po šiaudinės pastogės kilęs, katalikybėje, lietuvybėje ir demokratiškume sengalvėlės močiutės išauklėtas p. Smetona, tapęs Resp. Prezidentu, nukryps ir nuo tikėjimo ir nuo de-

mokratiškumo dėsnių ir kad kilniuosius 1926 m. gruodžio 17-os tikslus pavers niekais?

Tik vėliau pasirodė, kaip kad gen.

Raštikis savo atsiminimuose rašo, kad p. Smetona buvo įsitikinęs, jog tik jis ir p. Tubelis gali Lietuvą išvesti į šviesią ateitį. Jei gruodžio 17-os perversmo pasėkoje būtų iškeltas tas, kuris norėta ir kuris iš kuklumo atsisakė, didelis tėvynės mylėtojas ir gilus katalikas bei demokratas, tai to perversmo raida, manau, būtų poliariškai priešinga.

3. Majorui Papečkuii tapus Krašto Apsaugos Ministeriu, pulk. Škirpai — Vyr. Štabo viršininku, bene pirmiausiai, "maloniai prašomas", turėjau palikti kariuomenės eiles. Būdamas vos 41 metų amžiaus, iš prigimties karštas dzūkas, pilnas gyvybinės energijos, ryžausi įkūnyti savo jaunystės svajonę, būtinai pasiekti aukštąjį mokslą, stojau Lietuvos Universiteto Teisių Fakultetan, kur išklausu ir sėkmingai abu skyrius (Teisių ir Ekonomijos) baigiau Vytauto D. metais.

Aiškliai matydamas Liaudies Fronto užmačias ir siekius, stojau į pradedantį kurtis pogrindį. Pogrindžio vadovybė pavadė man propagandą ir spaudą. Pasikvietęs talkon didelius plunksnos korifėjus, maj. Klimaitį ir maj. Tomkų, organizavome aliarmuojantį laikraštį "Tautos Vilią". Pirmojo nr. išėjo 2.000, 6-ojo — 10.000 pasirodė per mažai! Prieš mus piestu stojo abu oficiozai: Lietuva ir Lietuvos žinios (pastarosios, kaip liaudininkų, esančių prie vairo, organas). 8-sis Tautos Valios nr. iškilmingai, gruodžio pradžioje, nukeliavo Kauno Miesto 3-ojon Policijos nuovadon, o aš, kaip to savaitraščio tėvas, — Kauno Sunkiųjų Darbų Kalėjiman. Deja, neilgam!

Jau visa Lietuva buvo sukelta ir sukilimas baigiamas ruošti. Be reikalo tat Kauno Apygardos Teismo prokuroras p. pulk. Byla savo kaltinamajame akte liejo krokodilo ašaras ir man piršo mažiausiai 15 metų sunkiųjų darbų kalėjimo, nes į antros mano kalinimo savaitės galą, naktį iš 16 į 17 d. gruodžio, apie 22-23 val. į kalėjimo vartus pasibel-dė šarvuočiai ir husarų eskadronas, pareikalavo mene išleisti ir nulydė-

PULKININKAS V. GRIGALIŪNAS-GLOVACKIS, vienas pirmųjų Lietuvos kariuomenės organizatorių, pirmaisiais Neprikl. metais.

jo į Vyr. Štabą, kuris, prasidėjus sukilimui, jau buvo sukilėlių užimtas.

Ten viešpatavo gen. Plechavičius.

Man atvykus, pasiskirstyta sritimis: gen. Plechavičiui — Kariuomenė ir provincija, be to, Seimo išvaikymas, Prezidento ir Vyriausybės internavimas, man gi — Kauno miestas ir tvarka jame. Man reikėjo užimti bankus, spaustuves, gelž. telegrafo ir telefono ir elektros stotys, 3 tiltai per Nemuną ir tunelis. Man duota II-jo pulko batalionas, Karo policija, kuri prieš tai buvo pulk. Škirpos sukelta, bet mano (batalionui padedant) perimta, nuginkluota, perkalbėta, pasidavusi ir puikiai vykdžiusi mano įsakymus. Jai vadovavęs pulk. Y. spruko Mariampolės link, tačiau Garliavoje buvo sulaikytas, atgabentas Kauran, internuotas ir padėtas kartu su

PRELATAS MYKOLAS KRUPAVIČIUS

“Guodžio 17-tos dienos perversmas buvo suorganizuotas ir įvykdytas ne tautos, ne kariuomenės, bet tautininkų...”

— Kokios, Tamstos nuomone, buvo svarbiausios 1926 metų gruodžio 17 dienos perversmo priežastys ir priedangos?

— Minimo perversmo svarbiausia priežastis buvo tautininkų aistringas ir nieku nepateisinamas noras valdyti. Liaudininkų vyriausybė nuo pat savo valdymo pradžios padarė stambių klaidų. Visų neminėsiu. Svarbiausia jų — prileidimas krašte suirutės, kuri daugeliui atrodė bolševizmo agresingu puolimu. Ta suirutė supurtė visą kraštą. Tačiau mano nuomone vyriausybė pamačiusi, kur einama, neramųjį elementą būtų įstačiusi į vėžes. Todėl liaudininkų vyriausybės padarytų klaidų aš nedrįščiau pavadinti perversmo priežastimi. Jos buvo tik, kaip Tamsta vadini savo paklausime, priedanga perversmo ruošėjams, argumentas perversmui pateisinti.

— Kokios partijos ir politinės grupės bendradarbiavo sukilimą ruošiant?

— Sukilimą ruošė tik tautininkų partija. Aš neišskiriu galimybę dalyvavimo tame ruošime paskirų asmenų iš kitų partijų. Man teko girdėti, kad jų tarpe buvo net liaudininkų ar jų simpatikų. Neneigiu, kad galėjo prie jo prisidėti ir vienas kitas krikščionis demokratas ar kitų pažiūrų žmogus. Bet tai ne-

internuotais ministeriais vyr. štabe.

Perversmas pavyko puikiai, nė šuo neamtelėjo, ir prieš 5-tą val. ryto viskas buvo baigta.

Užsienio, ypač italų ir prancūzų, žurnalistai, kurie buvo sukviešti į Resp. Prez. dr. Griniaus 60 m. amžiaus paminėjimą, perversmo eiga ir tvarka buvo sužavėti ir to perversmo aprašymui skyrė ištissus puslapius...

4. Užsieny 1926-tų m. gruodžio 17-tos perversmo vyr. organizatorium laikoma mane (žiūr. LAROUSSE du XXe siecle, 1931, 4 tomas, 484 psl.). Tačiau teisybės vardan reikia pasakyti, kad gen. Plechavičius buvo už mane viršesnis, nes jis buvo ir perversmo metu diktatorium. Kitų asmenų ir grupių nedrįstu vardinti, nes to perversmo priešininkai kol kas galingi ir kerštingi...

buvo nei partijos, nei partijų įgaliojti žmonės. Tarp partijų žmonių nevienodai buvo vertinami kilę krašte neramumai ir suirutės. Vieni į juos žiūrėjo kaip į bolševizmo reiškinius, kiti kaip į chuliganizmo, kurie tačiau ilgai galėjo būti paimti į bolševikų įtaką ir vadovybę. Tačiau paskirų partijų žmonių įsimaišymas į perversmą mano teigimo nekeičia — sukilimą ruošė tautininkų partija.

— Kas buvo svarbiausi sukilimo organizatoriai ir vykdytojai?

— Sukilimą vykdė kai kurie karininkai, kurie buvo pakliuvę tautininkų įtakon. Tautininkai skverbėsi į karininkų tarpą ir darė į juos savo įtakos. Jiems pavyko pagauti jaunesniųjų karininkų. Į karininkiją jie pradėjo ypatingo dėmesio kreipti nuo seno, kai negavo nei vieno atstovo į Steigiamąjį Seimą ir į pirmuosius du Seimus. Supratę, kad demokratinis keliu jiems nepavyks įeiti į valdžią, pradėjo jį ieškoti tam tikslui pasiekti kitokių priemonių, būtent, — smurto. Lengviausias kelias tam tikslui pasiekti jiems pasirodė karininkija, kurios tik nežymia jaunesnių, bet agresyvių, vyrų dalį paėmė savo įtakon. Aš neneigiu fakto, kad jų tarpe buvo ir vyresnio rango karininkijos.

Kas buvo svarbiausi sukilimo organizatoriai, jei norite žinoti pavardes, atsakyti neįstengčiau. Bendrai — tautininkai ir, suprantama, jų vadai perversmo vakare prie Seimo rūbinės durų ilgai konferavo — Smetona, Smetonienė, Voldemaras ir bene du vyrai, kurių pavardės iš mano atminties išdilo. Į tą ilgai nusitęsusių konferenciją daugelis Seimo narių atkreipė dėmesį ir darė įvairių išvadų. Gal tai ir buvo vyriausias perversmo štabas. Po tų pasitarimų tautininkai Seimo nariai iš Seimo posėdžio išnyko. Po kelių valandų įvyko perversmas. Iš įsibrovusių perversmininkų į Seimo posėdžių salę nepažinojau nė vieno žmogaus. Visi kariški ženklai nuo kepurų ir drabužių buvo nuimti, bet visi dėvėjo apsauginės spalvos mūsų kariuomenės naudoto kirpimo drabužius. Išėjęs Seimo koridorių pažinau vieną seną pažįstamą kariuomenės gydytoją. Tuomet tik man paaiškėjo, kad perversmininkai buvo ne bolševikai.

Perversmui paruošti ir praveisti buvo sudarytas kelių asmenų karininkų komitetas. Kai kurių jų pavardės man dar ir dabar yra žinomos.

— Ar Tamstai yra žinomas faktas, kad šis perversmas buvęs pradėtas organizuoti jau prieš 1926 m. Seimo rinkimus ir kad jis būtų buvęs vykdytas net ir tuo atveju, jei rinkimus būtų laimėjusios vėl krikščioniškosios partijos?

— Kada kalbamas perversmas buvo pradėtas organizuoti, aš nežinau, bet kad tautininkai rengėsi perversmui nuo senesnio laiko, jokios abejonės man nekelia. Tai yra žinoma ne tik iš gandų, bet ir iš pranešimų patikimų žmonių. Kalbamas perversmas taip pat turėjo būti pradėtas organizuoti prieš 1926 m. rinkimus, nes ant greitųjų perversmas surengti neįmanoma. Tautininkai daugiausia dantį griežė ant krikščionių demokratų. Tad Tamstai suteikta X informacija, kad jie būtų mėbinę versti ir krikščionis demokratų, jei būtų šie rinkimus laimėję, yra teisinga. Krikščionis demokratų jie būtų su didesniu įtūžimu puolę, negu liaudininkus, kurių dėka jie pravedė į paskutinį Seimą savo tris atstovus. (Apie tai man sakė po perversmo vienas karininkas).

Baigdamas atsakymus į Tamstos paklausimus, turiu pažymėti, kad 1926 m. gruodžio m. 17 d. perversmas buvo suorganizuotas ir įvykdytas ne tautos, ne kariuomenės, bet tautininkų su grupe karininkų.

KAZYS ŠKIRPA

“Tikraisiais jo inspiratoriais buvo tautininkai.”

— 1926 m. gruodžio 17 dienos perversmo organizatoriai ir vykdytojai teigia, kad Dr. K. Griniui prezidentaujant, kairiųjų ir tautinių mažumų koalicija vedė Lietuvą į chaotinę padėtį, grasinančią pačiai Lietuvos laisvei? Kaip Tamsta žiūri į tokį tvirtinimą?

— Tai neobjektyvus tvirtinimas. Nekalbant apie patį ano meto min. pirm. M. Šleževičių, kurio nuopelnai Lietuvai ir sugebėjimai kaip valstybės vyro yra visiems gerai žinomi iš 1918-20 metų kovų už Lietuvos valstybinę nepriklausomybę, jo 1926 m. vyriausybės susidėjo iš žinomų Lietuvos patriotų, kompetingų savo darbo srityje ir prityrusių politikoje asmenų. Tai vyriausybei krašto gerovę ir tvarkos palaikymą rūpėjo kaip ir kiekvienai kitai vyriausybei. Jai tik teko perimti krašto valdymą po aštrių tarppartinių kovų per rinkimus į seimą, kurios išibavo plačiuosius tautos sluoksnius ir suaustrino santykius tarp grupių. Tiek per pačius rinkimus, kaip ir po jų, įvyko netvarkos pasireiškimų, kurie apdrumstė vidaus politinę padėtį ir pasunkino naujosios vyriausybės darbą. Tačiau tai buvo laikino pobūdžio apraiškos, kurių dažnai pasitaiko ir kituose kraštuose po rinkimų, ypač jei balsavimo rezultatai priveda prie gilesnių politinių pasikeitimų. Todėl teigimą, kad sakytą vyriausybę neva vedusi Lietuvą į chaotinę padėtį, laikau gryniausią insinuacija — paprasta atrauga tos destruktivinės propagandos, kurios pagalba gruodžio 17 pučo inspiratoriai ir organizatoriai siekė 1926 metais vyriausybę diskredituoti ir sukurstyti karininkų pučą, kad patys pagrobtų valdžią.

— Ar tiesa, kad iš kariuomenės buvo atleidinėjami Lietuvai nusipelnę ir gabūs, bet režimui nepatinkami karininkai?

— Kaip anuomet ėjęs Kariuomenės štabo viršininko pareigas, galiu užtikrinti, jog tai absoliutiška netiesa. Be keletos karininkų, atleistų dėl alkoholizmo, atsilikimo karinėje

KAZYS ŠKIRPA, buv. Kariuomenės Štabo viršininkas, pirmasis Lietuvos savanoris.

pažangoje, senyvo amžiaus, arba grynai dėl disciplinarinių nusikaltimų, jokių atleidinėjimų faktiškai, iš viso, nebuvo padaryta.

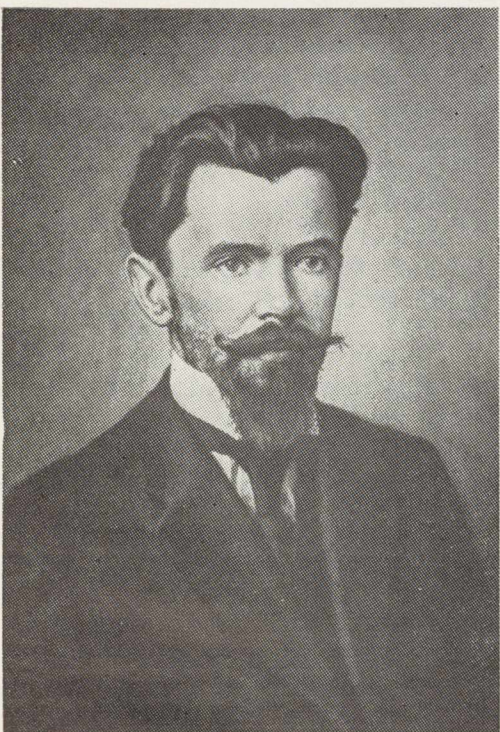
— Ar tiesa, kad komunistinis gaivalas kėlė galvas ir grėsė pačiai Lietuvos laisvei?

— Komunistinis gaivalas nebūna ramus niekad: jis pavojingesnis, kai veikia slapta, iš pasalų, ir pasidaro mažiau pavojingas, kai jo agentai išryškėja viešai, ir pati tauta gali spręsti apie jų idėjų ir tikslų pragaistingumą. Jokio rimtesnio pavojaus iš komunistų pusės, ypač tokio, kuris būtų grėsęs pačiai Lietuvos laisvei, 1926 m. nebuvo. Komunistai Lietuvoje visados buvo negausūs, menkai organizuoti ir nepajėgūs kokiai didesnei įtakai darbininkijos sluoksniuose ar kareivių tarpe, kurie buvo nusistatę sveikai, patriotiškai. Tai ne mano vieno, o visos ano meto karinės vadovybės nuomonė — visų kariuomenės divizijų ir pulkų vadų, kurie dieną prieš gruodžio 17 įvykį padarė išsamius pranešimus Kar. Štabe apie tikrąją ano meto padėtį, posėdžiui pirmininkaujant pačiam kariuom. vadui gen. S. Žukauskui. Todėl tariamą komunistinį pavojų laikiau aiškiai perdėtu dalyku — opozicinės propagandos išpūstu burbulu, panašiu, kaip tas gruodžio 17 pučistų melagingas paskelbimas Kauno įgulos kareiviams, kad jie išvedami su ginklais į gatvę neva prasidėjusio komunistų sukilimo numalšinti. Šia proga pastebėsiu, jog vėliau, kada uzurpatoriai jau buvo įsitvirtinę valdžioje, tautininkų žurnale „Lietuvyje“ buvo paskelbta, kad jokio realaus iš komunistų pusės pavojaus tikrai nėra buvę, bet kad gruodžio 17 sukilimas buvęs reikalingas pakeitimui St. Seimo nustatytosios Krašto Konstitucijos, kuri, tautininkų manymu, buvusi niekam tikusi.

— Kokios grupės organizavo perversmą ir kodėl jis taip lengvai pasisekė?

— Tikraisiais jo inspiratoriais buvo tautininkai. Kaip žinoma, Pažangos partijos šalininkai, vėliau pasivadinę tautininkais, jau nuo pat 1920 metų, kai jų „vadas“ Antanas Smetona nebuvo išrinktas į prezidentus, o prof. A. Voldemaras neteko vilties legaliu, konstituciniu keliu pasidaryti Ministeriu Pirmininku, griebėsi konspiracinės veiklos karininkų tarpe, kad prasiveržtų į valdžią ginkluotos uzurpacijos būdu. 1926 m. stėjo tautininkams išką ir dalis krikščionių demokratų

Nukelta į 11 psl.

KUN. MYKOLAS KRUPAVIČIUS (1920 m.), Steigiamojo Seimo narys, Krikščionių Demokratų veikėjas, pravedęs Lietuvos žemės ūkio reformą.

REV. M. KRUPAVIČIUS, Christian-Democrat leader.

PRIEŠ PAT KALĖDAS

FABIJONAS NEVERAVIČIUS

Viso to pradininkė buvo, visdėlto, Marytė. Ji pirmoji sukėlė tą mūsų mažųjų bendruomenės paniką.

Automobiliui sustojus prie verandos ir iš jo išlipus gydytojui su galleslingąja seserimi, Marytė šovė už namo kampo ir tiesiog nuostabiai greitai suskubo apibėgti visus butus, šaukdama:

— Atvažiavo skiepyti!

Toji aplinkybė yra nuodugnai išaiškinta ir nekelia jokių abejonių. Tačiau liko neišaiškinta, kas, galų gale, suorganizavo visuotinį mažųjų pasitraukimą į mišką. Galėjo atsitikti ir taip, kad tikrojo organizatoriaus nebuvo, ir viskas įvyko savaime. Žinoma tik tiek, kad pirmieji miško link pasileido Kaziukas, Aldona ir Petrukas iš pirmo aukšto, tuoj po jų išbėgo Vytukas iš antrojo aukšto ir prisidėjo prie pirmųjų bėglių pusiaukelėje į pamiškę.

Po to nepraėjo nė penkių minučių, visi mažieji vilos gyventojai paliko savo butus ir atsidūrė miške arba buvo pakeliui. Evakuacija nepraėjo be gaudžių scenų. Pirmame aukšte dviejuose butuose paliko du visai mažamečiai mažųjų bendruomenės nariai: Kaziuko sesutė, trejų metų živilė, ir Aldonos brolis, dviejų metų amžiaus Algis. Išgąsčio kupinomis akimis juodu stebėjo visuotinę bėgimą, ketino prie jos prisidėti, bet nesuskubo ir pravirko tokiais dangų veriančiais balsais, kad širdis plyšo, klausantis jų raudojimo. Antrame aukšte taip pat verkė dar neįpildintą pusseptintą savaitės amžiaus, galutinai nenustatyto vardo žmogutis, bet, sprendžiant iš jo verksmo, reikia manyti, kad jo asarų priežastis nieko neturėjo bendro su anų dviejų raudojimu. Greičiausia, jis atsitiktinai tuo metu buvo nubudęs ir pajutęs staigų alkio priepuolį.

Apibėgusi bemaž visus butus, Marytė irgi pasileido į mišką. Bėgdama ji tarpais dairėsi į vilą, tačiau nepastebėjo jokių įtartinų reiškinių toje pusėj. Tik būdama jau netoli pamiškės ir dar kartą apsidairiusi, ji pamatė parbėgančius: Elenutę iš kampinio buto prie virtuvės ir Romutį iš palėpės. Ji nustebo, pažinusi Romutį, nes, bojodama, kad neužkluptų, į palėpę nebuvo užkopusi, ir ją kiek kankino sąžinė, kad buvo palikusi berniuką neįspėtą. Jį pamatčiusi, mergaitė lengvai atsiduso ir nutarė, kad pasitraukimas įvykdytas visiškai vykusiai, pasilikus tik tiems, kurie dėl savo silpnumo turėjo pasilikti, kaip neišvengiama kiekvieno pasitraukimo auka.

Bėgliai susispietę netoli pamiškės, už krūmeliais apaugusio kalnelio. Čia įvyko pirmasis pasidalinimas patirtais įspūdziais ir pasitarimais.

— Ar tikrai žinai, kad atvažiavo skiepyti? — paklausė Vytukas, visuomet ilgėliau svarstęs kiekvieną gyvenimo atvejį, tačiau šį kartą lygiai su kitais pasidavęs panikai ir vienas iš pirmųjų čia atbėgęs.

— Aišku. Išlipo gydytoja, o paskui ją sesutė su didele žibančia dėže. Žinai... kur adatos ir kiti dalykai laikomi. Atsimeni, kaip pirmą kartą mus skiepijo, — aiškino Marytė, kiek užgauta jai pareikšto abejojimo.

— O kas dar atvažiavo? Daugiau niekas? — klausinėjo Aldona.

— Anuomet buvo dvi sesutės, — pridūrė Kaziukas.

— Daugiau nemačiau... Gal ir buvo kas... Nespėjau kaip reikiant pažiūrėti, tuoj bėgau pranešti, — atsakė Marytė.

— Kaip dabar bus? Ar mūsų čia nesuras? — būgstavo Elenutė, dar uždususi nuo greito bėgimo.

— Reikia išsiųsti žvalgus į pamiškę, žiūrėti, ar kas neateina mūsų ieškoti, — pasiūlė Vytukas, paprastai mėgstąs žaisti "karą" ir daugiau už kitus nusimanąs tuose dalykuose.

— Kas eis?

— Aš!

— Aš!

— Palaukit, taip negalima. Reikia išsirinkti vadą, ir jis paskirs, — sutramdė karštuolių Vytukas.

— Gerai, tai tu būk vadas, Vytai, — pareiškė Marytė.

Visi pritarė, ir Vytukas pradėjo eiti vado pareigas. Netrukus bėglių būrelis buvo sutvarkytas kariniais pagrindais, pasidavė drausmei. Išsiųstieji į pamiškę žvalgai ėmė stebėti visą lauką, skiriantį mišką nuo vilos. Tačiau laikas slinko, ir nebuvo jokių įtartinų ženklų.

Bėglių būklė darėsi neaiški. Praslinkus gal pusvalandžiui nuo evakuacijos pradžios, dangų aptraukė tiršti debesys ir pradėjo dulkėti. Lietus ir šaltas oras buvo ypač nemalonūs, nes mūsų bėgliai, skubiai traukdamiesi, neapsirūpino šiltesniais, prieškalėdiniais drabužiais, ir daugumas buvo čia atbėgęs kas kaip buvo apsivilkęs — tik kambariniais švarkeliais ir suknelytėmis. Mažųjų stovykloje ėmė rasti pirmieji sunkmečio reiškiniai. Badas jiems kolkas negrėsė, nes buvo neseniai po pusryčių, tačiau artėjant pietų metui padėti sunkino ir šis klausimas.

Matyti, tos aplinkybės buvo tinkamai įvertintos suaugusiųjų stovyklos, pasilikusios kur kas patogesnėse pozicijose, šiltais prikūrentuose vilos kambariuose. Ten buvo nuspręsta bandyti užmegzti derybas. Tam tikslui buvo paskirtas Kaziuko dėdė, ponas Kerpė. Nesimdamas jokių apsaugos priemonių ir visiškai nesimaskuodamas, jis nuėjo tiesiai per lauką pamiškės link.

Žvalgai stebėjo jį nuo pat jo pasirodymo iš vilos kiemo ir tuojau pranešė vadui, kuris nusprendė priešą prisileisti arčiau, kad galėtų patirti jo tikruosius ketinimus.

Kadangi ponas Kerpė nesinešė baltos vėliavos, o tik šaukė priešus vardais, ragindamas juos išeiti iš slėptuvės, Vytukas nusprendė, kad tai reiškia pavojų. Jis nedelsdamas įsakė trauktis į miško gilumą. Įsakymas buvo įvykdytas, juo skubiau ir su didesniu noru, nes tūnojimas vienoje vietoje buvo gerokai įgrįšęs.

Pašūkavęs pamiškėje, tačiau nieko tuo nepesęs ir tik tarp medžių pamatęs besitraukiančią užpakalinę būrio saugą, kurią sudarė pamiškėje buvę žvalgai, ponas Kerpė irgi pasitraukė į suaugusiųjų pozicijas.

Pirmam pavojui praėjus, vado įsakytas, būrys grįžo į pirmąją savo stovyklavimos vietą.

Bandymas bėglius užpulti netrukus pasikartojo. Šį sykį jis buvo rimtesnis. Iš vienos pusės todėl, kad puolantiųjų pasirodė daugiau, o antrą vertus, visi jie nešėsi įvairių drabužių, apsiaustėlių, kepurėlių.

Puolimui einant per lauką miško linkui, bėglių stovykloje vyko žaibiškas pasitarimas.

— Mamytė atneša paltuką... Man šalta... — pareiškė vienas žvalgų, atbėgęs pranešti pavojų.

— Ir man... Ir man... — pasigirdo balsai.

— Taip... Kai priešas su paltuku, tada neištruksi... Nusives namo... — pastebėjo Aldona, kiek drebėdama nuo šalčio ir pamėlusia nosimi.

— Aišku, — pritarė Kaziukas.

— Traukiamės. Nuspręsta. Ne tam čia tiek šalom, kad išgaudytų dabar, kaip viščiukus, — tarė Vytukas.

Antrasis pasitraukimas vyko palaipsniui, nuo vienos krūmų uždangos prie kitos. Puolantieji matė besitraukiančius, bet jų pavyti negalėjo.

Tos gaudynės truko ilgokai, tačiau jas laimėjo bėgliai, nepasilavę nei pažadams, nei grasymams. Puolančiųjų būrelis liūdnai pasitraukė namo.

Gal pusvalandžiui praslinkus po to įvykio, nauja žinia sukrėtė mūsų būrelį.

— Eina vėl su drabužiais, — užspringdamas pranešė atbėgęs žvalgas.

— Kas eina?

— Kas?

— Juozukas, Meilutė ir dar kažkokie du berniukai iš vilos "Marta"... Visi apsikrovę drabužiais, — pasakojo žvalgas.

— ?

— Gal čia klasta? — suabejojo Petrukas.

— Kokia klasta. Ką jie gali mums padaryti? Prisileidžiam juos, — nusprendė Vytukas.

Kai žvalgo išvardintieji vaikai priėjo prie būrelio, jį rado pasirengusį bet kuriam atvejui, jeigu pasiuntinių atvykimas pasirodytų klasta.

Vytukas, Kaziukas, Aldona ir Algirdukas pasiliko vietoje atvykstančių pasitikti, o likusieji buvo pasitraukę bent per šimtą žingsnių ir pasirengę kiekvienu momentu trauktis toliau.

— Kas jus atsiuntė? — paklausė Vytukas.

— Tavo dėdė. Davė mums tuos drabužius ir pasakė, kad nunešume jums, nes nustipsite nuo šalčio. Tai ir atnešėm, — pareiškė vienas atvykusiųjų.

— Ko jūs pabėgot? — pasiteiravo atėjusi mergaitė.

— Skiepyti atvažiavo, tai ir pabėgom, — pareiškė Aldona, imdama savo paltuką iš krūvelės suverstų drabužių. Ji greitai apsivilko ir su malonumu nustatė, kad dabar galės laikytis nors ir ligi pat vakaro.

— Skiepyti? Nieko negirdėjom apie jokių skiepimą, — pasakė mergaitė. — Skiepys poryt. Ambulatorijoje... Ir mes eisim skiepytis, — pridūrė vienas berniukų.

— Eisit? Mes neisim, — kietai pasakė Vytukas. — Gal ir poryt skiepys, bet šiandien mūsų skiepyti atvažiavo gydytoja su sesute, — pasakė jis dar.

— Gydytoja atvažiavo pas poną Ramoškienę. Sako, jai su širdimi blogiau pasidarė, tai ir atvažiavo įšvirkšti vaistų, — pranešė mergaitė.

Vytukas su nemenku nepasitikėjimu pasižiūrėjo į ją ir pasakė:

— Gal nežinai? O gal tik tyčia sakai?

— Tikrai žinau. Jau ir išvažiavo, — ginčydamą tvirtino mergaitė.

— Jeigu meluoji, tai žinok, kad daugiau į mūsų kiemą žaisti neleis.

RAŠYTOJAS BELETRISTAS FABIJONAS NEVERAVIČIUS, London, D. Britanija.

WRITER F. NEVERAVIČIUS, London, England.

F. Neveravičius, g. 1899 m., literatūroje reikšmingą pradžią 1935 metais, iš kariuomenės kapitono laipsniu išėjęs į atsargą ir pradėjęs gyventi tik iš rašymo. Pradžioje Neveravičius pasirodė su didoku psichologiniu romanu "Dienos ir naktys", kuriame keliamas netekėjusios motinos problema. Sūtingas veikalo stilius, psichologiškai pagrįsti charakteriai, geras pasakojimas autorii tuojau suteikė pripažinimą.

Vėliau Neveravičius pasuko į istorinę tematiką, užsimojęs duoti romanų ciklą "Šesios kartos", iš liet. bajorijos žlugimo. Spėjo pasirodyti tik dvi dalys: Blaškomos liepsnos, 1936, ir Erškėčiai, 1937. Tais pat metais išėjo novelių rink. Palaimintas juokas. 1948 m., tremtyje, išleido ilgesnių apysakų knygą Dienovidžio sutemos. Rašo romaną iš Barbaros Radvilaitės gyvenimo.

Neveravičius pasižymėjo ir kaip puikus vertėjas iš lenkų kalbos. Čia jo žymiausias darbas yra Reymonto Kaimiečiai.

Šiuo metu F. Neveravičius redaguoja mėnesinį žurnalą Santarvę.

sim niekad, — įspėjo dar Vytukas ir šūktelėjo visiems, kad rinktųsi prie drabužių.

Po valandėlės visas būrys pasitraukė namo, tačiau iš karto nėjo į savo butus — visi pasilikti kieme, o į namus įėjo Vytukas su Aldona patikrinti pasiuntinių atneštos žinios apie gydytojos išvykimą.

Žinia pasirodė esanti teisinga, ir netrukus visi subėgo į savo namus.

Priešpiečio ir pietų metas praėjo ramiai, be jokių įvykių.

Vaikai buvo net kiek nustebę, kad jų pabėgimas ne tik nesukėlė suaugusiųjų pykčio, bet ir iš viso, jie net nebuvo klausinėjami.

Tačiau po pietų, kaip perkūnas žiemos metu, nauja žinia trenkė mūsų mažųjų bendruomenę.

Iš kur toji žinia atėjo, kas pirmas ją pranešė, išaiškinti nepavyko. Gana to, kad po pietų visi vaikai sužinojo, jog drauge su gydytoja buvo atvykęs dar kažkas ir daręs kažkokius vaikų sąrašus, vykdęs kažkokį surašinėjimą.

Visa tai gal ir nebūtų vaikų ypatingai sudominę, jeigu ne tai, kad žinia apie kažkokį surašymą buvo neaiški ir įvairiausiai pasakojama. Vieni vaikai sakė girdėję apie surašymą skiepijimui, kiti apie registraciją Kalėdų dovanoms gauti, tretieji minėjo saldinius ir šokoladą, tačiau niekas nežinojo ko tikro.

Tokiems dideliems neaiškumams esant, buvo nuspręsta, kad visi susirinks kieme, kur reikalas bus aptartas nuodugnai.

Po gana ilgų ginčų buvo nuspręsta Vytuką ir Aldoną pasiūsti pas poną Kerpę, sužinoti tikrai, kas buvo ir kuriuo reikalu buvo vykdomas kažkoks surašymas.

Kol pasiūstieji delegatai grįžo, visi mūsų mažieji, susispietę po belapiais didžiuliais kaštanais kiemo kampe, vis tebesvarstė šį painų klausimą.

Kažkuris buvo pasiūlęs žaisti klases, kol grįš Vytukas su Aldona, bet nebuvo reikiamos nuotaikos, ir žaidimas neįvyko.

Pargrįžtančiuosius pasitikti visi išbėgo į vidurį kiemo ir apspitę vienas per kitą klausinėjo:

— Kas buvo, kas?

Vytukas su Aldona atrodė susiūpinę.

Kalėdų Senelis buvo, — pagaliau pratarė Aldona.

— Kalėdų Senelis!

— Surašinėjo gerus ir blogus vaikus, — pridūrė Vytukas. — Sako, atsinešė didžiulį sąrašą, surašytą ant tokio labai stipraus popieriaus, pergamento. Jį laikė po pažastim susivyniojęs. Įėjęs į raštinę, pradėjo vynioti — tai kol surado vietą, kur turi būti surašyti mūsų namo vaikai, pusę raštinės to popieriaus privyniojo. Paskui ėmė klausinėti, ar mes geri vaikai, ar blogi vaikai.

— Na, ir kaip pasakė?

— Mūsiškiai suaugusieji pasakė, kad šiaip esame neblogi vaikai, galima būtų įrašyti į gerųjų sąrašą. Bet Kalėdų Senelis dar nenurimo, jis pradėjo klausinėti, ar mes skiepijomės, — kalbėjo toliau Vytukas.

Tai tau! — vėl pasigirdo balsai.

— Ir tada pasakė, kad visi vaikai, kurie tik nesiskiepija, turi būti įrašyti į blogųjų sąrašą, ir Kalėdų Senelis per Kalėdas jų neaplinkys ir dovanų jiems neatneš, — baigė pasakojimą Vytukas.

Valandėlę truko tylą.

— Tai kaip dabar bus? Kaip darysim? — pasklido klausimai vienas po kito.

Ir vėl visi nutilo.

Pagaliau Vytukas prabilo pirmas: — Turbūt, eisime ryt visi į ambulatoriją skiepytis. Dėl dovanų — tai tiek to, galas jų nematė, gal ir neičiau, bet Kalėdų Senelis pasakė dėdei, kad didelė gėda yra vaikams bijoti adatų įdūrimo. Kad koks tai yra niekis, palyginus su skausmais ir kančiomis, kurias patyrė žmonės per karą ir kenčia dar ir dabar. Ir kad neišaugs nei tikras vyras, nei tikra moteris iš tokio vaiko, kuris bijo adatų įdūrimo, — kalbėjo toliau Vytukas.

Visi vaikai žiūrėjo į jį, o paskui nuleido akis žemyn ir išsiskirstė kur kas.

Man labai gaila, kad kaip tik kitą dieną turėjau išvažiuoti į ilgesnę kelionę ir nesužinojau, ar mūsų vilos vaikai buvo nuėję skiepytis, ar ne.

Visdėlto manau, kad taip — nes Kūčių dieną iš ryto tramvajuje sudūriau su nepaprastai atrodančiu senuku. Jis buvo įsisupęs į platų apsiaustą su gobtuvu galvai, iš po kurio kyšojo ilga balta barzda. Jis turėjo užsimetęs ant kupros didelę, pilną prikimštą kuprinę.

Isikalbėjęs su juo, sužinojau, kad jis vyksta į stotį ir pirmuoju traukiniu ketina važiuoti į mūsų gyvenamą miestą.

Paklaustas, kur žada apsistoti, jis paminėjo gatvę, kur yra mūsų vila.

Faustas Kirša

Faustas Kirša, vienas žymiųjų pomaironinės kartos poetų, "homme de lettre" pilna to žodžio prasme. Poezijoje pradėjęs reikštis prieš I pasaulinį karą, su pirmu rinkiniu "Verpetai" F. Kirša pasirodė 1918 m. Kiek vėliau išėję "Aidų aidužiai" autoriui suteikė poeto parnasininko skraistę, kurios jis nepametė per beveik 40 savo kūrybos metų, ištikimai tarnaudamas mūzai, t. y. rašydamas tik poeziją.

Iš žymesniųjų Fausto Kiršos poezijos rinkinių paminėtina Giesmės, Maldos ant akmens, Piligrimai. Tremtyje, Vokietijoje, išleido rinkinį Tolumos, už kurį laimėjo 1947 m. Švietimo Valdybos premiją.

Fausto Kiršos poezija, pradžioje turėjusi daug formos grakštumo, jaunystės žaismo bei meilės motyvų, vėliau vis daugiau įgauna rimties ir susimąstymo pobūdį. Į gyvenimą žiūrėdamas iš amžinybės taško, poetas mato jame daug netobulybių, paklydimų, menkystos ir negerovių, kurias ima čaižyti satyriniai "Pelenų" posmais, aštriausia satyra mūsų literatūroje.

Kirša yra redagavęs eilę literatūros žurnalų, kurie sudaro pirmuosius tos srities "pradus ir žygius" (vieno žurnalo vardas).

JAV-se išėjo poezijos rinkinys Šventieji akmenys, kurių posmai pilni lyrinio jausmo, skaudaus susirūpinimo ir gilios minties.

PUOTA

*Tai buvo puota ir nakčia.
Didžiam dvare langai spindėjo:
Karalius dukrą pažadėjo
Jaunam valdovui į marčias.*

*Svečiai sustojo prie ąsočių.
Kvepėjo vynas ir medus.
Kraičius dėliojo menėj svočios.
Karalius sveikino vadus.*

*Karalius tarė: "Dukrą leidžiu
Drąsiausiam kariui iš karių.
Ji bus jam ramstis, nedviveidė,
Kaip gintaras iš pamarių.
Mes būsime garbės kaimynai:
Su priešais tik mirtis išskirs.
Darbai ir sąžinės bus grynos,
Jei tikrą smūgį kas patirs!"*

*Jaunikis tarė: "Žodžiai klaidūs,
Tekalba kardas ir šarvai.
Silpnus draugus suskaldo vaidas,
Garbingas neprakirs kreivai!"*

*Jaunųjų žvilgsniai susipynė
Svajonių ir sapnų banga.
Laimingus prieš smalsiųjų minią
Sujungė meilės pareiga.*

*Šilu tamsoj už rūmų sienų
Tyliai kerojosi klasta.
Nuo jos pražūsta puošnios dienos,
Pražūsta laimė atrasta.*

*Klastingi smūgiai puolė dvarą,
Ir kraujas apnešė menes...
Dažnai taip lobiai užsidaro
Į nepasiekiamas gelmes.*

*Karalius kovės kaip galiūnas,
Jaunikis švaistėsi kardu...
Gėlių takus nuklojo kūnai
Karių, mergaičių ir vadų.*

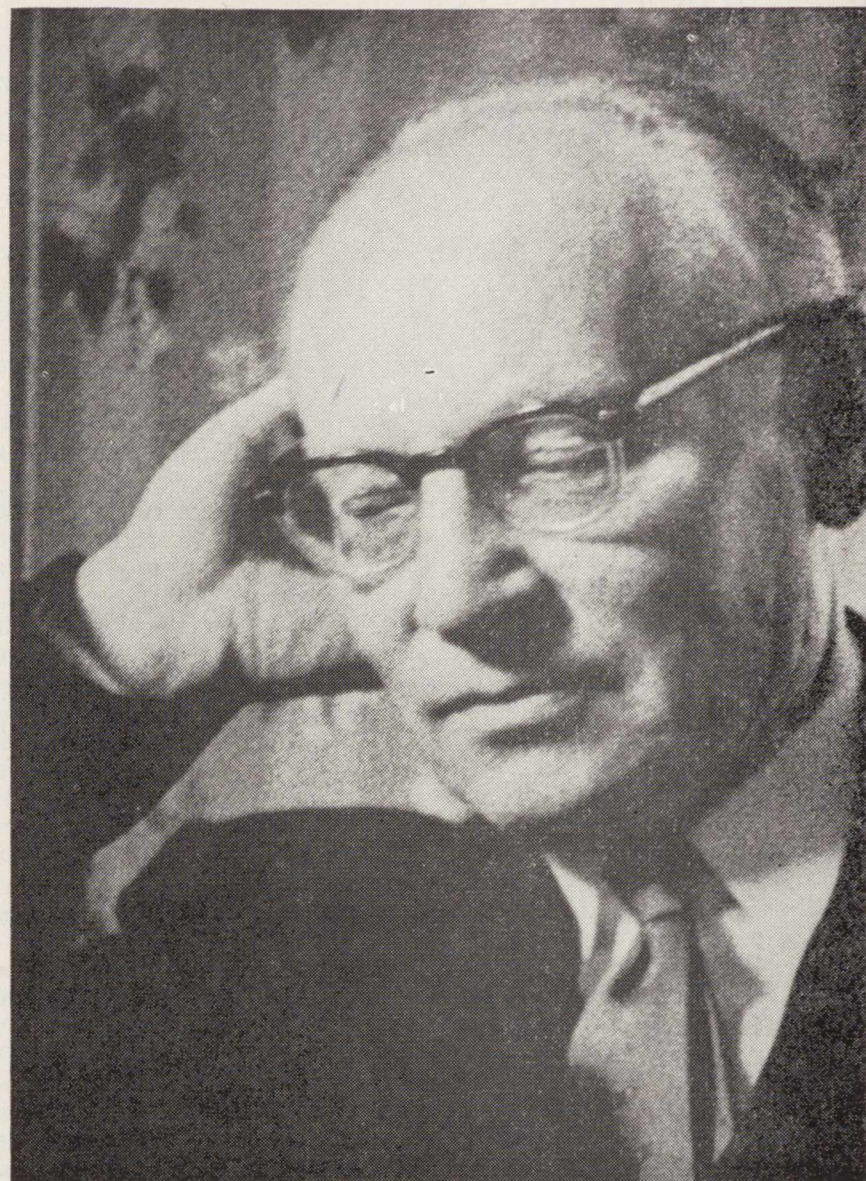
*Ir buvo priešui džiaugsmo šventė,
Nors verkė plakama šalis...
Tai dienai rūsčiai atsiminti
Liepsnojo padegta pilis...*

☆

*Po amžių amžinybės visšiuos
Anūkai kasdami raudus
Atrado šalvarnių dirvą
Ir puošnins aukarus šalvus.*

*Jau mexas nemena karkimo,
Tik žonėj liko paslaptis:
Tai karalavio palikimas,
Tai karalavės atmintis.*

Faustas Kirša

FAUSTAS KIRŠA, poetas, redaktorius, So. Boston, Mass.

FAUSTAS KIRŠA, poet, editor, So. Boston, Mass.
See his poem in English on page 22. Foto D. Čibas

PASTOVIOS TAIKOS SĄLYGOS

Tęsinys iš Nr. 9

Etika paprastai grynimosi karą teisinga, o puolimo — smerkia. Užpultasis ne tik turi teisę, bet ir privalo gintis, nes ir savisaugos instinktas mus verčia gintis. Tas etikos dėsniš taikomas ir pavieniam asmeniui ir kolektyvui. Tačiau šios paralelės pagrindas yra klaidingas, nes tuodu gretinamu dalyku etika nevienodai saisto. Pavienio žmogaus santykius su kitais tvarko bendruomenės arba valstybės vykdomieji organai, o kolektyvas jau tokių normų neturi ir čia viską nulemia jėga. Galybė arba jėga yra pati sau įstatymas, ją tegali saistyti vien galin-gesnė jėga, dėl to kolektyvo santykiuose teisė ir teisybė arba gėris ir blogis priklauso nuo jėgos dydžio ir malonės. Todėl šiuo atveju, jei nėra autoriteto, kuris galėtų tvardyti galybę, etiškas puolėju pasmerkimas yra tik vardinis arba moralinis, ir apčiuopiamos naudos iš jo kaip ir nėra. Šių laikų karo technika yra tokia sudėtinga, kad karas tampa įmanomas tik tarp pačių didžiųjų, o mažosios ir net daugiau negu vidutinės valstybės jau negali pačios savęs apsiginti. Žmonijos reikalai taip šiandien jau yra susipynę, kad lokalinis karas jau rodosi atgyvenęs savo dienas, nes kiekvieną kartą lokalinis konfliktas tampa pasauliniu. Taip dalykams esant vargu ar apsimoka skirstyti karus į puolimo ir grynimosi kategorijas, nes tai liečia tik kelias valstybes, o beveik visų galybių manymu nereikšmingosios valstybės ir nepajėgios tautos neturinčios net teisės į savistovų ir nepriklausomą gyvenimą.

Tai labai aišku ir suprantama. Kiekvieno kolektyvo — šeimos, tautos, konfesijos, profesinio ar pasaulėžiūrinio vieneto — tikslas yra stiprėti. Ir kiekvienas kolektyvas turi savo egoistišką etiką, savo egoistišką tiesą ir savo egoistišką gėrį. Būrimasis kolektyvan lengvina kovą už būvį. O kolektyvas, kaip ir atskiras individas, visada renkasi lengviausio pasipriešinimo kelią.

Žmogus daugiausiai vadovaujasi jausmais ir vaizduote, dėl to tiesa ir gėris yra subjektyvios sąvokos. Tasai subjektyvus žmogaus galvojimas ir sudarė žmonių sąmonėje klaidingą tiesos ir gėrio supratimą, kad kiekvienam tie patys dalykai kitaip atrodo, lyg pati tiesa būtų įvairi ir kiekvienam kita. Tikrai žmonių bendravime yra tiek daug tiesų ir melų skiriančių Pirėnėjų, kad šiandien jau sunku pasakyti, kas yra tiesa ir kas yra melas. Bet jei taip yra, tai tik reiškia, kad jau tiesos nėra nei vienoje, nei kitoje pusėje, o kad yra tik du skirtingi ir vienas kitam priešingi egoizmai. Tasai egoizmas negali pakęsti, kad šalia jo tiesos kalėtų būti kita, dėl to abi pusės griežiai smurto ir savo tiesą primeta kitam tik tasai, kuris yra stipresnis. Žmogus gali būti abejingas tik labai skirtingai ir visai jo reikalui neužgaunančiai tiesai. Kai kažkur, visai mums nepažįstamame krašte, kyla karas ar revoliucija, tai mes stebimės: ko tie žmonės žudosi? Karo, o ypač revoliucijų pradžią dažniausiai glūdi tiesoje, kurią dvi šalys skirtingai supranta. Ir juo tiesa yra artimesnė, juo šalių užsispyrimas didesnis ir pati kova kruvinesnė.

Minėjome, kad karui visada suteikiamas aukštas ir kilnus tikslas. Tai daroma dėl to, kad eiliniui ka-

riui, kuriuo kiekvienas karas remiasi, siekiama nauda nėra apčiuopiama, o statyti gyvybę pavojun dėl netikros naudos tūlam gal nesinorėtų, be to, kiekvieną žmogų dar ir pats instinktas veikia, tai nugalėti tąsias gaivališkas kūne slypinčias galias pakinkoma žmogaus dvasia. Jau taip yra, kad žmogus dėl tiesos daugiau yra linkęs aukotis negu dėl turto, nes turtas liečia žemosnį žmogaus prigimtį, o tiesa aukštesniąją. Idėjiniai karai visada yra būvę kruvini ir žiaurūs, o revoliucijos visada baisesnės už karą. Jos baisesnės ne aukų skaičiumi, bet tuo, kad jose žmogus visiškai praranda pusiausvyrą: ne tik artimo, bet ir pats savęs nepaiso — aklai aukojasi ir aklai žudo.

Žmogaus gėrio arba turto troškimas yra įgimtas ir jis nebūtų blogybė, jei jis nebūtų ir neteisybės priežastis. Socialinė nelygybė užgauna lygiai žmogaus kūną ir dvasią, dėlto jos nei paskirų žmonių, nei kolektyvų santykiuose nereiktų toleruoti. Tai nėra nepasiekiamas svajonė. Pakaktų įstatymu karą traktuoti kaip kolektyvinę žmogžudystę, o socialinę nelygybę ir neteisybę kaip vagystę. Jei į tai būtų atkreiptas visas visos žmonijos dėmesys ir tasai įstatymas visu griežtumu būtų vykdomas, tai ne tik kolektyvinė, bet ir pavienė neteisybė bei smurtas būtų visiškai išgyvendinti. Atkristų karai ir revoliucijos, tai yra, žmonių santykiuose išnyktų varžybos ir kova rūšyje. Jos yra ne tik nežmoniškos, bet ir neprasmingos. Tosios varžytinės ir sudaro tas sąlygas, kad jokia galybė negali būti tikra savo ateitimi. Panašus procesas vyksta ir kolektyvinio vieneto viduje: vidaus jėgos skaldosi, varžosi, dėl to net ir galybės likimą lemia ne tik šalia auganti galybė, bet ir vidaus varžytinės. Kadangi visos tosios jėgos varžosi daugiausiai dėl gerbūvio, tai būtų daug geriau, kad tasai tikslas būtų siekiamas visų bendrai, o ne kiekvieno paskirai, nes paskutiniu atveju nuolatosis sėjama neteisybė ir nesantika, ir šioje srityje jokios pažangos nematyti, priešingai socialiniai konfliktai yra daug didesni, ir, kaip jau sakėme, jie jau yra visos žmonijos, o ne paskiro vieneto reikalas. Jei dabar kiekvienas ginkluotas atskirų vienietų konfliktas išsivysto į bendrąjį pasaulinį konfliktą, tai ateityje gali vienos dirbtuvės streikas išsivystyti į bendrą viso pasaulio streiką. Taip yra dėl to, kad daug dalykų žemėje ištobulėjo, o santykiai pasiliko pirminės bendruomenės stadijoje. Šioje srityje žmogus turėtų tobulėti.

Kai kalbame apie žmogaus tobulėjimą, tai turime galvoje tik jo dvasios jėgą, nes kūnas negali tobulėti. Kai imame paskirą žmogų, tai jo kūnas yra laikinis, marus ir irus, bet kai vienutį imame visą žmonių, tai ji ir kūniškai įgyja tūlos mistinės prasmės ir proporcių: žmonių turėjo pradžią ir turės galą, bet josios ir fiziškas gyvenimas kvepia amžinybę. Kalbėdami apie žmonių gyvenimą operuojame šimtais tūkstančių metų, nors konkretesnių žinių turime apie kelis paskutiniuosius tūkstančius. Visas žmonijos gyvenimas vyko buitinės ir savitarpiinės kovų ženkle, ir tasai gyvenimas visą laiką buvo lygiai intensyvus, kaip ir šiandien: visą laiką žmonija

siekė ir kūrė, bet drauge žudė ir naikino.

Visų tautų liaudies pasakos, liečiančios kosmogoniją, kalba apie žmonių santykių buvusių darną, vadinamąjį aukso amžių. Sunku pasakyti, kurie laikai ten minimi ir kiek tame yra tiesos. Labai galimas daktas, kad tais palaimingais pasakų laikais žmonės buvo negausūs ir juos gobusi aplinka labai kieta ir žiauri, tai gal žmonių santykiuose socialinis momentas buvo daug intensyvesnis ir natūralesnis, gal reikalai buvo daugiau palenkę žmogaus prigimtį negu dabar, bet jokių būdu tie reikalai nebuvo žmogaus pakeitę. Panašių reiškinų galime pastebėti ir mūsų dienomis, kai žmonės susiduria su aklomis gamtos jėgomis: gaisrais, potvyniais ir pan. Iš to galima būtų pasidaryti išvada, kad tie socialinės darnos reiškiniai, kuriuos šiandien matome tik paskirais atsitikimais, galėjo būti nuolatiniai.

Iš to reiškinio greičiausiai ir seka pirmąsias bendruomenės idealizacija. Tačiau žmonių tolydžio žengia pirmyn negailestingu ir nepalankiamu dėsniu. Žmonių yra per daug žemėje ir jų buitis jau tiek yra pažengusi, kad jie jau negali gyventi pirmąsias bendruomenės būdu, nes kas pirminiam žmogui buvo bailsu, tas šiandien jau beveik nereikšminga. Kai palyginame šių dienų gamtos gaivalų padarytas aukas su žmonių tarpusavės kovos aukomis, tai jcs yra jau taip retos ir nežymios, kad jos žmonių problemos jau nekelia tokiu aštrumu, kaip tarpusavio santykiai. Tikrumoje ta prasme niekas nėra pasikeitęs: žmogus ir šiandien stovi nuogas prieš aklaus gamtos gaivalus. Jei jis šiandien tai įsisąmonintų, tai pasiektų tūlo idealo: didelę dalį gamtos jėgų apvaldytų ir savo buitį apdraustų visiems laikams.

To siekti galima tik absoliučia žmonių lygybe. Niekas neturėtų būti bendruomenės sąskaiton privilegijuojamas ir niekas neturėtų būti skriaudžiamas. Ir visai neturėtų būti atsižvelgiama į individo ar kolektyvo nuopelnus bei įstangas. Juk ir pirmoje socialinio gyvenimo lastelėje — šeimoje — negali būti darnos, jei kuris nors jos narys iškeliamas ir turi daugiau malonių ir teisių, nes ir užtarnautos privilegijos bei teisės žadina kituose nariuose pavydą ir kerštą. Tokia šeima, jei ji nevaldoma despotiniu būdu, su laiku yra ir griūva. Tą pavyzdį mes galime pritaikinti sudėtingesniems socialinio gyvenimo tarpiniams ir net visai žmonių.

Kita liaudiška (ji, atrodo, visiems bendra) pažiūra į tuos dalykus yra tikrai pesimistiška ir desperatiška: taip radome ir taip paliksime.

Mažas būdamas girdėjau pasaką apie tai, kaip Dievas kūrė pasaulį. Štai ji, ta pasaka. "Kitą kartą Dievas nutarė nulipdyti žemę. Jis pasiuntė angelą, kad jam atneštų molio gabalą. Tris dienas minkė tą molį ir, nužiedęs žemę, išmetė pro langą. Po trijų dienų Dievas pasiuntė angelą pažiūrėti, kas jo kūrinyje vyksta. Linksma angelas sugrįžo ir sako: "Gera, Dieve, visi žmonės juokiasi!" Bet Dievui tai nepatiko, dėl to liepė angelui atnešti žemės rutulį. Tris dienas paminkęs, vėl ją išmetė pro langą, vėl po trijų dienų pasiuntė angelą pažiūrėti. Angelas

grįžo nusiminęs ir tarė: "Blogai, Dieve, visi žmonės verkia!" Dievas vėl liepė atnešti žemę perminkymui ir perdirbimui, vėl ją išmetė pro langą ir vėl pasiuntė angelą pažiūrėti. Grįžo angelas sumišęs ir tarė: "Nesuprantu, Dieve, kas ten darosi: vieni verkia, kiti juokiasi — visi riejas, mušasi ir vienas kitą skriaudžia ir žudo..." Nusibodo Dievui žemę beminkyti, tai ėmė ją taip ir paliko."

Teogonijos tą negerovę aiškina žmogaus nusikaltimu dievybei. Iš to seka, kad visa tai reikia priimti kaip likimą ar bausmę. Likimiškų dalykų jokia galia nepakeis. Žmonių bendravimas į šią kategoriją neįeina. Jis yra grynai žmogaus valioje ir grynai jo vieno reikalas. Čia niekas nėra kaltas kitas, kaip pati santvarka, kuri pateisina tarpusavės varžybas. Santvarka sudaro tokias sąlygas, kad mums atrodo, jog blogis yra įgimtinė ir likiminė žmogaus būties dalis.

III.

PIRM PRADĖDAMI KALBėti apie žmonių bendravimą, bent trumpai turime pakalbėti apie patį žmogų kaip bendravimo medžiagą, nes jis dažnai valstybės meno veikaluose nutilimas. Žmogus yra kiekvienos bendruomenės narys, dėl to kalboje apie bendruomenę negalime išleisti iš akių jo įgimtų savybių ir galių. Kai statytojas stato aukštą pastatą, visada tiria medžiagos atsparumą, nes jei jis dėtų į pamatus lengvą ir neatsparią medžiagą, o ant jų krautų sunkią ir atsparią, tai pamatai neatlaikytų svorio, ir pastatas griūtų. Valstybės statyboje kaip tik visos viltys dedamos ne į pamatus, bet į skliautis: į valdančiuosius, o ne į valdomuosius, tai yra, į žmones arba dar geriau į žmogų.

Būdamas mokyklos suole stebėjau žiologijos vadovėlyje radęs žmogų. Jis ten turi net savo vardą: homo sapiens. Kūnu jis niekuo nuo kitų gyvių veik nesiskiria ir jame nėra nieko, kas jį darytų pranašesnę už kitus tos pačios rūšies gyvius. Visas jo pranašumas, kad jis vaikšto stačias, o šiaip jis yra opus, lepus, neturintis jokių apsigynimo priemonių ir labai lėtai auga. Jei žmogus būtų neturėjęs gabumo skirti ir risti dalykus, tai jis ne tik būtų nepasiekęs tos garbingos vietos gyvių tarpe, bet vargu ar būtų sugebėjęs daugintis ir išsilaikyti žemėje. Vien dėl to būtų gal netikslu manyti, kad žmogus kada nors būtų galėjęs visai nuo kitų gyvių nesiskirti. Gal reikėtų priimti, kad tasai mokslo vadinamas pirminis žmogus bus buvęs protingas padaras.

Jei mes paimsime vos gimusį kūdikį, tai jis kurį laiką niekuo nuo kitų gyvių nesiskiria, bet greitai jis protine įstanga visus gyvius pralenkia. Jei mes paimtume vidutinių gabumų labiausiai atsilikusio laukinio žmogaus kūdikį ir jį užaugintume kultūringoje aplinkumoje bei duotume jam mokslą, tai per dvidešimt metų mes iš jo padarytume tikrai kultūringą žmogų. Ir priešingai, jei mes paimtume kūdikį iš kultūringos aplinkos ir išauklėtume laukinių žmonių sąlygose, tai, nežiūrint jo kilmės, jis išaugtų laukinis ir vargu ar iš jų kuo išsiskirtų. Iš to seka, jog žmogus turi tik įstangą protauti, o išbaigto proto neatsineša. Ir štai žmogus dabar po dvidešimt metų gali pasiekti tai, ką žmonių siekė šimtus tūkstančių metų. Bet iš kitos pusės, ir kultūringuose kraštuose visi žmonės negyvena lygiai intensyviu kultūrinu gyvenimu. Be to, žmonių protas ir gabumai nėra lygūs. Tai kalbėdami apie žmonijos

pažangą negalime imti pavyzdžiu vaskiro žmogaus: nei laukinio, nei vidutinio, nei pažangiausio intelekto, nes tuo atžvilgiu paskiras žmogus nėra būdingas ir negali būti lyginamasis matas, dėl to, iš vienos pusės, reikia imti žmogų bendrai, kaip gebančią kultūrą asimiliuoti medžiagą, o, iš antros pusės, reikia imti visą žmonių. Tai yra pačią įstangą ir tos įstangos atsiektus rezultatus. Taip į dalykus pažvelgę, mes mažiau didžiulis galėsime savo laikais. Mūsų mus pačius stebinti pažanga turi tą ydą, kad ji per staigiai kyla, o per lėtai plinta. Elektros ir atomo jėgų pajungimas, kuriuo šiandien žmogus taip didžiulį jasi, dėl netobulų bendravimo formų negali lygintis su primitivaus žmogaus atrasta svarsčio jėga, kuria naudojosi visa žmonija. Mūsų dienų išradimai neišvaduoja žmogaus iš socialinės vergijos ir nedaro jo būties saugesnės ir lengvesnės. Žmogaus didybė glūdi ne paskutiniuose išradimuose, bet toje pastangoje ir troškime užvaldyti žemę ir pajungti paslėptąsias jėgas savo būties palengvinimui.

Pirmasis žmogus, kaip kūkidis, teturėjo tik protavimo įstangą: viską ir nieko. Atėjo nuogas ir beginklis į žiaurią, paslėptą ir pilną pavojų žemę. Visa, ką jis šiandien turi, pats savo protu ir savo rankomis padarė. Jis ilgus amžius gyveno kaip nieko neišmanantis kūdikis, bet jam aplinka buvo įdomi ir jis ją stebėjo. Daug ko jis nesuprato, bet norėjo suprasti ir išsiaiškinti. Jis klydo, kaip ir mes šiandien klystame. Jo protavimas galėjo vystytis tik palyginimu ir mėgdžiojimu bei spėjimu, kaip ir mes šiandien darome. Žmogui tai geriausiai tinka epitetą "sapiens", kuris etimologiškai reiškia "gebąs skirti skonį arba skirias vieną nuo kito". Jei vienas kuris jo stebimas dalykas turėjo kurią nors savybę, tai jam atrodė, kad ir kitas panašus dalykas turėjo ją turėti, ir jei jo samprotavimas pasitvirtino, tai jis iš to padarė dėsni. Tasai jo galvojimas vystėsi dviejomis kryptimis: patyrimu ir spėjimu. Patyrimas lietė praktiškus, susietus su jo buitimi ir reikalais dalkus, nes visa jo išmonė ir energija buvo sukaupta gyvybės ir rūšies išlaikymui. Nereikia dar pamiršti, kad kūne slypi ne tik gyvybinis elementas, bet ir pačios medžiagos inertiškumas. Tik savisaugos ir kiti instinktai žmogų palaiko ir verčia jį veikti. Protavimo įstanga ir išradinumas tolydžio lengvino jo buitį, bet drauge ir jį klaidino. Gamtoje jis matė, kad galingojo buitis saugesnė, dėl to jis tos galybės visomis išgalėmis siekė, kaip ir mes jos šiandien siekiame.

Kadangi kova už būvį yra žiauri ir pati žmogaus prigimtis pirmiausiai verčia rūpintis tik pačiu savimi, tai ta kova pačioje pradžioje padarė žmogų uždarą ir nesocialų. Socialinis momentas atsiranda tik tada, kai žmogaus asmeniškios jėgos pasiekia ribą. Dėl to ir šiandien, kai žmonės buriasi kokiam nors žygiui, tai juos veda ne altruistiniai jausmai, bet egoistinė ir žema nauda. Už tai žmogaus net smerkti negalima, nes pati prigimtis jį verčia taip elgtis. Altruistinis jausmas žmogui, nors ir labai dažnai jame sutinkamas, yra išimtis, ir iš to negalime daryti dėsni. Didelių ir tikrai pasišventusių žmonių žygiai yra kaip tik dėl to nepatvarūs, kad jie nepaiso žmogaus prigimties galių. Jų klaida glūdi tame, kad jie apie kitus sprendžia pagal save, o gi ne visų žmonių įstangos yra lygios.

Jei mes sutinkame atskirą altruistą, kuris mielai dėl kito aukojasi,

arba, jei mes žmogų įtikiname, kad jis turi aukotis ir jis tai daro, tai dar nereiškia, kad visi ir visą laiką turi panašiai elgtis. Auka ir altruizmas negalima grįsti nei valstybės, nei socialinių santykių. Čia reikėtų vadovautis ne etiniu, bet grynai medžiaginės ir konkrečios naudos dėsniu. Minėjome, kad tariamuose aukštuose siekiuose beveik visada slypi nauda. Jei jos pradžioje ir nėra, tai ji su laiku visada atsiranda, kai idealo siekis peržengia savo pirmą tikslą, o ta riba, jei yra galimybių, visada peržengiama. Šio dėsni nepaneigia tasai faktas, jei net valstybė neišsivysto į imperiją arba partija nepasiekia vyraujančios rolės, nes kiekvieną gyvatę elementą patys reikalauja verčia siekti galybės ir varžytis su netarpišku varžovu, dėl to bendravimo santykiai neturėtų būti grindžiami tokiais pagrindais, kurie likimiškai verčia tolydžio augti ir stiprėti kitų sąskaiton. Valstybės paskirtis turėtų būti saugumas ir patogumas. Tai lygiai, kaip namai, kurių niekas nestato nei tautiniais, nei religiniais, nei pasaulėžiūriniais sumetimais, bet tik savo asmeniškam patogumui.

Tautinė, religinė ir pasaulėžiūrinė etika negali tvarkyti žmonių bendravimo vien dėl to, kad jų yra daug ir kad jos skiria žmones. Kadangi nėra žmogaus, kurs neturėtų tautinių, religinių ar pasaulėžiūrinių jausmų bei įsitikinimų, tai daug geriau būtų tuos dalykus išskirti iš valstybės ir juos palikti žmogaus ar bendruomenės nuožiūrai, bet su sąlyga, kad tai nebūtų panaudota dominavimui ar demagogijai. (B. d.)

PRAETIES KLAILOS...

Atkelta iš 3 psl. tebuvo tik propagandos sukurtas "baubas", paruošti perversmui gerą dirvą. Visos kitos krašto vidų pasireiškusios negerovės tikrai negalėjo pateisinti tų skaudžių padarinių.

Kokią pagrindinę žalą yra padaręs perversmas mūsų jaunai demokratijai? Aiškus dalykas, kad didelė žala tautai yra buvęs perversmą sekęs ir visą 13 metų trukęs totalistinis režimas, sutrukęs tolimesnį Lietuvos demokratinį institucijų išsivystymą. Vienok pats didžiausias nusizengimas—panaudojimas smurto ir ginkluotos jėgos prieš mūsų jaunos valstybės demokratinius pagrindais sukurtą konstitucinę santvarką.

Bergždžias darbas tvirtinti, kad smurtu atstatant konstitucinę Lietuvos vyriausybę ir priverčiant atstatydinti Respublikos Prezidentą Dr. K. Grinių, nebuvo įvykdytas joks konstitucijos pažeidimas, bet ją pažeidęs tik A. Smetona, kuomet nustojo laikęsis tos sulaužytos konstitucijos nuostatų. Tiesiog absurdiškas yra buvęs anas bandymas, berods, vieno diplomatinio žonglieriaus sugalvotas, "legalizuoti" įvykusį perversmą. Tuo būdu M. Šleževičiaus vyriausybė ir Respublikos Prezidentas buvo priversti pasirašyti formalius atsistatydinimo aktus, o naujasis iš perversmo išėjęs Respublikos Prezidentas buvęs prisaiškintas, kad jis laikysis senosios perversmo sulaužytos konstitucijos. Galima sutikti, kad tarptautinėje plotmėje šitoks susitvarkymas palengvinęs perversmininkų padėtį, bet konstitucinės teisės požiūriu toks "legalizavimas" reiškė tik nesamone, ką vos kelių mėnesių laikas patvirtino.

Tiesa, galima pripažinti, kad formaliai tautininkų vyriausybė sulaužė Lietuvos 1922 m. konstituciją, kai paleidus seimą, nepaskelbė per

nustatytąjį laiką naujų rinkimų. Tačiau faktinis konstitucijos sulaužymas buvo įvykdytas gruodžio 17-tą. Nesunku, rodos, buvo suprasti, kad naudojant smurtą ir nuogą jėgą prieš teisę, tik faktinė padėtis tegali turėti reikšmės, o ne koks tos brutalaus jėgos sulaužytas, nors formaliai ir nepakeistas, įstatymo tekstas. Karininkų išvaikytas ir vėl su-

A. Smetonos priesaika, kad jis laikysis Lietuvos 1922 m. konstitucijos, kurios sulaužymo pasėkoj jis kaip tik ir buvo gavęs progą duoti duoti tokią niekingą prisaišką, buvo nieko neverta. Galbūt dalis naivių seimo atstovų ir turėjo iliuzijų dėl tokios priesaikos reikšmės, bet A. Smetona, nežiūrint jo totalistinių užmačių, buvo šviesaus proto žmogus ir todėl jis tikrai negalėjo turėti jokios abejonės, kad jis būtų bent kiek rišamas tokios priesaikos.

Negalima jokioj tautoj išauklėti sveikų politinių tradicijų, jei valstybės konstitucijos raidė jos piliečiams nebus šventas dalykas. Todėl aną gruodžio 17-os perversmą sekę keletas kitų perversmo bandymų. Visą vėlesnį laiką tautininkų režimą teko remti tik policinėmis priemonėmis, žiūrint pirmąjį eilę kariuomenės ir jos vadų ištikimybės buvusiomis tautininkų vyriausybėms išlaikyti. Tokiomis apystovomis buvo vykdomas vad. "tautos vienijimas", remiant visą šią akciją tik vienos politinės grupės pastangomis.

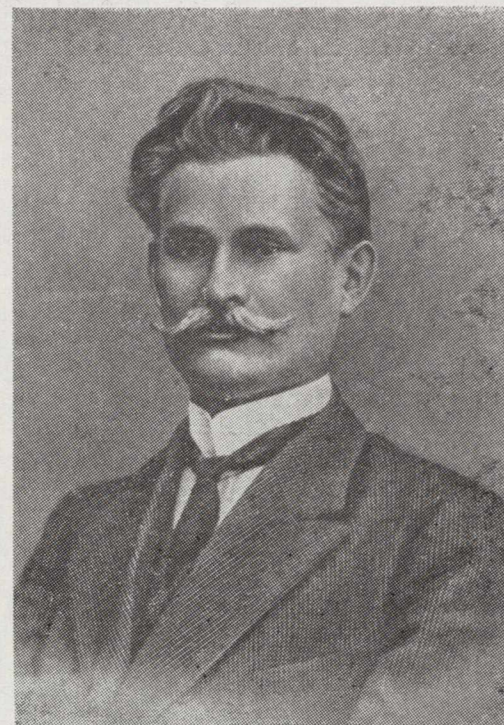
Su diktatūromis ir visokio plauko autoritetiniais režimais yra vienas didžiausių blogumų, kad jų beveik neįmanoma pašalinti legaliomis priemonėmis, nesukrečiant iš pagrindų visos valstybės. Mūsų pačių patyrimas tik patvirtino šią tiesą.

Lai blaivus ir atviras anų mūsų tautai nelemų įvykių pasvarstymas lygiai duoda progos pažvelgti į "savųjų" klaidas, kaip ir per daug nepasmerkti kitokių politinių įsitikinimų tautiečių. Kitaip mes vėl žengsime į naują Lietuvos laisvės rytojų, nieko nepasimokę iš netolimos praeities klaidų. Ypač mūsų tremties politinėj veikloj, nors apsunkintoj senomis hipotekomis, vis tik būtų laikas pradėti rodytis naujiems pragiedruliams.

GRUODŽIO 17...

Atkelta iš 7 psl. bloko veikėjų, būtent, iš nusivylimu, kad pralaimėjo rinkimus į seimą, neteko jame prieš tai turėtos balsų daugumos ir todėl buvo priversti perleisti krašto valdymą kitiems. Gal išsivysčius demokratui, iš esmės, krai ir nesiekė sakytos Konstitucijos išniekinimo, o tik vėl kaip nors išsigalėti; bet jie nesugebėjo eiti lojalios opozicijos pareigų, kaip dera demokratinėje santvarkoje.

Pučo organizatoriams pasisekė sukilimą lengvai praveisti, nes pavyko sukurstyti bei įtraukti į konspiraciją gana daug karininkų, ypač jaunesniųjų, ir dėl to, kad demokratinės vyriausybės viršūnės iki paskutinio momento nenorėjo manyti, jog opozicinių partijų atsakingi vadovai, visados reklamavęsi savo valstybinumu, griebtųsi tokios antivalstybinės priemonės, kaip ginkluotas pasikėsinimas prieš legalią savo krašto vyriausybę. Todėl ta vyriausybė laiku nesiėmė atitinkamų policinių pastangų išaiškinti konspiratorius, apie kuriuos buvo gandy, ir juos iš anksto izoliuoti, kad sukilimo ruošimas būtų sukludytas. Kadangi to nebuvo padaryta, tai sukilimo naktį pučistams pavyko užklupti vyriausybę ir pačią karo vadovybę pirmą negu jos suspėjo imtis pasipriešinimo aktų. Pučistams išėjo į naudą dar ir tai, kad dieną prieš 17-tą visi divizijų ir pulko vadai buvo karo va-

DR. KAZYS GRINIUS, Steigiamojo Seimo narys, socialdemokratų veikėjas, vieno min. kabineto pirmininkas, 1926 m. Respublikos Prezidentas. (Foto 1920 m.).

dovybės sukviesti į Kauną dalyvauti prezidento Griniaus 60-ties metų sukties minėjime, taigi laikinai atitraukti iš savo komandavimo postų ir šitaip atsitiktinai sukludyti imtis savo iniciatyva pasipriešinimo priemonių kariuomenės įguloje, kai sekantį dieną rytą patyrė, jog karo vadovybė tapo pučistų užklupta.

— Kokias pasekmes tolimesnei nepriklausomos Lietuvos gyvenimo raidai turėjo gruodžio 17 perversmas?

— Pagrindinės jų buvo šios: su-naikinimas krašto demokratinės santvarkos, nušalinimas tautos nuo dalyvavimo krašto reikalų tvarkyme per savo laisvai renkamus atstovus į seimą, suskaldymas tautos į du priešingus liogierius — valdančiųjų ir valdomųjų, užkergimas kraštui vienos partijos režimo ir diktatūros, užslopinimas demokratinės laisvės ir pavergimas spaudos cenzorių savalei, pakirtimas gyventojuose pasitikėjimo teisės šventumu ir teismais, vis didesnis suradikalėjimas darbininkijos ir ūkininkijos prieš valdžią, sustiprėjimas komunistinės įtakos miestų ir kaimo neturtingųjų sluoksniuose, vis didesnis režimo nugrimzdimas į grynai policinį valdymą, paverčiant net pačią kariuomenę režimo palaikymo įrankiu ir eikvojant slapto politinio sekimo tikslams milijonus litų kasmet.

— Ar prieš 30 metų įvykdytas perversmas kokiom nors formom rezonuoja į dabartinę Lietuvos laisvės kovą?

— Taip, jis "rezonuoja" ir į dabartinę mūsų kovą už Lietuvos laisvę, ir "rezonuoja" į ją aiškiai skersmingai. Iš gruodžio 17-tos smurto buv. inspiratorių ir vykdytojų pasisakymų spaudoje ir pareiškimų visuomeniniuose susirinkimuose žinome, jog dalis jo buv. dalyvių dar ir šiandien išdrįsta reklamuoti tuo savo ano meto žygdarbiu. Jie iš gruodžio 17 įvykio ne tik nieko nepasimokė, bet duoda blogą pavyzdį priaugančioms kartoms bei siekia jas užkrėsti antidemokratinėmis nuotaidomis, arba vėl galanda durklus prieš atkursimos Lietuvos demokratine santvarką. Šitokia savo laikyšana jie atgaivina aną praeities žaidimą, kenkia lietuvių vieningumui kovoje už Lietuvos nepriklausomybę ir verčia demokratiškąją lietuvių visuomenę imtis apsidraudimo pastangų apsaugoti atkursimą Lietuvos respubliką nuo kokių nors naujų politinio avantiurizmo apraiškų.

LRK FEDERACIJOS KONGRESO, įvykusio Bostone š. m. spalio 12-14 dienomis, dalyvių dalis prie So. Bostono liet. parapijos bažnyčios. Viduryje matyti vysk. V. Brizgys, prel. Pr. Juras, kun. klebonas P. Virmauskis, kitose eilėse — dr. J. Leimonas, L. Šimutis, St.

Lūšys, dr. A. Damušis ir kitų žymių kat. vyrų bei moterų veikėjų.

PART OF PUBLIC attending Lithuanian Roman Catholic Federation Congress in Boston, Oct. 12-14, 1956.

L. R. K. FED-JOS KONGRESAS BOSTONE

BOSTONO MIESTO GALVA JOHN B. HYNES (dešinėje) sveikina ALRK Federaciją; sveikinimo raštą jis įteikia jubiliejinio kongreso komiteto pirmjūnui kun. J. Žuromskijui. Už jų stvi adv. J. Grigalius.

BOSTON'S MAYOR JOHN B. HYNES (right) greets Lith. Roman Catholic Federation with note to jubilee chairman Rev. J. Žuromskis. A.so shown is J. Grigalius.

Spalio vidury Bostone įvyko jubiliejinis Federacijos seimas, užtrukęs 3 dienas. Jame, be oficialios jubiliejinės, programos buvo eilės sekcijų posėdžiai su paskaitomis, referatais ir diskusijomis.

Kongreso bankete ark. Cushing pasakė kalbą, kuri buvo plačiai paminėta Bostono didžiojoje amerikiečių spaudoje. (žiūr. šio nr. angliškame skyriuje).

Į naują ALRK Fed. valdybą išrinkta: prel. J. Balkūnas, dvasios vadas, inž. A. Rudis, pirm., D. Kaminskienė, A. Damušis ir L. Šimutis, vicepirmininkai, kun. dr. A. Juška, sekr., prel. Ign. Albavičius, išdo ir kat. akcijos fondo dir., A. Aleksis ir J. Šoliūnas, kasos globėjai, prel. P. Jūras, Liet. Kultūros Instituto direkt., kun. J. Borevičius, Jau-nimo reikalų dir.

VLIKO PIRMININKAS JONAS MATULIONIS (dešinėje) rimtai klauso kun. J. Kubiliaus iš Kanados, aiškinančio katalikų org-jų veiklos problemas.

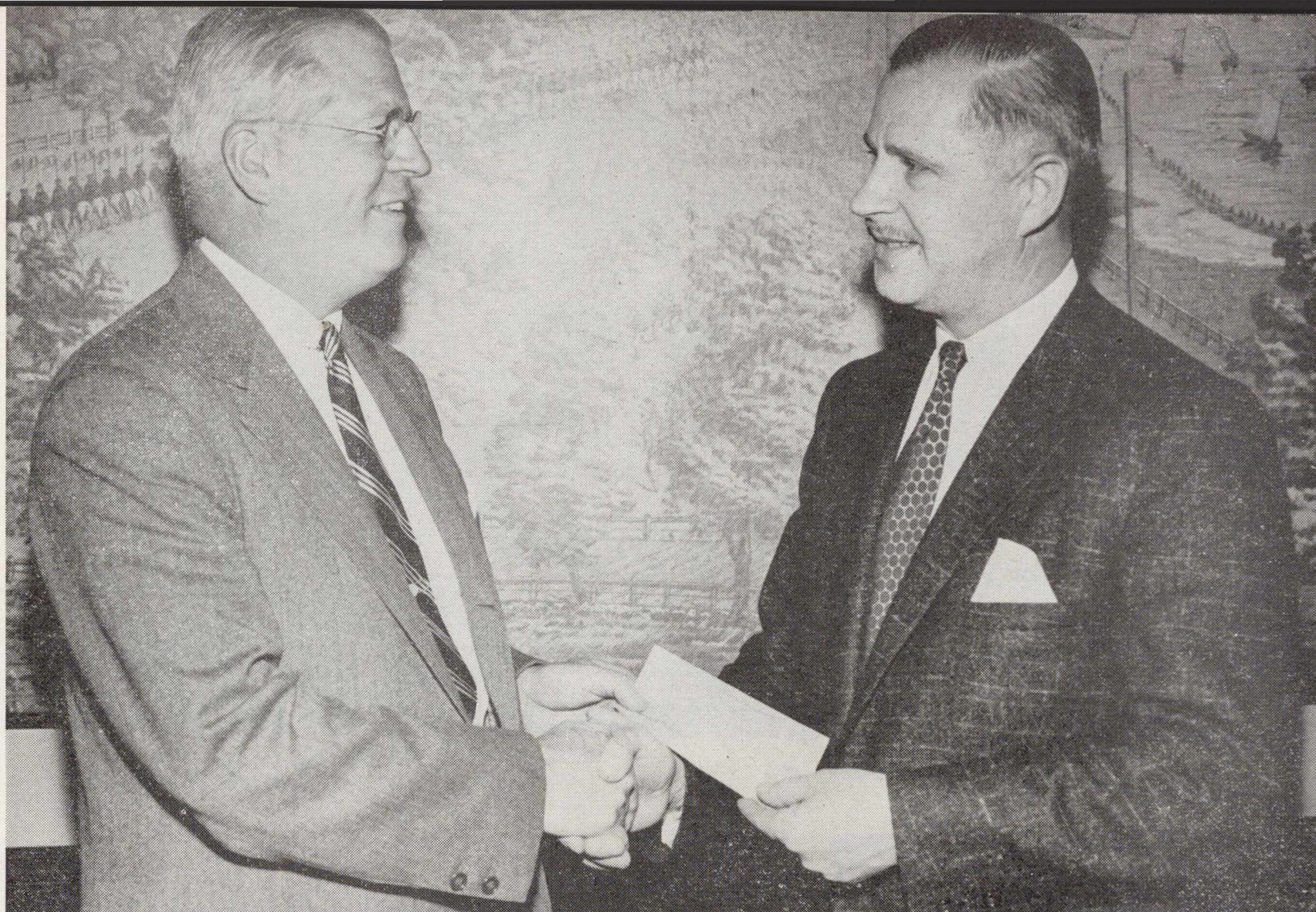
PICTURED IN CONFERENCE here is VLIK Chairman Jonas Matulionis, right, and Rev. J. Kubilius of Canada. Foto Daumantas Čibas

KUN. JONAS ŠVAGŽDYS, Brockton, Mass., Federacijos kongrese pagerbtas jo kunigystės aukso jubiliejaus proga. Jis yra kapelionas Nukr. Jėzaus Seserų vienuolyne Brocktone, kur gruodžio 1-2 rengiamas minėjimas, kurio pamaldose pasižadėjo dalyvauti ir pamokslą pasakyti ark. R. J. Cushing. Banketo reikalais rūpinasi Julija Jakavonytė.

THE REV. J. ŠVAGŽDYS observed golden jubilee in priesthood this year, Brockton, Mass. Foto D. Čibas

INŽINIERIUS ANTONAS J. RUDIS, Chicago, Ill., naujai išrinktas LRK Federacijos pirm. Čia inž. A. Rudis įteikia čekį Pierre duPont, Imigracijos Muziejaus statybos pirmininkui. Įteikęs \$2,500 auką, inž. Rudis tapo pirmuoju lietuvių tautybės rėmėju įrengti Imigracijos Muziejui; jis išrinktas į tautybių komitetą.

ANTHONY J. RUDIS, right, Chicago manufacturer, became the first American of Lithuanian descent, and the first Chicagoan, to be a founder of the American Museum of Immigration, when he presented his check on behalf of himself and Mrs. Rudis for \$2,500 to make possible the building of the Museum at the base of the Statue of Liberty. Here Rudis presents his check to Pierre S. duPont, chairman of the executive committee of the Museum.

AMERIKOS IMIGRACIJOS MUZIEJUS

Spalio 28 atšvęsta Laisvės Statulos, esančios Bedloe saloje prie New Yorko, 70 metų sukaktis. Iškilnėse dalyvavo įvairių tautų atstovai, kurių tarpe buvo ir dvi lietuvaitės. Sala pavadinta nauju — Liberty Island — Laisvės salos vardu.

Ta proga pradėtas platus vėjus surinkti 5 milijonus dolerių Laisvės Statulos papėdėje įrengti Amerikos Imigracijos Muziejų. Jame, be nuolatinio muziejaus, bus dar kelios

įvairioms parodoms rengti salės, auditorija, biblioteka, įvairūs archyviniai skyriai etc. Nuolatiname muziejuje atsispindės visų tautybių imigrantų istorija ir jų kultūrinis įnašas į bendrą Amerikos lobyną.

Į tautybių komitetą iš lietuvių įeina inž. A. Rudis ir L. Šimutis, ALT atstovai. ALT ir L. B-nės skyriai įvairiuose miestuose kviečia lietuvius kiek kas gali prisidėti. Yra 7 aukotojų rūšys; mažiausias, statytojas, aukoja 10 dol. r. s.

DR. A. DAMUŠIS informuoja "Darbininko" red. Sužiedėję Federacijos kongrese.

DR. A. DAMUŠIS and Darbininkas Editor Sužiedėjęs at Lithuanian R. C. Federation congress. Foto D. Čibas

STASYS BARZDUKAS, LB pirm., džiaugiasi bostonietės O. Ivaškienės nenuilstama veikla, tautinių šokių pagalba darant didelę propagandą Lietuvai.

S. BARZDUKAS, Lithuanian Community head, has a word with O. Ivaškienė, Lith. dance organizer. Foto D. Čibas

LIETUVAITĖS TAUTINIAIS DRAŽUŽIAIS, dalyvavusios Federacijos kongreso programoje, po pamaldų išeina iš Bostono Šv. Kryžiaus Katedros. Vadovauja O. Ivaškienė.

LITHUANIAN GIRLS in national dress make exit from Holy Cross Cathedral in Boston. They took part in R. C. Federation congress. Foto Daumantas Čibas

Atsiūsta paminėti

Antanas Gustaitis, **Anapus teisybės**. Humoristiniai ešėrai. Teisinga kritikos žodį taria Pulgis Andriušis. Išleido Gabija. Straight Path, Wyandach, N. Y. Viršelis dail. Romo Viesulo. 144 psl. kaina 2.20.

Šv. Petro Lietuvių Parapija South Boston. Parašė Dr. Antanas Kučas, University of Scranton. Adapted from the Lithuanian text by Rev. A. J. Contons. Boston, Mass., 1956. Gausiai iliustruota, įrišta, 304 psl.

B. Budriūno kompozicijos: **1. Mano protėvių žemė**. Solo aukštam balsui su fortepijonu; taip pat solo su mišriu arba vyrų choru, \$1.00; **2. Tykiai, tykiai**, liaudies daina balsui ir fortepijonui, \$1.00; **3. Tėviškė** ir **Į rytų šalies**, lygių balsų chorui ir fortepijonui, \$0.25. Gaunama: Muzikos Žinios, 1602 So. 48 Ct., Cicero 50, Ill.

Salomėja Čerienė, **Dainos Lietuvai**. 6 dainos solo balsui ir fortepijonui. Su S. Narkeičiūnaitės žodžiu apie autore ir jos muzikinį darbą. Išleido Muzikos Žinios.

E. Lukškaitė-Marčiulionienė

KRYŽIAUS KELIAI, XII Stotis
STATIONS OF THE CROSS, Station XII

Eleonora Lukškaitė-Marčiulionienė

DANGAUS KARALIENĖ
QUEEN OF HEAVEN

E. Lukškaitė-Marčiulionienė

KRYŽIAUS KELIAI, I Stotis
STATIONS OF THE CROSS, Station I

KERAMIKOS MENAS

KERAMIKOS KŪRĖJA ELEONORA LUKŠKAITĖ MARČIULIONIENĖ

TELESFORAS VALIUS, Toronto, Ont., Canada

Mūsų liaudies dailė architektūroje, tapyboje, grafikoje ar audiniuose yra palikusi pasigėrėtinų pavyzdžių. Nors keramika lietuvių buvo puoselėjama jau žiloje senovėje, bet dirbiniai kaip sava forma, taip ornamentika yra buvusi ribota ir tai patenkinta tik namų apyvokos dirbiniais. Tuo tarpu mūsų liaudies medžio skulptūra, ypač šventųjų statulėlės išreiškia kaimo meisterių skulptūrinių formų pajautimą. Medžiaga (molis) naudojama keramikoje, leidžia pasireikšti skulptūriškai plastiškiems elementams, kurių tačiau taip maža sutinkame mūsų senojoje keramikoje. Grynai skulptūriškai sprestieji švilpukai, kurie išreiškia raitelį, arkliuką ar paukščių pavidalais yra įdomūs meniškai (muziejai ar paskiri asmenys turėjo jų rinkinius), bet mokslininkų teigimu juose yra perstipri svetimųjų įtaka.

Nepriklausomos Lietuvos laikais ši dailės šaka buvo pakreipta teisinga kryptimi. Visoje eilėje keramikos dirbtuvių, šalia gamybos grynai namų apyvokos dirbinių, palaipsniui prieita ir prie dailiosios keramikos. 1931 metais Kauno Meno mokykla, suprasdama meninės keramikos svarbą, atidarė keramikos studiją šalia jau veikusių tapybos, skulptūros, grafikos ir dekoracijos studijų. Keramikos studijos (ved. dail. L. Strolio) pasisekimas meną studijuojančių studentų tarpe buvo didelis. Jų tarpe sutinkame ir Eleonorą Lukškaitę, kuri po šešerių metų sėkmingų studijų mokyklą baigia, gaudama dailininko-keramiko specialybę ir teises.

Dar studijų metu Eleonoros Lukškaitės, vėliau Marčiulionienės, sukurtieji keramikos darbai buvo aukšto meninio lygio ir jau tais pačiais metais (1937) dailininkė dalyvauja Pasaulinėje Dailės parodoje Paryžiuje, kur už sa-

vo kūrinius atžymima Garbės Diplomu.

1938 metais dailininkei paskiriama Švietimo Ministerijos stipendija pagilinti studijas Čekoslovakijoje.

Tais pačiais metais Eleonora Marčiulionienė dalyvauja Dailės Parodoje Berlyne o 1939 metais jos darbai pasiunčiami į Dailės Parodą New Yorke.

Nuo 1938 m. iki 1944 m. dailininkė dėsto keramiką I-joje Kauno Amatų Mokykloje.

1944 m. bolševikams okupavus Lietuvą, Marčiulionienė, kaip ir daugiau mūsų meno kūrėjų, pasitraukia į Vakarų ir Vokietijoje nuo 1945 metų pakviečiama dėstyti keramiką Freiburge i. Br. Dailės Amatų Mokykloje (Ecole des Arts et Matiers), kur kaip keramikos mokytoja išdirba iki 1949 metų. Tame laikotarpyje, tarp eilės keramikos kūrinių, ji sukuria vazą, kuri Liet. B-nės Vokietijoje buvo parinkta kaip vestuvinė dovana Anglijos karalienei Elzbetai II-jai. Kitą didelę dekoratyvinę vazą sukuria Chicagos kardinolui Stritch (Lietuvių Raud. Kryžiaus užsakytu).

1949 m., nesant galimybei emigruoti į JAV-bes, dailininkė su šeima išvyksta Australijon, kur per 6 metus sukuria visą eilę vertingų meno darbų. Vienos Am. katal. organizacijos dėka š. m. vasario 16 d. Marčiulionienė su šeima pasiekia JAV-bes, San Francisco.

E. Marčiulionienė VAZA/VASE

DOVANA KARDINOLUI STRITCH

Presented as a gift to Cardinal Stritch of Chicago

Eleonora Marčiulionienė

KRISTUS TARP IŠMINČIŲ
CHRIST AND THE SCHOLARS

E. Lukškaitė-Marčiulionienė

VAZA / VASE

Šiuo metu dailininkė gyvena Chicagoje ir turi užsakyimų sukurti majolikinės spalvotas stacijas Tėvų Marijonų vienuolyno koplyčiai Chicagoje.

Dailininkė Eleonora Lukškaitė Marčiulionienė savo kūryboje yra savita ir originali ir tai yra reikšminga dovana lietuvių daili.

Lietuvių Dailės Institutas, įvertindamas Marčiulionienės kūrybą, 1947 m. yra pakvietęs tikroju nariu.

E. LUKŠKAITĖ-MARČIULIONIENĖ

NEW YORKO MOTERYS VEIKĖJOS su viešnia Vincenta Lozoraitiene iš Romos. Iš k. į d.: Gražina Matulaitytė Rannit (Lozoraitienės sesuo), Iz. Dilienė, P. Šimėnienė, I. Trečiokienė, Ona Valaitienė ir E. Rastėnienė.

Foto Paulius Gaubys

VINCENTA LOZORAITIS with other women active in Lithuanian social affairs, New York.

MUZIKAŠ A. J. ALEKSIS, švenčiąs 70-tą gimtadienį su svečiais, dalyvavusiais Šv. Juozapo parapijos Waterbury choro 33-čiame koncerte. Iš k. į d.: koncerto rengimo komiteto pirm. Marcella Andrikis, parap. klebonas kun. Juozas Valantiejus, kongreso atstovo žmona T. Petterson; II-je eilėje: choristas ir programos vedėjas Jonas Brazauskas, dirigentas prof. Aleksandras J. Aleksis, svečias iš Lawrence smuikininkas Izidorius Vasyliūnas ir akomp. Vytenis Vasyliūnas.

ALEXANDER J. ALEKSIS, second from left, back row, choirmaster of St. Joseph's Church choir, honored recently at the annual concert of the choir in the parish hall, Waterbury, Conn.

Photo J. Gaidys

VEIDAI IR VAIZDAI

IRENA NIVINSKAITĖ Aneliukės vaidmenyje, Kosto Ostrausko 3 veiksmų vaidinime "Kanarėlė", š. m. spalio 20-21 dd. Chicagoje. Režisavo Vytautas Valiukas. Be jų, vaidino dar Alq. Dikinis ir Julius Balutis. Dekoracijos — V. Virkau.

Foto Alf. Viškas

IRENA NIVINSKAITĖ in the role of Aneliukė in K. Ostrauskas' 3 act play "The Canary". Play was produced in Chicago, Oct. 20-21, 1956.

Dr. K. R. JURGĖLA (kairėje) Amerikos Balso lietuviškojo skyriaus vedėjas, mechaniko padedamas, užrašinėja Kat. Federacijos programą Amerikos Balsui.

DR. K. R. JURGĖLA, head of Lithuanian section of Voice of America, records program with assistant at Roman Catholic Federation conference.

Foto Daumantas Čibas

PITTSBURGHO LIETUVIŲ PILIEČIŲ DRAUGIJA iškilmingai atšventė savo 45 metų gyvavimo sukaktį. Rugsėjo 23 įvyko banketas, kuriame dalyvavo nariai ir daug svečių. Čia yra draugijos valdyba ir direktoriai (iš k. į d.): dir. J. Lekavičius, dir. F. Žilionis, rašt. A. F. Marchukonis, viceprez. J. Laukaitis, prez. J. A. Norris, įteikia Marchukoniui garbės nario pažymėjimą, dir. E. Brazauskas, klubo šeimininkas Ben J. Russlan (Rusn'aukis), išd. J. P. Bernotas, fin. sekr. F. J. Wenslovas, dir. S. J. Onaitis, dir. A. F. Žilinskas.

Draugija turi daugiau kaip 300 narių, moterų skyrius (Ladies Auxilliary of the Lithuanian Citizens Society) apie 100. Be to, draugijai priklauso per 1000 vadinamų "social members", kurie turi teisę lankytis draugijos patalpose.

PITTSBURGH LITHUANIAN CITIZENS CLUB recently observed 45th anniversary. Pictured here are its officers.

KUN. PIJUS RAGAŽINSKAS, Vila Zelina, Sao Paulo, klebonas, šiais metais atšventęs 25 metų kunigystės ir 20 metų sėkmingo lietuviybės ir pastoracinio darbo Brazilijoje sukaktį.

THE REV. P. RAGAŽINSKAS, Sao Paulo, Brazil, observes his 25th anniversary in the priesthood this year.

MUZIKO MOTIEJAUS BUDRIŪNO vadovaujamas Memmingene, Vokietijoje, lietuvių choras "Darna", šiais metais mini savo trejų metų veiklos sukaktį. Choras plačiai dalyvauja lietuvių ir tarptautiniuose kultūriniuose rengimuose ir susilaukė gerų atsiliepimų lietuvių, vokiečių, šveicarių ir vengrų spaudoje.

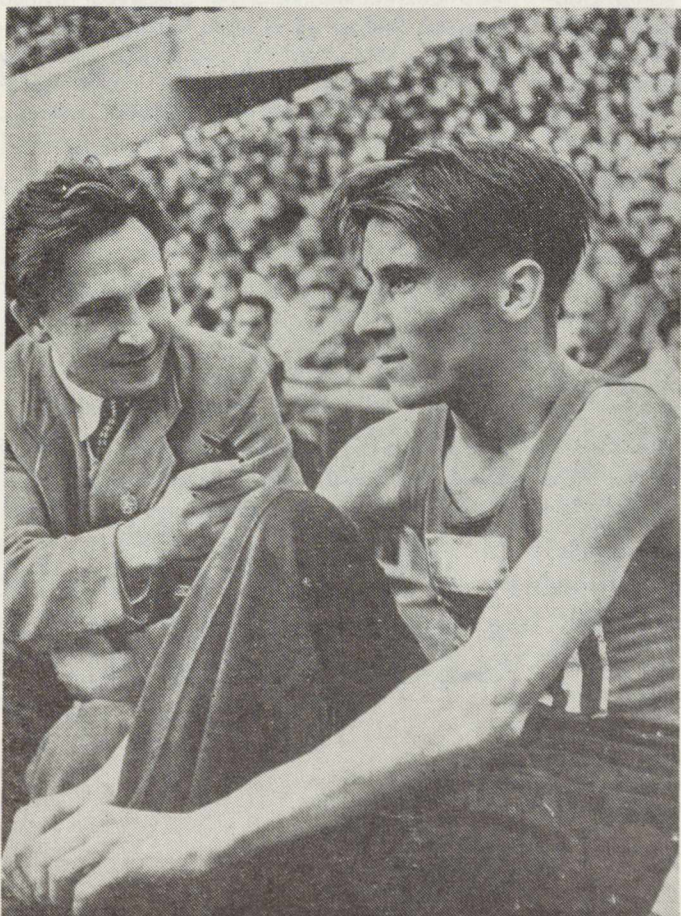
THE LITH. MIXED CHORUS "DARNA" in Memmingen, Germany. Leader is Motiejus Budriūnas.

SALOMĖJA ČERIENĖ-MULKS, New York, savo muzikinio darbo sukakčiai paminėti išleidusi savo dainų rinkinį Dainos Lietuvai. Viena paskutiniųjų jos kompozicijų yra Marijos Sims daina iš LD.

S. ČERIENĖ-MULKS, N. Y., has published an anniversary collection of songs, Songs For Lithuania.

PHILADELPHIJOS AUKŠTESNIOJI LITUANISTIKOS MOKYKLA. Vidury prel. Ig. Valančiūnas; iš dešinės — M. Žilinskienė, prof. J. Puzinas, dr. V. Šmulkštys; iš kairės — O. Rozniekienė, K. Čikota ir A. Gaiqalas. Dalies mokinių nėra. Foto Baltramonis.

✠

JONAS PIPYNĖ, spartakiados Maskvoje nugalėtojas ir Sov. Sąjungos čempionas 1.500 metrų bėgime, kalbasi su Maskvos radijo korespondentu. Pipynė su keliais kitais liet. sportininkais dalyvauja Australijoje vykstančioje pasaulinėje sporto olimpiadoje.

JONAS PIPYNĖ, Lithuanian, Soviet Union sports champion, in interview with Moscow radio correspondent. Pipynė is record holder for the 1,500 meter distance. He and other Lithuanians are taking part in Olympic Games in Australia.

VELŽIŲ ŠEIMA, Baltimore, Md., džiaugiasi Audrės Notre Dame Kolegijos baigimo diplomu; ji gavo Artium Baccalaureus laipsnį ir dabar yra Garrison High School mokytoja. Iš k. į d.: sūnus Vincas, advokatas, Frances V., Audrė V. ir Vincas V., tėvas.

AUDRĖ VELŽIS, shown here amongst her family, was graduated from Notre Dame College and now teaches in high school in Baltimore, Md.

LOS ANGELES Dramos Mėgėjų grupė, spalio 21 d. sekmingai suvaidinusi V. Adamonio komediją Svetimos plunksnos. Iš k. į d. (l. eilė sėdi): S. Makarevičius, režisierius, poetė Danutė Mitkienė, vadovė, J. Peterienė; stovi: A. Dundzila, Gr. Raibienė, sufleris, Vincas Dovydaitis, E. Rūkštelytė, V. Variakojis, Violeta Mitkutė, Kazys Šakys.

LOS ANGELES Lith. players take bows after presenting farce on Lithuanian stage, Oct. 21, 1956. Foto P. Jasiukonis

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— Lietuvos Dienų Redakcija ir Administracija nuoširdžiai sveikina savo skaitytojus ir bendradarbius Kalėdų švenčių ir linki geresnių Naujųjų Metų.

— Skaitytojai jau pradeda atnaujinti LD prenumeratą sekantiems, 1957, metams. Neuzdelskite ir Jūs malonus skaitytojai. Kartu pasiųskite švenčių dovaną Lietuvos Dienų sekančių metų prenumeratą savo geram draugui, kuris šio žurnalo dar neskaito. Dovanų prenumerata tik \$4.00 metams.

— Dail. J. Pautieniaus dailės darbų paroda Los Angelėje susilaukė gausių lankytojų ir gražaus susidomėjimo. Lankytojai nupirko 6 paveikslus. Vienas pav. parodotas loterijos keliu; jis, vardu Rugiapiūtė, atiteko Stadalnikui. Vieną lietuviškos žiemos paveikslą dailininkas dovanojo Šv. Kazimiero parapijai, atsilygindamas už salę parodai.

— Marcella Duoba, Brockton, Mass., užsisakydama LD prenumeratą, nupirko knygų už \$11.50.

— Gen. S. Raštikio atsiminimų II tomas jau pradėtas spausdinti. Jis taip pat gausiai iliustruotas asmeninėmis autorius, jo šeimos ir kariuomenės gyvenimo nuotraukomis, turės 700 psl. ir pasirodys knygų rinkoje apie Veiklas.

— Kun. S. Laurinaitis, Columbus, Ohio, atsiuntė \$28.63, užsakydamas 5 LD prenumeratas ir 1 egz. "Lithuania Through The Ages" Kalėdų dovanų.

— Prof. A. Salys lapkričio 9 ir 16 d. pradėjo lituanistikos paskaitas Fordhamo universitete.

— Dr. P. Jonikas skaitys lituanistiką De Paul universitete. Lituanistikos kurso programą sudarė komisija: Dr. P. Jonikas, Dr. A. Liaugminas, J. Kavaliūnas ir prof. M. Krikščionas.

Prei. I. Albavičius paskyrė stipendiją sešeliu kazimierietei, kuri lankys lituanistikos paskaitas De Paul un-te, Dantų Gydytojų Dr. ja (pirm. Mačiukienė) paskyrė stipendiją vienam studentui, kuris stud. lituanistiką De Paul un-te.

— Vlada Sabaliauskienė, Rochester, N. Y., kur dirba kaip dėstytoja vienoje kolegijoje, dalyvavo New Yorke surengto Balfo koncerto programoje. Vilniaus krašte ji yra dainavusi įvairiuose liet. koncertuose dar okupacijos metais, gi atgavus Vilnių, dainavo Vilniaus operoje.

— Ed. Turauskas, dalyvavęs Pax Romana kongrese kaip Atkų Sendraugių S-gos atstovas Friburge, Šveicarijoje, atvyko į New Yorką dalyvauti PET sesijoje kaip Krikšč. Dem. atstovas.

— Dr. Pašakarnis ir Dr. Kapočius, So. Boston, Mass., pasiuntė į Lietuvą dailininkui Petriui Rimšai vaistų akims gydyti. Būtu gera, kad ir daugiau kas vaistais ir kitokiais siuntiniais sušelpėtų Lietuvoje mūsų menininkus, kurie to reikalingi. Keletą kartų spaudoje rašyta, kad sunkiai serga rašytojas Petras Vaičiūnas, kurio dramos veikalai statomi Amerikos liet. scenoje. Ar pagalvojo rengėjai bent dalelę pelno pasiųsti autoriui kaip dovaną, jei ne kaip priklausantį honorarą?

— Aldona Stempužienė, Cleveland, Ohio, pasižymėjusi dainininkė amerikiečių dainos meno pasaulyje ir laimėjusi konkursų bei aukštų įvertinimų, atvyksta į Los Angeles Šv. Kazimiero parap. rengiamą 1957 m. kovo 3 d. koncertą. Kviečia parap. klebonas kun. J. Kučingis.

— Dr. K. Alminas, L. B-nės Los Angeles skyriaus pirm., dail. A. Rūkštelė, Kultūros Fondo įgaliotinis, B. Budriūnas, muzikas, rūpinasi meninės programos parengimu 1957 m. vasario 27 d. Hollywoode rengiamame lietuvių pasirodyje tautų kultūrų programoje

Dr. K. Alminas, kaip L. B-nės pirm., rūpinasi ir aukomis Imigrantų Muziejui, kuriame bus ir lietuvių skyrius. Visi lietuviai kviečiami prisidėti.

— Antanas Giedrius (Giedraitis), jaunimo rašytojas, buv. Vasario 16-tos gimn. dir., atvyksta į JAV. Jo brolis Dzidas Giedraitis jau keli metai gyvena Bostone ir dirba Lituanistinėje mokykloje.

KAS TAS TIKRASIS PROVOKATORIUS?

"Dirvoje" tūlas M. Baukus užpuolė A. Devenienę už rašinį "Lietuviai visame Sibire". Ypač jis puola Eltą už nuotraukas, kas iš Sibiro atgabene.

Čia dedame paliestųjų asmenų atsakymą (keletą vietų praleidžiant). Autoriaus pavadė neskelbiama, kad nepakenktų giminėms okupuotoje Lietuvoje.

"Ponui M. Baukui, tenka manyti, būtų buvę mieliau, jeigu "Liet. Dienose" vietoj dabar paskelbtųjų nuotraukų būtų buvusios atspausdintos tokios, kurios rodytų tik nudrįskusius, sulysusius, visiškai bado išvargintus žmones. Taip, tokių "vaizdų" tikrai būta, ypač 1941-49 metais. Deja, tada aš neturėjau jokio galimumo šios rūšies vaizdus užfiksuoti. Tačiau jei šios rūšies nuotraukos būtų buvusios daromos jau 1954-55 m., tai tuo atveju mano galva būtų pirmoji eilėje buvę uždokumentuota, jog iš Vakarų pasaulio deportuotieji yra visiškai apsipratę su savo likimu, kurį jiems paruošė, siekdamas juos visiškai sunaikinti, rusų įstaigos, ir galutinai pasidavę rusifikacijai, iššadėjo savosios kultūros. Tuo tarpu paskelbtosios nuotraukos kaip tik rodo priešingą dalyką, būtent, — jog net ir pačiose sunkiausiose sąlygose kietai kovojama su rusų kėslais visiškai sunaikinti ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai deportuotuosius ar nuteistuosius; jos rodo, kad net ir Sibiro plotuose neužmirštama gimtoji žemė, neatsisakoma tėvų šalies papročių, toliau puoselėjamos kultūrinės tradicijos ir kad geresnio gyvenimo vilties bei pastangų ji sukurti net ir tokiose nežmoniškose sąlygose neįmanoma užmušti. Tenka manyti, jog p. M. Baukus tikriausiai net ir po 15 metų Sibire rodytųsi apsišarstęs skarmalais ir tenkintųsi gyvendamas ne žmoniškesniame nameliukštyje, bet žemėje iškastose "zemliankose" arba palapinėse, tuo pademonstruodamas, jog jau susitaikė su komunistine "visi turi būti lygūs" teze arba, geriau pasakius, visuotiniu skurdu.

Jei p. Baukus savo išvedžiojimuose fotografijoje parodytą "Sibiro kūdikį" pavydi jo pilnų žandukų, tai dėl šios rūšies nuogaštavimų aš tenorėčiau tiek pastebėti, jog mes, deja, neturime jokių nuotraukų, kurios rodytų, kokiomis sunkiomis sąlygomis šio kūdikio tėvas ir motina turėjo plūsti kasdien po 12-14 valandų sunkiausio darbo, kad tik įstengtų uždirbti būtiniausių reikmių, reikalingų šio kūdikio pilniems žandukams palaikyti.

Taip pat nėra jokių foto nuotraukų, kurios parodytų, kaip šio "Sibiro kūdikio" motina dar tris dienas prieš gimdymą, baigusi oficialųjį darbą, pati biaišiausiai išvargusi, mske piové makas ir stengėsi parūpinti pašaro ožkai, kad tik toji galėtų duoti jos būsimajam kūdikiui pieno ir tuo būdu "išaikyti kūdikio žandukus piinus."

Poną Baukų toliau pykdo du jauni žmonės, matomi prie jų pačių pasistatyto namo (1933 m. Lietuvos tipo), prie gražaus buvusių daržo ir tvartuko, kur matyti dar ir katinas. Taip, ir čia p. Baukus pasigenda įvairių nuotraukų, kurių mes dėl sibi.inės šviesos negalėjome padaryti. Būtent, tų, kaip du jauni žmonės, baigę savo oficialųjį darbą, ligi pačių išnaktų, be to, prieš pradėdami darbą, prie 50 laipsnių šalčio išsipėšė miške skynimą, išsikapstė žemę, ją padarė kultivuojamą, kaip jie virvėmis tempė medžių stubrius ir galiausiai, sudėję juos vieną ant kito, be jokių vinių, susirentė "liuksusinį namą", kuris dabar taip p. Baukų ir pykdo.

Aš galėčiau dar ir daugiau panašios rūšies vaizdų p. Baukui atidengti, pvz., kad ir čia, kaip vaigšė senutė motina, turėdama per 70 metų amžiaus, tiesą pasakius, Lietuvoje ne gyvendama, bet tikriau vegetuodama, sunkiai, labai sunkiai dirba, kad tik savo dukrai, deportuotai į Sibirą, galėtų sutaisyti drabužių, kurie p. Baukų atspausdintame paveiksle "Dvi jaunos lietuvaitės" taip piktina.

Jei aš galėčiau p. Baukaus pastabas nurodyti labai nemalonų p. Baukaus atvaizdą ir "lietuviškajai minčiai" daug daugiau pakenktų, negu jo, nepažįstant visos tikrovės Sibire, taip smarkiai išpeiktosios nuotraukos.

Ypač keistas man pasirodo p. Baukaus įtarinėjimas, kad atspausdintosios nuotraukos nesančios tikros, atseit — buvusios suklastos, kad jos nesutinkančios su tikrove, o tai verčia daryti išvadą, jog ir mes patys ar tik nesą rusų agentai, kadangi nesą įmanoma kokias nors nuotraukas ar dokumentus, esant tokiai rusų griežtai kontrolei, atsigabenti į Vakarus.

Mano įsitikinimu, tai yra jau ne kritika, bet vad. žurnalisto grubus faktų iškraipymas. Mes, savaime suprantama, džiaugiamės, jog mums yra pavykę ištrūkti į laisvę. Iš to fakto mes nenorime susidaryti sau kokios nors asmeninės ar medžiaginės naudos, taip pat nė jokiai organizacijai. Todėl šios rūšies p. Baukaus įtarinėjimai atrodo, kaip koks mums kirstas dvasinis antausis, privertęs ir mus pasisakyti. Ponas Baukus, pareiškęs savo abejojimus paskelbtųjų nuotraukų ir mūsų pranešimo tikrumu, drauge pareiškė, kad ir netiesiogiai, norą sužinoti, kokiū būdu yra pavykę mums šias nuotraukas pergabenti per sieną. Štai mano atsakymas p. Baukui: "Jūs greičiausiai savo gyvenime tesivertėt tik kritika, bet niekad nedalyvavote nelegalioje veikloje ar prie tokios veiklos nesate prisidėję". Jeigu ir būčiau suklydęs bevartindamas p. Baukaus šios rūšies žinias, man nenoromis prisimena tie atvejai, kada panašios rūšies klausinėjimais, vengiant statyti klausimus tiesiai, mėginama išgauti pasisakymus ar norimas žinias provokacijomis. Taip dažniausiai kaip tik elgdavosi prieš agentai. Tačiau aš iš savo pusės nieku būdu nenorėčiau tvirtinti, jog p. Baukus būtų agentas arba priešas. Tik ta proga norėčiau p. Baukui grąžinti tą dvasinį antausį, kurį jis yra kirtęs kitiems."

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis, Realtor

Phone: NO - 41733
2648 Griffith Park Blvd.,
Los Angeles, Calif.

Mielai patarnauja norintiems nirkti: parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitoki turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

Bendradarbiai:

B. Budriūnas — P. V. Raulinaitis

"PIONEERS ON THE MARCH TO NEW TERRITORIES" is the subject of this painting by J. I. Samsonov. Actually people are forced deportees on their way to Siberian exile. (Note smile on some faces. This seems inconceivable in a blizzard.)

Į NAUJAS ŽEMES, taip pavadino šį paveikslą dail. J. I. Samsonovas, vaizduodamas

"savanoriškai" vykstančius gyventojus į Sibirą. Net ir propagandai skirtame paveiksle dailininkas neišvengė žiaurių gamtos sąlygų, kurios sniegu užneša "laimingųjų" dirbtines šypsenas. Pranešama, kad iš Lietuvos vėl išvyko 10.000 panašių "savanorių". (Iš Lietuvoje leidžiamo kom. žurnalo "Švyturys", 1956 m. bal. 15 d.)

LIBERATION OR DESPAIR

Dr. GREGORY VALANČIUS, *Granada Hills, Calif.*

The bloody fight of the young Hungarians for freedom has jarred the world's conscience, has awakened the minds of millions of unbelievers and excited the hearts and souls of the youth of the world. These events provide much to think about. For years to come the decisions of world leaders will be greatly influenced by these events.

Now, let's analyze and survey the exciting and momentous events of the last few weeks.

It is possible that the political and military indecisiveness of the free world will come to an end. This can mean liberation for the enslaved nations or, on the other hand, it can mean destruction and despair for the whole world, including Russia.

One thing is crystal clear. What is happening now in Poland and Hungary is a real revolt against Communism — not just a Titoistic rebellion against Moscow rule. There is much more trouble ahead for the Kremlin. The collapse of Communism is approaching if only the Western world had enough nerve and courage to drop its indecisiveness, to push, hasten and rush help — real, effective help, including arms and volunteers — to the rebellious people behind the Iron Curtain.

It is quite clear that what we are witnessing today is a reflection of a gigantic process taking place throughout the whole Communist empire—not only in Hungary and Poland. It is a rising tide of protest by human beings against the tyranny, oppression and inhuman system of Communism. We have to repeat again and again to the people of the West that these events cannot be called merely an outburst of so-called Titoism or national Communism. There is a lot of wishful thinking about Poland's Gomulka now. Unfortunately he is

first a Communist then a Polish nationalist, according to former Polish Premier S. Mikolaiczuk. He is not a Polish Tito or a national hero; he was deliberately brought back in order to help create a fiction of "national Communism". His restoration is a trick to draw the people's attention away from their fight against the Communist system and to win support for the very shaky Polish Communist government.

Few people understand that so-called "national Communism" is a "contradiction in adjecto" (contradiction in itself). It is as impossible as a snowstorm in the Sahara. The very essence of Communism is revolutionary, Marxistic internationalism. On this fatal mistake, on this entirely wrong interpretation of the concept of Communism, American policy toward the Soviet Union has been based in the last decade.

The Polish Communists are desperately trying to disassociate themselves from the exposed crimes of Communism in the Soviet Union. This is the actual strategy of Tito and of all the non-Russian Communist parties today, including the West European and American. By this means they hope to hoodwink the West, to lull them into passive coexistence.

Stalin's denunciation by the Kremlin's "collective leadership" had the same objectives, plus it served as a signal for the Communists outside of Russia and indirectly paved the way for today's events. In other words, the very tops of the Communist hierarchy initiated the "switch of gears". Why was this done? They acted out of *fear and weakness* — not out of courage, as so many Western people seem to think.

CLERGY TAKING PART IN HOLY HOUR at L. R. Cath. Federation congress in Boston, Oct. 14. L. to R.: Rev. J. Žuromskis, local chairman, Bishop V. Brizgys, Chicago, Ill., Arch. Richard J. Cushing, Aux. Bishop J. Minihan, Boston, Rev. A. J. Contons. BOSTONE įvykusio LRK Federacijos jub. kongreso Šventosios valandos kunigai.

STAR OF FAITH STILL SHINES OVER ENSLAVED LITHUANIA

Archbishop Cushing preached at a special afternoon service in the Cathedral of the Holy Cross, marking the golden jubilee of the Lith.-American Catholic Federation on Oct. 14, 1956 in Boston.

Archbishop Cushing said, in part: "On this day we offer the united force of our prayers in behalf of our brethren in Lithuania and elsewhere, where a ruthless enemy seeks to tear away from the spiritual unity of the church the unity of priests and people and bishops with the Vicar of Christ.

"The destruction of this unity, linking Catholics within and between nations in common loyalty to the Holy Father in Rome, is the basic motive that incites the persecutors of religion in a score of countries.

"The victims of this persecution for whom we pray today, are suffering death, imprisonment or exile because they refuse to become disloyal to this idea of a higher spiritual unity, described by St. Paul, which is the foundation stone of Christian faith.

"Today hundreds of Lithuanian priests and about all the Lithuanian bishops are missing and presumed dead. We have no record of the numbers of the faithful who have been exiled, locked in prison camps and liquidated.

"But it is consoling to know that thousands of displaced Lithuanians have been welcomed into the U. States. Most of these are well-educated and many of them are engaged in the professions. All enjoy the freedom of America without restric-

tions and with the great opportunity of becoming citizens in the land of their adoption."

Bishop Richard J. Cushing, speaking at the Sheraton Plaza, Oct. 13, said:

"One of the most beautiful chronicles of the sayings and sufferings of the early Christian martyrs recounts the story of a devout mother condemned to cruel death.

"And yet, as she lies on the floor of her prison cell, awaiting destruction and surrounded only by hatred, fear and foreboding, she glances through the narrow slits which serve as windows to her jail.

"The inky depths of the heavens lie beyond the narrow prison cell. But the unhappy Christian woman sees with eyes of faith, not fear. She speaks with hope, not horror. She turns to her companions in doom and remarks: 'The stars still shine!'

"I have often thought that parallels like these apply particularly to Lithuania, devout mother so cruelly deprived of so many children, martyr-nation so ruthlessly persecuted by her neighbors. Few are the peoples so victimized by the evil fortunes of political history — and none more constant in the deep faith, undying hope and divine charity which enables her to repeat, where others see nothing but darkness, defeat and grounds for discouragement, the words of the Christian mother and martyr in the pagan prison: 'The stars still shine!'

They were afraid to death of their people, of the masses and the millions of "slaves" in the concentration camps as well as of the millions of oppressed citizens within the "worker's paradise".

The Communist bosses knew very well that you can fool somebody for some of the time, but you can't fool everybody all of the time. So they retreated and gave the oppressed people a spark of hope, a fiction of "freedom", but they didn't want to admit that Communism as a system, as a philosophy of life, has failed entirely.

The former Soviet intelligence officer Nikolai E. Kokhlow, who rejected Bolshevism in 1954, comments on the situation as follows: "For 40 years the Communists have tried to bend the people to their dogma — to mold the public mind (special attention to the youth, V.) and make it conform to party dogma. The dogma was never changed. But now they are trying to adapt their dogma to the popular demand. This is something they never did before. They are retreating. But this retreat is creating a situation in which Communism cannot survive, because it is a very rigid system."

In doing that they confused the masses, who discovered the weak spots of their oppressors. The swing of the masses is tremendously strong.

Everyone knows that the Soviet house is rotten; it is full of termites, it is so weak that a slight push will topple it.

It was the young people who struck the spark that ignited revolution in Hungary and shook the Soviet empire to its roots. This was the "new generation" — the youngsters the Communists counted on to sovietize the world. For 12 years they were indoctrinated and trained to grow up into militant Communists. But they turned on their teachers with a fanatical hatred.

"We felt we were in a dark tunnel and could not see the future. We saw no way out. We had no future. I know that hundreds of thousands must have felt like this," said a 23-year old Hungarian student to Western correspondents.

The Hungarians saw neighboring Austria independent, free and booming. They compared their enslaved country to what they knew was happening in the free world. The same goes for the youth of Poland, Lithuania, Latvia and Estonia.

It seems a miracle that an effective opposition can develop in coun-

tries where people are so completely under police rule and terrorism. It is because the individual liberties of the human being are as precious as life itself.

The Hungarian Freedom Fighters ripped a gaping hole in the Iron Curtain at the Austrian border through which American and W. European reporters and hundreds of other people streamed, freely entering the first enslaved country for the first time in many years. They could have seen almost the same exciting spectacle in 1951, in my native country of Lithuania, when the River Nemunas ran red with the blood of Lithuanian youth (among them my nephew A.), just as today the Danube runs red after the massacre of Hungarian children, women and young students.

But the American and West European reporters didn't witness the bloodbath of the Lithuanian freedom fighters in 1951 or the bloodbath of ten years before, when Lithuania was the first to sacrifice several thousand young lives on the altar of liberty. They couldn't get in then. The reporters didn't see the 11,000 Polish officers murdered by the Soviets in the woods of Katyn in 1941. They didn't see the hundreds and thousands of Lithuanians, Poles, Ukrainians, Hungarians, even Russians who revolted in the Vorkuta slave labor camps in 1954, shot to death. They didn't see millions of the slaves uprooted from their homelands and deported to the arctic regions of Siberia, to die in vain from hard labor and hunger. We, the displaced persons, were the first ones who told the free people of the free world the same "unbelievable" facts, the same stories "beyond any imagination" many years ago. Nobody was willing to believe us at that time. Now, years later, after many more millions of people behind the Iron Curtain have died as martyrs of tyranny, the conscience of the world shows signs of awakening and believing. Yes, it is true. We always told you the truth, but you never believed it. Instead, you lulled yourselves into the mirages of "peaceful coexistence", you relaxed and applauded the smiles of the most awful tyrants world history has ever known. The leaders of the still free Western world are talking about peace and freedom in times when one-third of the world population is crucified by the enemies of freedom, when they are condemned to live in the darkness of slavery in the 20th century.

"The peaceful liberation of cap-

tive peoples has been, is and until success is achieved — will continue to be a goal of US foreign policy" — said President Eisenhower in his 1955 Christmas message. And in his press conference of Nov. 14, 1956 Mr. Eisenhower took the same mild tone in his comments on the events in Hungary: "US policy toward the enslaved nations is to keep the hope of freedom alive, but not to encourage armed revolt that could end only in disaster... We simply insist upon the right of all people to be free to live under governments of their own choosing... I believe it would be the most terrible mistake for the free world ever to accept the enslavement of the Eastern European nations..."

Does anyone in God's world believe that this kind of statement by the President of the most powerful country in the world could impress and force to retreat men who shoot unarmed peasants, little children and women crying for bread and freedom?! No, I don't believe it, not a bit. Something more must be done and done soon.

We were tremendously discouraged and shocked a few weeks ago on reading the Washington "Evening Star", which disclosed the unfortunate message dispatched by Mr. Dulles to the Soviet bosses. In his message Mr. Dulles discussed the situation in the satellite countries and urged the Soviet to establish Tito-type regimes in those countries. At the same time he expressed US friendship and good will toward Moscow in suggesting a "buffer zone" between USSR proper and Western Europe. In that case,

my native country Lithuania should fall into that "buffer zone".

He would not leave us even a hope of freedom, as promised by the President.

I am, like most people, convinced by the events of the last weeks, that American policy toward the Soviets should be drastically revised and changed. First of all the words "by peaceful means" must be scratched and never repeated again. The next step should be to adopt the proposals of Sen. Knowland of California as the official US policy against the imperialism of the Reds. Those proposals are:

1) expulsion of the Soviet Union from the United Nations; 2) ban any trade with the Communist bloc; 3) impose by all possible means political and economic sanctions against the USSR; 4) isolate and blockade the USSR politically and economically; 5) create an "International Army of Liberation" and help the rebellious people behind the Iron Curtain.

There must come a time when decent human beings decline to sit with murderers, racketeers and thieves. There is only one way to be alert and to be prepared to face successfully the rapidly changing international scene: to adopt and to act by the above mentioned proposals of Sen. Knowland.

The power of world opinion is sometimes stronger than the greatest armies and the most devastating weapons. Russian brutality has been revealed to the world as never before. This achievement might develop into a final victory over tyranny and enslavement.

"To be able to see the stars still shine, stars of hope and faith, from the place of imprisonment and abandonment in which Lithuania finds herself, this indeed requires a special grace from God. When we consider the things of which Lithuania has been deprived, the legitimate aspirations in which she has been frustrated and the mighty possessions, alike of a material and moral kind, which have been stripped from her, then we appreciate how closely she resembles the mother and martyr in the pagan prison.

"It (the spirit of independence) is symbolized in the persons of many great Lithuanian heroes, among them men like Thaddeus Kosciuszko. I mention Kosciuszko, the leader of the Polish-Lithuanian uprising against the Russian occupation in 1794, not only because he took part in the American War of Independence and befriended George Washington and the American people, but because he typifies that Lithuanian spirit which believes in freedom not merely for one's own people but for others as well.

"The 19th century, the generation of the parents of many here present, was a century of bitter trial for Lithuania, but in God's Providence it may prove to have been a period of spiritual preparation to withstand the calamities which we are presently witnessing at the hands of the Russians. In the 19th century the Russian Government closed the country's schools and attempted to force the children of Lithuania's common people into Russian schools where even religious instruction was not permitted in Lithuanian. Russian was everywhere made the official language.

"All organizations and meetings were prohibited. In fact, everything was prohibited which could possibly hinder the Russification of the country and alienate it from Russia or the Orthodox Confession. Thus no permission was granted to build new Catholic Churches or to repair old ones; no way-side crosses, which had so far been such a characteristic feature of the country, might be erected. All church processions were prohibited and the priests forbidden to deliver public sermons. Besides, 32 churches, 52 chapels and about 20 monasteries were closed at one swoop, the accusation being that they were suspected of having taken part in the revolt. Everywhere Russian colonists, imported in ever growing numbers, were given privileges.

"It sounds like a dress rehearsal for the struggle against the much more merciless Russian Imperialism which is now waged against Lithuania by the Communists. But Mother Lithuania, looking out from her prison cell, could see stars still shining. They were the stars which have been the beacons of her survival. One of the stars which kept up her spirits was the ideal of free press, in Lithuania, of the national language written and spoken as a means to survival. Here, too, we see a parallel to the despotic things which are happening in so many parts of Eastern Europe today.

"When the liturgical books of Lithuania were not merely published in Russian characters but began to include Russian Orthodox ideas, an intense struggle for the Lithuanian printed word began. No one would even touch the books that were either very cheaply or even gratuitously distributed by the Government.

"Since no Lithuanian books could be printed openly, steps were taken to print them in secret, and they were soon being smuggled from abroad, mostly from neighboring East Prussia, and privately sold among the people.

"During a period of forty years until the prohibition was lifted, hundreds and even thousands of devoted patriots made booksmuggling their life-work. What a remarkable thing this is: some people smuggle arms, some money, some food, some indecencies. But this people smuggled books, ideas, memories. Although many a Lithuanian "book-carrier" suffered imprisonment or deportation to far-off Siberia, this activity never ceased, but, on the contrary, gained in intensity.

"Above all, 19th century Lithuania, looking out from her prison cell, saw the star of her Catholic religious faith and from it she derived her greatest inspiration and most enduring hope. You should be very proud of the nature of these stars which have kept aloft the spirit of Lithuania during her generations of political imprisonment. They are all stars associated with the things of the spirit: freedom of the press, education of the young, progress in professional life, religious ideals. There is nothing mercenary, strictly material or vulgar about the motives of Lithuania.

"And now in these latter years there comes another and even more cruel trial. Again it came both from her neighbors to the East and from her political enemies to the West. It is difficult to imagine perfidy greater than that from which Lithuania suffered at German and Russian hands at the outbreak of World War II. It is difficult to imagine a prison more appalling than that in which Lithuania presently finds herself — or destitution more pathetic, particularly when we remember the hard-won prosperity, the high standard of living and proud progress on every human level which Lithuania had made prior to her rape at the hands of the Communists.

"And yet she still has her stars. For her the stars still shine, and she can see them clearly as she has the star of respectful friends abroad. Above all, she has loyal sons and daughters who, even though they have established their own homes and acquired new loyalties elsewhere, have not forgotten their mother in the Old Country. She still has the star of a free press to plead for her wherever men remain able to speak or write without despotic restraint. She still has the star of her cultural vitality. Above all, she still sees the star of her Catholic Faith.

"Seven hundred years ago Lithuania became an island of Western Civilization surrounded by Teutonic and Russian aggression. She remains just such an island today. Her position in the world has not changed one bit; the direction of her loyalty has not altered by one degree. It has only intensified.

"We may well pray that the Western World will prove worthy of the fidelity of the Lithuanian people to the Western cause. We have seen tragic examples of how nations safely located in the heart of Western civilization sometimes walk out on their Eastern allies and betray the cause they hold in common.

"We trust that someone speaks of these when diplomats meet:

Concluded on Page 24

STANLEY LEO FABIAN passed away at his residence, Sherman Oaks, Calif., on Oct. 22 1956 at the age of 62, of coronary sclerosis. Surviving are his wife, Mrs. Marie Sonia Fabian, Mrs. Xenia G. Young, a daughter, of Brentwood, Mrs. Biruta O. Paul, another daughter, of Los Angeles, Mr. Neal Fabian, son, of Hollywood, and Miss Marie J. Young, granddaughter, of Brentwood.

STASYS L. FABIAN, lietuvius biznierių mires spalio 22, Sherman Oaks, Calif

NOTED LITHUANIAN INVENTOR DIES

Born in Telšiai, Lithuania, Oct. 12, 1894, Mr. Fabian came to the United States after completing his studies at St. Petersburg University in Russia where he was graduated in chemistry and electrical engineering. He also studied abroad in the fields of commerce and law.

He came to the U. S. in 1914 and attended De Paul University, majoring in chemistry. From 1916 to 1919 he was the Manager of the Mortgage and Foreign Exchange Department with the Central Manufacturing District Bank, Chicago. Later he went into business for himself as a builder and mortgage investor under the name of S. L. Fabian & Co. on the southwest side of Chicago, and simultaneously conducted a real estate insurance and foreign exchange brokerage under the name of United Realty and Security Exchange on the north west side of Chicago. These two enterprises employed over 60 people in addition to construction craftsmen. Business reached over \$3,000,000 annually before the 1929 crash. Mr. Fabian was a member of the Chicago and National Realty Boards, the Chicago Chamber of Commerce, and the National Board of Underwriters. During the period 1932-1942 Mr. Fabian served with the U. S. Federal Government in personnel work, first as a technical analyst and later with the War Manpower Commission as a Supervisor and Em-

ployer-Employee Representative in industrial labor disputes.

Although Mr. Fabian was graduated in chemistry and electrical engineering, he was never engaged in these activities for remuneration. Instead he enjoyed experimentation work as an avocation and spent long hours in his private laboratory near Chicago. During 1925-1932 he arrived at the secret of why electrical current leaves man-established conductors and follows paths of least resistance in the atmosphere. In 1932, he first produced by a process of chemical-electrical transmutation a product now known as SAFE-T-SEAL, which contained an "Activator" which controlled this phenomenon and rendered electrical insulation virtually impervious to environmental effects for long periods of time. After several years of exhaustive research and tests on the ignition systems of various automotive vehicles, his invention became more and more widely used. During the period of 1935-1943, except as interrupted by the war years, SAFE-T-SEAL was presented to truck fleet operators and the motoring public through auto service men in a very effective way. The product is now widely distributed in the U. S. A. under the name SAFE-T-SEAL, Reg. U. S. Pat. Off., and is also exported for use in several foreign countries.

X. G. Y.

From the Lithuanian Poets

MY HAPPINESS (Mano laimė)

Faustas Kirša (1891)

*Happiness, now I am older
Has so long lain hid;
Ashen lilies rust and moulder
On its coffin lid.*

*Only to my suppliant singing,
By a hallowed grace,
Memories troop hither, bringing
Back that gentle face.*

*And those wonder-working hours
Shed the light of May,
And they laugh like vernal flowers
In a pied array.*

*It is then that I go flying,
Like a feathered thing,
Down my homeland pathways, crying
On the gales of spring:*

*"Come, great winds and little breezes,
Out of long ago;
Come and thaw this air that freezes
And this lingering snow!"*

*But there can be no returning —
Happiness is fled;
Only love's faint lamps keep burning
Over what is dead.*

Translated by W. K. MATTHEWS

A TALE OF SANTA CLAUS

By NELE MAZALAITĖ

One Christmas Eve a young man was pacing the streets of a great city. He was walking slowly, for he had no reason to make haste. There was no one waiting for him to come home for the traditional Christmas Eve supper. He was all alone in the world: his parents were deportees in Siberia, his brother was dead, and his sister was far away in the homeland. He had no home to go to since he had left his country far off across the ocean seas. He had been alone ever since that terrible day many years ago when he had come home to find his parents gone. And alone he had remained through all the years of wandering as a homeless refugee.

How brightly lit were the streets, and how lovely were the Christmas trees in the store windows! They glittered with rainbow-colored ornaments and with artificial snow flakes of such brilliance that they put real snow to shame. Every object on display, including even the plump roast chickens and the be-ribboned electric razors, seemed to be imbued with a magical spirit of Christmas. But the young man could find no joy in the sight, for his heart was heavy.

He did not want to hear what his heart was saying. He listened instead to the festive music coming out of the loudspeakers in the stores, to the carols played by street musicians, and to the melodies which floated through the air and seemed to be pouring down from the housetops. He listened to the strains of Christmas hymns, but still he kept hearing what he did not want to hear: the sad small voice of his heart.

Again he sought distraction in the colorful window displays. He noted that there was a Santa Claus in nearly every one. As he turned back to the street, he barely avoided colliding with several of these jovial, white-bearded gentlemen, carrying sacks of gifts on their backs. It seemed that everywhere he looked, he saw a Santa Claus. There were Santa Claus on posters which plastered the walls of the buildings, and Santa Clauses on passing busses and streetcars. The city seemed to be full of old men in white beards and red coats.

It seemed that life had turned into one great Christmas gift parade, opening wide the gates of happiness

for young and old alike. Suddenly the young man's head started to whirl. He felt he was losing touch with reality. It seemed to him that the music he was hearing was not music at all, but only a swelling discordant noise, and that not one Santa Claus could be real since there were so many of them. He longed for the sight of one simple, undecorated Christmas tree, standing in the primeval beauty of the forest, its snow-laden branches shining in the starlight. Surely he would find just such a tree if he kept on walking, if he could only leave this noisy city with its garish lights.

Sunk in thought, the young man kept walking on and on. Suddenly the unexpected sound of sleigh-bells fell upon his ears. Looking around, he saw a sleigh drawn by reindeer with a red-coated Santa Claus sitting in the driver's seat. Santa had a silky white beard and a beaming smile on his face, which seemed to say that he loved everything and everyone in the whole wide world.

The old man said: "For shame, making me chase after you like this. You know how much work I have to do making wishes come true."

"Oh, indeed," said the young man, "I thought this was the business of the storekeepers."

"You have lost the true fairy tale spirit," said the old man. "I bring the gift of happiness to everyone. I have a gift for you too. That is why I have been looking for you."

"For me?" cried the young man. "For me? So there is still someone who truly cares." And he almost began to believe that this Santa Claus he was seeing must be real. Like a small boy consumed with curiosity he leaned against the side of the sleigh, looking up at the old man with expectant eyes.

"Yes, for you," repeated Santa Claus. "Tell me your wish and you will get whatever your heart desires."

"Do you really mean that?" cried the young man.

"Yes, indeed," gravely replied Santa Claus.

The young man took a deep breath. Still gazing steadfastly into Santa's eyes, he said in a quiet voice:

"Bring me my parents."

"Not that," said Santa. "But perhaps what you really want is a shiny new car?"

"No," said the young man sadly.

"Perhaps you could take me home, if only for a short time. You are going there any way, are you not? Couldn't you take me with you?"

"Not that," replied Santa Claus. "Perhaps you would like a television set? That would be nice, would it not? You can see some really good wrestling matches. And some of the comedy programs are quite amusing."

"No," the young man said. "Surely you don't mean that you are not going to visit my homeland, after all? Visit the richer countries first, if you must, but don't forget to go there too. You could take my sister a spark of joy or a tiny ray of hope. Surely you would not neglect little children who are living in want? You don't need to put any special gifts into their stockings. You would do better to take them stockings, since they have none, and

bread... If only a bit of bread! Take their fathers and mothers some beautiful dreams so they can forget their sorrows and not grow tired of waiting."

"No, this I cannot do," said the old man. "Do you want me to help you achieve fame and success?"

"No," the young man replied. "If you cannot give me what I want, why then did you promise me my heart's desire?"

"Surely," said Santa Claus. "I can make your wishes come true. Perhaps you would like a bagful of money, or in other words, a wealthy wife? Or is the gift of knowledge what you really want?"

"No," the young man said. "I already have an education. I studied law, but they tell me that my desire to defend the rights of the oppressed is the dream of an impractical man."

"I understand," said Santa Claus. "In spite of your education, you are now working as a common laborer. Would you like someone to notice you and to appreciate you for what you really are?"

"No," said the young man, raising his voice in anger. "Who could possibly understand the ten lost years of my youth? Who can give them back to me? Who can replace the ten years my homeland lost while enduring foreign oppression?"

"You have not asked for anything for yourself yet," said Santa Claus with a trace of impatience. "Think fast now. Time is money."

"My desire for my homeland is the dearest wish of my heart," said the young man. "Oh, my homeland, has everyone forgotten you? While the world is celebrating the birthday of the Prince of Peace, you still fight on. You who were like a tiny bird singing in God's lovely garden may soon become only a treasured memory. Don't talk to me of your holiday celebrations. Those who say: let the dead bury their dead, have forgotten that the ghosts of those who died before their time can and do walk the earth!"

"Enough, enough," said Santa Claus. "You must be mad. Where is your gratitude? You have just one more chance to make your wish come true." So saying Santa gave the young man such a ravishing smile that he again believed him with his whole heart.

"Take a gift to the rulers of the earth..." the young man began.

"Certainly," said the old man.

"I shall not neglect them. But what sort of gift do you mean?"

"Take them the gift of wisdom and courage to face the truth," said the young man.

"But they have plenty of that already," said Santa Claus, giving his shoulder a friendly pat. "You will see, in ten years or so everything will be just fine."

At this the young man cried out, grinding his teeth: "You who count the hours in material wealth and in your peace of mind, do you not know that for us the clock ticks out the seconds in drops of blood?" In his anger he grabbed the smiling and benevolent Santa Claus by the beard. In doing so he lost his footing and found himself lying on the ground. All he held in his hand was a bunch of cotton, glued to a leer- ing, empty mask: this Santa Claus too was a sham.

Free translation from the Lithuanian by

Hypatia Yčas Petkus

LITHUANIAN JOAN D'ARC

The Double Anniversary Of Emilija Pliateryte

This year we commemorate the double anniversary of Countess Emilija Pliaterytė, one of the courageous leaders of the revolt against Russian occupation in 1831.

Emilija was born on Nov. 13, 1806 in the Lithuanian capital of Vilnius and died on the 31st of December, 1831. Thus this year we celebrate her 150th birth anniversary as well as 125 years since her death.

A great patriot, well educated, a poetess and a truly beautiful girl Emilija in her childhood already studied with great zeal the life of St. Joan of Arc and became greatly impressed with the ideals and deeds of the Maid of Orleans.

Her parents Ksaveras and Ona, nee Duchess Mohl, belonged to the top aristocracy in Lithuania; so Emilija was born into wealthy circumstances and the gay life of the Lithuanian and Polish manors. However, when very young, at 9 years of age, she was to taste grief and unhappiness, since her parents' marriage ended in divorce. After that Emilija with her mother decided to go to the manor of Linksnas in Latvia, where they were to live with her mother's relatives.

Emilija had to leave Vilnius, but she took with her the impressions of Russian injustices towards the Lithuanian and Polish patriots. As a child she watched in Vilnius the famous trial of the Philomates and Philaretas, the Lithuanian - Polish Students' Association members who were persecuted by the Russian occupants and sentenced to severe punishments. Her own cousin Mykolas Pliateris, a boy of 13, was imprisoned for a patriotic inscription upon the blackboard of his school and later was transported in chains to Siberia.

All these events left deep and lasting imprints upon the young and impulsive soul of the sensitive girl.

In the manor of Linksnas there was a peculiar atmosphere, quite different from that in the other manors of the nobility. The Pliaterisai were enlightened people, democratic, and tried to take good care of their serfs. Therefore Emilija was allowed and encouraged to visit the serfs, to nurse their sick, to collect their songs, tales and folklore and to teach their children reading and writing. For all this she was idealized and beloved all over the country. She was equally popular with the nobles and with the serfs.

Being a good horse-back rider, the young lady used to make long trips all by herself through the countryside. Moreover, she was very clever in fencing, shooting and in other similar sports, but she appeared with equal grace in the drawing-rooms and at the frequent parties and banquets of the country nobility. The young countess was also fond of reading and studying, her favorite subjects being history and mathematics.

The neighborhood of Daugavpils (Dvinsk) provided ample opportunity to meet with the Russian Army officers stationed there. Soon the

beautiful girl attracted the attention of the commander himself, who fell in love with her and proposed to Emilija. However she answered that she would never marry a Russian.

The events in France of July, 1830 encouraged the Poles and Lithuanians to cast off the Russian yoke. The actual revolt had started in Poland in November of 1830. Meanwhile in Lithuania the people were ready, but waiting. One historian describes the mood in Lithuania as a long silence before the storm — an expectation in the air, the people impatient, feeling that the fateful moment was near. The occupation and the slavery became unbearable and the country was ready to burst out in an armed uprising, although they were lacking competent leadership in the localities and the central organization was weak. Moreover a strong occupational army of 60,000 men was stationed in the country.

Emilija decided to act. She tried to get in touch first with the central committee of the rebels in Vilnius, but was turned down coldly and was denied admittance to the council. However this did not discourage her and she made up her mind to act alone and independently. Countess Pliaterytė worked out a plan according to which she intended first to capture the stronghold of Daugavpils, rob from it the ammunition and arms and proceed to the opposite shore of the Daugava, to Lithuania. Her two cousins Lucian and Ferdinand, students at the war academy, promised to help her.

When in the early spring of 1831 Telšiai, Šiauliai and the other cities fell into the rebels' hands, Emilija cut short her beautiful golden tresses, dressed up in soldier's clothes and went to a manor near Dusetos. Here another cousin of the young countess, having heard about the revolt, hurried home from abroad. Greatly influenced by Emilija, he started to organize the rebels.

On March 29, 1831, Emilija with her aide de camp Marija Prušinskaitė arrived in the town of Dusetos. Here she addressed a big crowd of people in the market place and formed her first battalion of volunteers.

The rebels were badly armed, had no provisions and little help from the outside world, but all of them were enthusiastic and ready to fight. Next morning Emilija and her soldiers captured the Russian mail service wagons and so increased the number of her horses by 30.

On April 2, after a successful encounter with the Russians, enthusiasm waxed even more, since the troops witnessed how the Russians were driven back in disorder. After two weeks they were able to capture the district centre of Zarasai and here, in a special and very touching ceremony, E. Pliaterytė wrote the declaration of the rebellion in the city records.

However, she was not able to capture Daugavpils. The Russians received help from their government and Emilija was forced to re-

treat to Ukmergė. Here she was received with great respect and not far from that place fought with the generals Malinauskas and Sulima in one of the most important battles of the 1931 rebellion. Emilija was described by the leaders as one of the bravest soldiers and always in the middle of the fiercest fire of the battle.

At that time the Polish troops, lead by General Chlopovski, arrived in Lithuania. Emilija was commissioned to the first Lithuanian division with the rank of captain.

Nevertheless, it seemed that luck had deserted the rebels and the generals Chlopovski and Gelgudas decided to retreat to East Prussia. They invited Emilija to go with them, but she rejected their offer with undisguised irony: "Good luck! Go wherever you want. As for me, I'm going to fight for my country".

After two weeks of fighting, hiding, hunger and retreat, Emilija collapsed. Her faithful friend Marija Rašanavičiūtė and her cousin Caesar Pliateris brought her to the manor of the patriot bojar Ablamavičius in Justinijava, near lake Ančia. It seemed for a while that the young girl would recover, but having heard about the fatal ending of the rebellion, she became ill again and died on the 31st of December, 1831.

She was buried in Kapčiamiestis, but for a long time her burial place was kept secret for obvious reasons.

EMILIJĄ PLIATERYTĘ, 1831 leader of Lithuanian rebellion against czarist Russian domination. See adjoining article.

EMILIJĄ PLIATERYTĘ, viena iš 1831 m. sukilimo vadų Lietuvoje.

Emilija's brave example earned her immortal fame, and she is still alive in the hearts of those who even after one hundred and twenty-five years still fight with the same fervor for the freedom and independence of their country.

LITHUANIAN QUEEN (center) and her court. She is Mrs. Aušra Liaudinskaitė Mašalienė, of Canada. Queen and attendants reigned over Easter Spring Festival, Toronto. LIETUVAITĖ gražuolių parade, laimėjusi pirmąją vietą. (Photo Courtesy of "Viltis")

1. The Cathedral of Vilnius. 2. The Church in Vilnius. 4. The ruins of Trakai Aurora Gates of Vilnius. 3. St. Ann's Castle.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By A. BERNOTAS, Waterbury, Conn.

From 1795 to 1914, when the First World War began, Lithuania belonged to Russia and was officially called The Northwest Country (Severo Zapadnoj Kraj). Ethnographic Lithuania was made up of the provinces of Vilnius, Kaunas, and parts of Suvalkai, Gardinas and Kurland.

The first Russian stamp was issued on Dec. 10, 1857. Lithuania, being a part of Russia, used Russian stamps. Which Russian stamps were used in Lithuania can only be determined from the cancellation marks.

Western Lithuania, known as Lithuania Minor, and the district of Klaipėda were ruled by Germany from the beginning of the 13th century. United Germany issued its first stamp on Jan. 1, 1872. German stamps were used in Lithuania Minor & Klaipėda until 1920 (identification by cancellation marks).

During the First World War, 1914-1918, Germany occupied parts of Russia, including Lithuania. Germa-

1. Stamp issued during French occupation with word **Memelgebiet** superimposed.
2. Stamp printed under Lithuanian administration.

ny issued stamps for the Baltic countries, overprinting them with the words **Postgebiet Ob. Ost.** Lithuanian stamps can be identified from cancellations.

By the Treaty of Versailles the district of Klaipėda was separated from Germany and from Feb. 1920 governed by France. It became a part of Lithuania in Jan., 1923.

In regaining independence, Lithuania had to fight several enemies.

The Treaty of Lublin, 1569. Stamp reads: Święciany Wilenskie 28 VI 17 or Švenčionys, district of Vilnius, June 28, 1939.

One was Lithuania's neighbor, Poland. Breaking its treaty, Poland in Oct., 1920 occupied Vilnius, the capital city, and all of eastern Lithuania. The occupied territory was called Central Lithuania (Litwa Srodkowa) and special stamps were issued, which were current until the beginning of 1922.

On April 18, 1922 the district of Vilnius was incorporated into Poland and from that time on, until the beginning of the Second World

MAYOR LEO P. CARLIN opens BALF drive for funds with donation in Newark, N. J. Flanking him are V. Melinienė (left) and I. Dilienė.

NEWARK'O MIESTO MAJORAS L. P. Carlin atidaro Balfo rinkliavą, pats duodamas pirmąją auką. Jo kairėje V. Melinienė, dešinėje Iz. Dilienė.

War, Polish stamps were in circulation there. Postal cancellations are the only identifying marks of Lithuanian stamps in use then.

Stars Of Faith...

Concluded from Page 21

"The stars still shine!" We have no reason to believe that the darkness will lift in the immediate future. Quite the contrary: There is every indication that things will be very much worse before they can possibly be even a little better. If our interest were purely political and strictly temporal, this would be ground for despair. But they are not. As Catholics, as friends of Lithuania, as believers in the ideals of faith and freedom which Lithuania shares with all of Catholic Christendom, our interests are in those spiritual, supernatural and eternal values which are symbolized by the stars — the stars which the Christian mother saw from her pagan prison; the stars which have guided the Lithuanian people in their heroic march across seven tortured centuries; the stars towards which I direct your gaze as your great federation meets for its Golden Jubilee Convention."

SKAITYKITE

TĖVIŠKĖS ŽIBURIUS

Kanados lietuvių savaitraštį. T. Ž. rasite įvairiausias rūšies straipsnių.

T. Ž. bendradarbiauja plunksnos darbuotojai iš viso pasaulio kampų.

T. Ž. leidžia Kanados Liet. Katalikų Kultūros D-ja.

Vyr. Redaktorius
Dr. A. Šapoka.

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI
941 DUNDAS ST., W.
TORONTO, ONT, CANADA

Pren. Kaina metams: JAV ir Kanadoje - \$4.00, užsieny - \$4.50, pu-
sei metų visur - \$2.50.

SENATOR WILLIAM F. KNOWLAND, while at a Lithuanian pre-election rally in Los Angeles on Nov. 4, first made public his now nationally known points on the dismissal of the Soviet Union from the United Nations. From left to right, front row: B. Budginas, speaking, Seth J. Johnson of the Calif Legislature, Rev. J. Kučingis, Senator Knowland, Mrs. Knowland, Congressman Gordon L. McDonough, Dr. K. Alminas; second row: Joseph and Estelle Knowland, the senator's son and daughter, A. Dapšys, B. Budriūnas, Mrs. G. McDonough and others.

SENATORIUS WILLIAM F. KNOWLAND, dalyvaudamas Los Angeles lietuvių politiniame susirinkime 1956 m. lapkričio 4 d., paskelbė pirmą kartą savo garsiuosius punktus dėl Sovietų Sąjungos išmetimo iš Jungtinių Tautų. Foto P. Jasiukonis.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Dr. A. Damušis, Dr. A. Vaitiekūnas, and Dr. J. Vėbra attended the American Chemical Society's annual meeting in Atlantic City, N. J. on Sept. 17-21, 1956. All are former members of the staff of the Lithuanian University in Kaunas. After World War II they emigrated to the U. S. and took active part in the professional activities of the Chemical Society.

Several years ago Dr. A. Vaitiekūnas, then employed with Fordham University in New York, presented two papers before the Society. Dr. J. Vėbra, employed by the Olon - Mathieson Chem. Corp., developed a new method in the production of lubricants. Dr. A. Damušis presented a paper, "Amine Suring Agents for Epoxy Resins," at a meeting organized by the Paint, Plastics, and Printing Inc. Division. This paper will be published in the "Industrial and Engineering Chemistry." He is also one of a group of Cleveland chemists who presented a paper "The Search for an Incompatibility Test" at the Federation of Paint, Varnish, and Lacquer Production Clubs meeting in Cincinnati, Ohio on Oct. 22, 1956.

● A performance of the modern rhythmic dance was given at Mason's Hall in Adelaide, Australia by the Lith. modern dancer-expressionist E. Kepalaitė.

● Stefanija Juodeikaitė - Simokaitienė received her Master's Degree in Library Science from the University of Southern California in Los Angeles. She is also a graduate from Vilnius University in Lithuania, where she majored in World History.

● J. Penčyla is employed as an artist with one of the leading magazines in Colombia.

● The name of the Lithuanian Patriarch Dr. Jonas Basanavičius is still remembered and honored in Varna, Bulgaria. Although Varna is now called Stalino, the city nevertheless has a Dr. Basanavičius Street and the people know that this is the name of a foreign doctor who, 50 years ago, lived in that street and rendered a distinguished service to this city and the country of Bulgaria.

Dr. Basanavičius came to the country in 1880 and worked 12 years as a doctor in Lom Palanka, a town on the Danube River. In 1892 he was transferred to Varna, where he was the chief doctor of the Internal Diseases Department of the City Hospital. He returned to Lithuania in 1905.

Escape from Communist Vessel

The press agencies of Sweden, Great Britain, Germany, Switzerland, United States and others announced that on September 28, 1956, a Lithuanian woman who was on tour in Western Europe on the Soviet vessel "Pobeda," escaped under dramatic circumstances in the harbor of Stockholm and asked for asylum.

The escapee, Miss Birutė Bilevičiūtė, 35, was a lecturer of economic geography at the Pedagogical Institute in Vilnius. She is the first person who since 1951 succeeded in reaching the shore of freedom in Sweden. After being inves-

tigated for four days by Swedish authorities, she was released and lives under the care of a Lithuanian refugee organization in Stockholm. Lithuanian institutions in the free world are taking steps to secure Miss Bilevičiūtė U.S. entry. (E.)

REQUESTS

To Our Government

At a mass meeting for free Hungary at Madison Square Garden, New York, Nov. 8, the Very Rev. Msgr. John Balkunas, speaking for Lithuania and the Baltic States, introduced the following resolutions:

1. Request that the U. N. Security Council take immediate action on the charges of Soviet aggression, to bring withdrawal of Soviet troops from Hungary and in case of a Soviet veto, introduce this matter in the U. N. General Assembly for immediate action;

2. Request similar action for the withdrawal of Soviet troops from captive European countries of Albania, Bulgaria, Czechoslovakia, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania and Ukraine, the presence of these troops being a constant threat to international peace and security.

3. Insist on free and unfettered elections under international control in all captive European countries;

4. Urge action on pending petitions in the U. N. Human Rights Commission and introduce in the appropriate organs of the U. N. the matter of Soviet violation of international treaties of peace, human rights etc. and requesting immediate action toward the restoration of freedom and human rights in the whole of captive Europe.

5. Give all possible help to the forces of freedom and democracy in Central Eastern Europe.

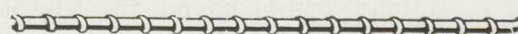
6. Ultimately to free all nations in Communist Russia who choose to separate and lead an independent life.

THANKS FROM SENATOR KUCHEL

The following letter from Sen. Kuchel was received by A. Skirius publisher of Lithuanian Days and head of local chap. of ALT, Los Angeles.

"I am exceedingly grateful for the faith of our Lithuanian-Americans, and wanted to tell you of my feelings. Of course, I am grateful at the results of the election. I intend to work diligently with our great President in the cause of freedom and peace.

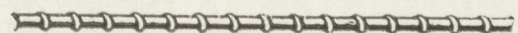
"I sincerely believe that the

For Insurance on House, Car,
Furniture or Liability
CALL PLymouth 4-1377

ANTHONY F. SKIRIUS
General Insurance Agent
Real Estate - Tax Service

Office:
LOS ANGELES 3, CALIF.

PHONEVISION BOOTH

by Petras Aleksa

chances for better days around this world are enchanced as a result of the election. I shall work with our President toward the return of sovereignty for the stricken countries of the globe. And when, with God's help, gallant Lithuania may again have her rightful independence, I will rejoice with you.

Sincerely,

Thomas H. Kuchel

NOW IS THE TIME TO ACT

"The Lithuanian American Council speaking for hundreds of thousands of American citizens of Lithuanian descent wants to express its approval of the action in the Security Council of the United Nations in support of people of Hungary who rose in fury against their communist oppressors. Their heroic effort and the sacrifice of their lives and blood together with the successful defiance of Poland against the domination of Moscow has already forced the Soviet Russian tyranny to openly admit its deceit and to promise to evacuate its armies from some other satellite countries.

This great victory for the cause of freedom calls for renewed effort on the part of U. S. A. and other democratic powers to exert pressure upon Soviet Russia by all available means short of war to compel her to retreat behind her natural boundaries, thus giving all the captive nations including the three Baltic states — Lithuania, Latvia and Estonia — the opportunity to regain their liberty and the

sovereign rights of which they have been illegally deprived.

Now is the time to act and to use the power of this great democracy for freedom and humanity."

PETRAS ALEKSA, student of the Institute of Design of the Illinois Institute of Technology.

At an open house exhibit at the Illinois Institute of Technology was shown, among the work of students, a phonevision booth designed by Petras Aleksa a junior majoring in product design. This booth is planned so that it can be used now with the regular telephone mechanism that could be converted to phonevision equipment.

PETRAS ALEKSA, Illinois Technologijos Instituto studentas, suprojektavęs modernią telefono būdelę, kurios nuotrauką dedame šiame psl. Instituto parodoje ji sukėlė didelį susidomėjimą

APDOVANOKITE SAVO ARTIMUOSIUS

Want To Give A Lasting Gift?

Užsakykite kam nors metinę Lietuvos Dienų prenumeratą. Užsakant dovanų, vietoj \$5.00 Jūs siunčiate tik \$4.00. Šis palengvinimas galioja tik šių Kalėdų ir Naujųjų Metų šventėms. Taigi nieko nelaukdamas užpildykite kuponą, atsiųskite LD administracijai ir Jūsų draugas ar pažįstamas gaus visus metus "Lietuvių Dienas".

Give a one-year subscription to Lithuanian Days magazine. \$5.00 anywhere in the world. Act now, clip out coupon, mail to us today, and your subscription will cost you \$1.00 less, only \$4.00 for a whole year's fascinating reading!

Siuntinėkite Lietuvos Dienas už \$4.00 visus metus:

Send a \$4.00 subscription to Lithuanian Days to:

Name / Vardas, pavardė

Street / gatvė City / miestas

State / valst.

Mano adresas / My name

Street City Zone State

Tas gyvena be baimės, kas moka apsaugoti savo sveikatą.

A P S I D R A U S K I T E

Susivienijime Lietuvos Amerikoje — seniausioj, skaitlingiausioj ir turtingausioj lietuvių apdraudų ir visuomeninės veiklos organizacijoj, veikiančioj nuo 1886 metų. Susivienijimas teikia: —

Sveikatos apdraudą iki \$325.00 mėnesiui;

Gyvybės apdraudą iki \$10,000.00;

Pinigų taupymo ir kitokią apdraudą

vyrams, moterims ir vaikams.

SUSIVIENIJIMO TURTAS — VIRŠ TRYŠ MILIONAI DOLERIŲ!

Dėl platesnių informacijų kreipkitės
į vietos Susivienijimo kuopą arba rašykite:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 West 30th Street, Dept. LD

New York 1, N. Y.

Kas nori skaityti su jokia partija nesurištą laikraštį ir išgirsti objektyvų lietuvišką žodį visais svarbiais klausimais, tas skaito 8-10 psl. savaitraštį

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

"Nepriklausoma Lietuva" turi daug rimtų bendradarbių visuose kontinentuose ir duoda daug žinių iš lietuviškosios bendruomenės ir visos žmonijos gyvenimo sričių.

PRENUMERATA: Kanadoje — \$5.00; visose Amerikose — \$5.50; visur kitur — \$6.00 metams. Prenumeratą galima mokėti dalimis — pusmečiais, ketvirtimis ir nuo to kaina nekinta.

NAUJAI ATVYKĘ "Nepriklausomą Lietuvą" gauna bargin ligi jie gauna darbą ir užsidirba.

ADRESAS:

"NEPRIKLAUSOMA LIETUVA",
7722 George St., Ville Lasalle, Montreal, P. Q., Canada.

GEROS ŽINIOS

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, vartotus ir naujus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokius vaistus.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiemis žinomą

ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrašty.

WE 3-8491

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

WE 4-7838

Švenčių proga

VILA PALANGA

1642 Ocean Ave., SANTA MONICA, California

Sveikina visus draugus ir pažįstamus.

BRONĖ STARKIENĖ, savininkė

Rezidencija — 1663 Ashland, Santa Monica, Calif.

Tel. EXbrook: 6-5143

KNYGOS BUS VERTINGA DOVANA

PER ŠIAS KALĖDAS IR VĖLIAU. DOVANOK KNYGĄ

ŠIŲ KALĖDŲ PROGA.

Išsirink vieną ar daugiau iš specialiai atpigintų čia išvardintų knygų; atsiųsk mums jų užsakymą drauge su atitinkama suma pinigų arba kreditu, o mes Jūsų užsakytas knygas pasiųsime Jūsų draugui ar draugams bet kuriame pasaulio krašte. Už persiuntimą mokame mes: tai dovana Kalėdų proga.

NAUJAUSIOS KNYGOS

- (1) Anykščių šilelis, A. Baranauskas. Poema, iliustruota medžio raižiniais, 42 psl., didelio formato. Šalia lietuviško teksto, kurį parengė J. Tininis, eina anglišką Nado Rastenio vertimas. Tai puiki dovana lietuviams ir amerikiečiams, jaunimui ir suaugusiems. \$2.00
- (2) Kovose dėl Lietuvos, Gen. Stasys Raštikis. Kario atsiminimai, iliustruoti, 704 psl., lietuviškas tekstas. Aprašoma Nepriklausomos Lietuvos kilimas ir žlugimas, kuriuose autorius pats dalyvavo. Tai labiausiai perkama knyga; pirma laida baigiama išparduoti, tik nedidelis skaičius egz. dar galima gauti. \$6.50

KITOS VERTINGOS KNYGOS

- (3) Crosses, V. Ramonas, iliustruotas romanas, 329 psl., angliškai išvertė Miltonas Starkus. Vaizduojama Lietuvos tragedija pirmaisiais komunistų okupacijos metais. \$4.00
- (4) Lithuania Through The Ages, Dr. A. Šapoka, 62 psl. didelio formato, gausios, ištaigingos, giliausios spausdintos iliustracijos Trumpa Lietuvos istorija parašyta angliškai, dėlto labai tinka dovanoms kitataučiams. \$3.00
- (5) The Evening Song, Vyt. Beliajus, iliustruota, 100 psl. Gražios lietuvių pasakos ir apysakaitės angliškai. Baigiama išparduoti. \$3.00
- (6) Amerikos lietuvių Vardynas, įžangos žodis prof. K. Pakšto. Tekstas lietuviškas, 279 psl. Trumpos žymesniųjų Amerikos lietuvių biografijos su daug informacijų. Kietais viršeliais \$6.00
- (7) Varpai Skamba, Stasys Būdavo romanas iš spaudos draudimo laikų Lietuvoje, 180 psl., tekstas lietuviškas. \$2.00
- (8) Lietuvių Tautos Kelias, prof. M. Biržiškos, Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro atsiminimai, istoriniai duomenys bei mąstymai Lietuvos klausimais. II tomas, 245 psl. Lietuviškai. \$3.00

RECENTLY PRINTED

- (1) The Forest of Anykščiai, the A. Baranauskas poem, illustrated in woodcuts, 41 pp., in the original Lithuanian faced by the English translation of Nadas Rastenis. A fine gift for children and adults alike. Price: \$2.00
- (2) In The Wars For Lithuania, Gen. Stasys Raštikis, illustrated, 704 pp., Lithuanian text. The story of the rise and fall of Lithuania in modern times, by a man who was a part of it. A Lithuanian best-seller. The first edition is almost sold out, but a limited number of copies are still available. Price: \$6.50

OTHER VALUABLE BOOKS

- (3) Crosses, V. Ramonas, illustrated, 329 pp., in the English translation of Milton Stark. An incomparably exciting novel. Price: \$4.00
- (4) Lithuania Through The Ages, Dr. A. Šapoka, 62 pp. of text, lavishly illustrated with actual photographs. English text makes this book accessible to all. A fine, short survey of Lithuanian history. Price: \$3.00
- (5) The Evening Song, V. Beliajus, illustrated, 100 pp. Charming Lithuanian tales in English. No library is complete without this book. (Only a limited number left). Price: \$3.00
- (6) Lithuanian Who's Who in The U. S., Lithuanian Days Publishers, 279 pp., in Lithuanian. Contains condensed biographies of America's well known people of Lithuanian extraction. A helpful source of information on persons. Price(hard cover): \$6.00
- (7) The Bells Toll, S. Būdavas, 180 pp. A novel in Lith. Price: \$2.00
- (8) The Course of the Lithuanian Nation, vol. II, Prof. M. Biržiška, 245 pp., Lithuanian text. Historical reminiscences by one of the surviving signers of Lithuania's Declaration of Independence. Significant remarks on the history of people in Lithuania. Price: \$3.00

Gerbiamieji,

Skubiai siųskite čia sužymėtų knygų Nr. 1., Nr. 2., Nr. 3., Nr. 4., Nr. 5., Nr. 6., Nr. 7., Nr. 8. užsakymą kaip kalėdinę dovaną

adresu:

Vardas, pavardė / Name

Gatvė / Street Miestas / City

Zona Valst. / State

Priedu \$

Mano vardas, pavardė ir adresas:

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Amsterdam, N. Y.

WCSB — 1490 kil.
Lietuviška programa
Sėkmadieniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
Saturdays — 12:30 — 1:00
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Encino, Calif.
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sėkmadieniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md
Phone SARatoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

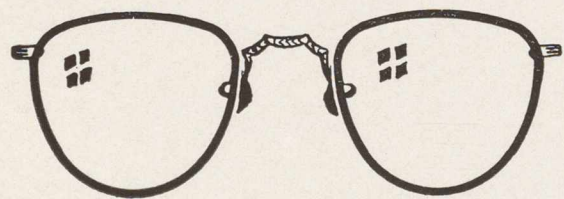
LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
Boston 15, Mass - WBMS - 1090 kilocycles
Sėkmadieniais 12:30 iki 1:00 val. pietų metu
Vedėjas - P. Viščinis
31 Bunker Ave., Brockton 4, Mass.
Tel. Brockton 8-1159-R

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles
Sėkmadieniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus
Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

LIETUVIŲ DIENAS

CHICAGOJE UŽSISAKYKITE PAS
BALYS BRAZDŽIONIS
2646 West 71 St., Chicago 29, Tel. PR 8-5374
Taisau visų modelių radijo, televizijos ir
elektros aparatus.

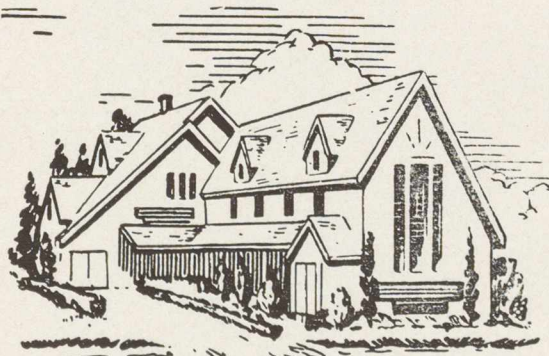

EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namas
935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25
Transliuojama kasdien
nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas
gimtojo žodžio ir lietuviškosios muzikos
programą transliuoja kiekvieną penktadienį
7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260
Klubo pirmininkas Juozas Stempužis 1203 E. 74th St.,
Cleveland 3, Ohio.
Programos vedėjas Balys Auginas, 2838 Hampshire Rd.,
Cleveland Heights 18, Ohio. Telef. FA - 1-8108

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 1:00 - 1:30 P.M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda
girdima kiekvieną šeštadienį, 1:00—2:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. WAverly 6-3325

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sėkmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
1518 Mc Farland Rd., Pittsburgh 16, Pa.
Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial
Pittsburgh's Country and Western Music Station
Producer and Announcer: Frank J. Saldukas
5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

ANTHONY F. SKIRIUS INSURANCE AGENCY

9204 S. Broadway Los Angeles 3
Phone PLymouth 4-1377

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:
HELEN MOCKUS 5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif.
New Telephone: NOrmandy 5-3351

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sėkmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo-
menės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 71tan St.
Phila.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programa transliuojama kiekvieną sėkmadienį
9:30 iki 10:00

Pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St.
Pirm. pavad. Petras Armonas, 75 Clairmount St.
Sėkr. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.
Kasin. Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
monas, A. Cieminis, St. Ilgūnas, Br. Krokys, H. Žemelis,
Vald. narys Albinas Apanavičius, 44 Barons St.
Programos vedėjai: D. Podelytė, P. Armonas, A. Cie-
minis, St. Ilgūnas, Br. Krokys, H. Žemelis, V. Žmuidzinas.

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai
CHUM - 1050 banga - Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 3 val. iki 4:15 po pietų
Programos vedėjas J. R. Simanavičius, 77 Salem Ave.,
Toronto, Ont., Telefonas OL - 1274

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS
Washington, D. C.

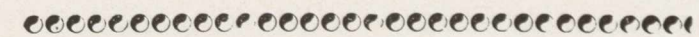
Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku
girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis
11, 13, 16, 19 ir 25 mtr. bangomis.
Programa kartojama
vidurnaktį — 24 val. — 31 ir 49 mtr. bangomis;
rytą — 6 val. 45 min. — 19, 25 ir 31 mtr. bangomis.
15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.

Europa

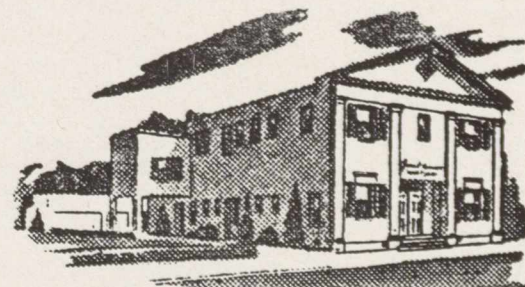
Kasdien pusės valandos programa
21 valandą — 16, 19 ir 25 mtr. bangomis.
Programa kartojama
24 val. 45 min. — 19, 25 ir 41 metrų bangomis,
7 val. 45 min. ir 15 val. 30 min. — 19, 25 ir 31 m.b.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.
Director Dr. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury 5, Conn.

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 18

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

A NATIONAL SHRINE at the foot of the Statue of Liberty (See story inside)